

Ivar Mjøvik-Hoel

"20 dager over isen"

Kulturanalyse av skiekspedisjoner over Grønlandsisen

Masteroppgave i idrettsvitenskap

Seksjon for kroppsøving og pedagogikk
Norges idrettshøgskole, Høsten 2015

Forord

Arbeidet med dette masterprosjektet har på mange måter vært lik en ekspedisjon. Helt fra ideen ble utformet til prosjektets ferdige produkt, har prosessen vært preget av mange nye og ukjente utfordringer. Arbeidet har ført meg gjennom et spennende og eventyrlig landskap bestående av ulike teorier, læring og kunnskap, før jeg nådde frem til målet. Når oppgaven nå fremstår som ferdig, kan jeg ikke annet enn å tenke på de som har støttet meg da jeg møtte motstand, og har hjulpet meg med å sette ting i perspektiv når horisonten har virket fjern og utilnærmelig.

Jeg vil få takke min veileder Kirsti Pedersen Gurholt, Professor i Idrettspedagogikk og friluftsliv ved Norges Idrettshøgskole, Seksjon for kroppsøving og pedagogikk, for støtte, inspirasjon og faglig dyktig veiledning gjennom hele prosjektet. Hun skal ha mye av æren for at oppgaven har blitt som den er.

Takk også til mine informanter, som har gitt meg innsikt i deres innerste tanker og følelser fra deres egen, og også en Grønlandsekspedisjons - livsverden. Dette har gitt meg en dypere innsikt i og forståelse for så vel friluftslivsfeltet, som min egen horisont.

Jeg er også skyldig min familie en stor takk. Spesielt min mor og far, for at dere lærte meg å bli glad i naturen og glad i friluftsliv. Uten deres evige ”ja” når jeg spurte om å få dra på tur, ville ikke grunnlaget for min videre friluftslivs erfaring oppstått. Jeg er takknemlig for at dere ga meg muligheten og trodde på meg.

Fremfor alt vil jeg takke min kjæreste kone Lena, og mine døtre Synnøve og Ylva. Dere har holdt ut med meg og mitt prosjekt, uten en eneste gang å miste troen på at dette var mulig. Dere har gitt meg den beste inspirasjonen og støtten jeg kunne håpet på. Dere har enkelte tider måtte leve med en tilstedeværende, men allikevel åndelig fjern mann og pappa. Allikevel har dere gitt meg rom til å fullføre prosjektet. Jeg er dere evig takknemlige!

Asker, Oktober 2015

Ivar Mjøvik-Hoel

Sammendrag

Denne masteroppgaven i idrettsvitenskap er en kvalitativ undersøkelse av deltakelsen på kommersielle Grønlandsekspedisjoner som et sosialt og kulturelt fenomen. Undersøkelsen søker å avdekke; *Hvilke opplevelser og erfaringer deltakerne skaper gjennom en kommersiell Grønlandsekspedisjon, og hvilke meningsbærende dimensjoner som synes å være fremtredende sett fra deltakernes perspektiv?* Hvorfor mennesker deltar på kommersielle ekspedisjoner i krevende natur, hvordan de beskriver det å dra på ekspedisjon, og hvilke meningsfulle dimensjoner deltakerne skaper seg underveis, er lite forsket på. Slike ekspedisjoner kan oppfattes som uttrykk for nye tendenser i dagens friluftsliv - økende utstyrs spesialisering, profesjonalisering og kommersialisering. Det er hevdet at dette har bidratt til å endre selve meningsinnholdet i friluftsliv, så vel som måter friluftsliv utøves på. Ved å følge det historiske sporet av *eventyrlige friluftslivsferder* (Gurholt, 2010), samt en fortolkning av deltakernes subjektive beskrivelser av Grønlandsisens landskap (Mullins, 2009) og perspektiv på *Sense of Place* (ref.), utvikles et åpent forskningsperspektiv der en med nysgjerrighet søker etter ekspedisjonsdeltakernes betydningsfulle opplevelser og erfaringer, og meningsbærende dimensjoner.

Oppgaven baserer seg på kvalitative intervjuer med fire norske ekspedisjonsdeltakere, min egen forforståelse og erfaring som guide på Grønlandsekspedisjoner, samt tolkning av informantenes beskrivelser og historier i lys av teorier om dannelse og reiser/ekspedisjoner, samt opplevelser av landskap. Alle informantene bor i byer på østlandsområdet, har god økonomi, og er mellom 34 og 57 år. Alle har høyere utdanning, anser seg som middels erfarne innen friluftsliv, bortsett fra en som anser seg som mer erfaren. De bedriver et aktivt friluftsliv, men fremhever at de gjerne skulle vært mer aktive, om tiden hadde strukket til. Tre av informantene er menn.

Arbeidet med oppgaven har avdekket flere sammenfallende forventninger og motivasjoner hos informantene til å dra på ekspedisjon. I hovedsak dreier det seg om; å være på en lang skitur, utforske egne evner og grenser, oppsøke noe nytt og spennende og mestre ukjente utfordringer, oppleve den eksotiske og uberørte Grønlandsisen, og kjenne på følelsen av å gå i tradisjonsrike fotspor til tidligere tiders polarhelter. Grønlandsisens uberørte og eksotiske landskap blir fremhevet som spesielt betydningsfullt av informantene. Mestringsfølelsen ved å gjennomføre en lang, krevende og monoton skitur, med alle de nye og ukjente momentene ekspedisjonen innehar, virker å gi informantene erfaringer og perspektiver på livet og hverdagen. Ekspedisjonens kommersielle ramme og uttrykk blir ikke vektlagt i større grad, samtidig som både gruppa og guiden til dels blir underkommunisert. Ekspedisjonen fremstår som en individuell prestasjon, som både inneholder noe eventyrlig, og noe tradisjonsbærende. De opplevelser og erfaringer informantene skaper på sin ferd over Grønlandsisen, synes å bidra til en positiv utvikling av selvforståelse og selverkjennelse.

Ved å følge den *eventyrlige* meningsdimensjonen, peker oppgaven på Grønlandsekspedisjonen som et rom for erfaring- og (selv)dannelse. "Å dra på ekspedisjon" kan således tolkes som en dannelsesreise. Ved å fokusere på informantenes *Sense of Landscape*, understrekes ekspedisjonen som en indre reise. Grønlandsisens landskap og ekspedisjonens varighet, samt den polarhistoriske tilknytningen, utgjør betydningsfulle meningsdimensjoner. Mens sosial status, prestasjons opphøyning og deltakelse for effektive høyintensitetsopplevelser, synes å være mindre viktig. Dette står i kontrast til en begrepsliggjøring av det kommersielle friluftslivet, med effektivisering, individualisering, rasjonalisering og globalisering, som er hevdet å ligne såkalte "pakketurer". I stedet for å oppsøke og utsette seg for risiko og fare, for å vinne heder og ære, fremstår heller tilknytningen til livet som det bærende element ved deltakelsen på en Grønlandsekspedisjon.

FORORD	3
SAMMENDRAG	4
1. EN EKSPEDISJON TAR TIL	7
1.1 EKSPEDISJONER PÅ GRØNLANDSISEN	7
1.2 OPPGAVENS KONTEKST	8
1.3 OPPGAVENS AVGRENSNING	11
1.4 GRØNLANDS HISTORIE, GEOGRAFI OG KLIMA	12
1.5 OPPGAVENS FORMÅL	13
1.6 OPPGAVENS PROBLEMSTILLING	14
2. FORTOLKNINGSRAMMER, BEGREPSDRØFTING OG TEORETISKE PERSPEKTIV	15
2.1 FRILUFTSLIV - ET SOSIOKULTURELT FENOMEN	15
2.1.1 KOMMERSIELT FRILUFTSLIV	16
2.1.2 FENOMENET – KOMMERSIELL GRØNLANDSEKSPEDISJON	18
2.2 ADVENTURE OG EVENTYR	20
2.3 "SENSE OF LANDSCAPE"	21
2.3.1 Å DVELE I ELLER VED LANDSKAPET	22
2.3.2 LANDSKAPETS KVALITETER OG MULIGHETER FOR NATUROPPLEVELSER	23
2.4 DANNELSESREISEN	25
2.4.1 PRESISERING AV PROBLEMSTILLINGEN	27
3. METODE	29
3.1 KVALITATIV METODE OG VITENSKAPSTEORETISK TILNÆRMING	29
3.2 DET KVALITATIVE FORSKNINGSINTERVJU	30
3.3 Å FORSKE I EGEN KULTUR	31
3.3.1 UTVALGET	32
3.3.2 INTERVJUGUIDEN	33
3.3.3 INTERVJUENE	33
3.4 TRANSKRIBERING, ANALYSE OG PRESENTASJON AV DATA	34
3.5 KRITISK VURDERING AV METODEARBEIDET	35
3.6 FRA GUIDE TIL FORSKER – ETISKE VURDERINGER	38
4. Å DRA PÅ GRØNLANDSEKSPEDISJON	40
4.1 DELTAKERNES BIOGRAFIER	40
4.1.1 FORHOLDET TIL FRILUFTSLIV OG EKSPEDISJON	41
4.2 MOTIVASJON, FORVENTNINGER OG AVREISE	46
4.2.1 FORVENTNINGER	51
4.2.2 AVREISEN	53
4.3 UNDERVEIS	54
4.3.1 NATUR OG LANDSKAP	58
4.3.2 DEN BESTE OPPLEVELSEN	61
4.4 "VED MÅLET"	62
4.4.1 HJEMKOMSTEN	63
4.5 ETTERTANKER	64
4.5.1 MOTFORESTILLINGER, PRIS OG TILGJENGELIGHET	67
4.5.2 ERFARINGER – INDRE REISE	68
4.5.3 OPPLEVELSEN AV EVENTYR	69
4.6 SAMMENFATNING	70

5. "20 DAGER OVER ISEN" – EN EVENTYRLIG DANNELSESFERD	75
5.1 "Å DRA PÅ EKSPEDISJON"	75
5.2 FORVENTNINGER OM EVENTYR	75
5.2.1 Å DRA PÅ EKSPEDISJON SOM EN EVENTYRLIG DANNENDE FRILUFTSLIVSFERD	77
5.3 ERFARINGER OG DANNELSE	80
5.3.1 OPPLEVELSEN AV GRØNLANDSISEN SOM ERFARING	84
5.4 "REISEN" UNDERVEIS	86
5.4.1 Å DVELE I ELLER VED GRØNLANDSISENS LANDSKAP	90
5.4.2 FORHOLDET MELLOM ERFARING OG "SENSE OF LANDSCAPE"	93
5.5 GRØNLANDSEKSPEDISJONENS INNHOLD OG KOMMERSIELLE UTTRYKK	94
6. EKSPEDISJONSREFLEKSJONER OG FERDEN VIDERE	101
REFERANSER	105
VEDLEGG	108

1. En ekspedisjon tar til

1.1 Ekspedisjoner på Grønlandsisen

De siste årene har interessen for å delta på kommersielle skiekspedisjoner over Grønlandsisen vokst sterkt. Hvorfor mennesker i dag setter seg som mål å krysse Grønlands innlandsis på ski, legger seg i hard trening, og bruker det meste av sin fritid og ferie, og kjøper en guide for å realisere sine drømmer, er et interessant tema. Høyst sannsynlig er både drømmer og omfattende forberedelser involvert, for slike ekspedisjoner krever mye av den enkelte. Denne oppgaven har som mål å studere fenomenet kommersiell Grønlandsekspedisjon, ved å undersøke hvem de er som drar på slike ekspedisjoner, hva de drømmer om og erfarer, og hvordan de i ettertid reflekterer over det de har vært med på.

Det har gjennom tidene blitt gjennomført en rekke ekspedisjoner til eller på Grønland. Noen har vært vitenskapelig anlagt, andre rent sportslige, og noen i en form for kombinasjon av disse. Fra tidlig 1500 – tallet og frem til i dag har flere ekspedisjoner funnet sted. I starten var det særlig engelskmenn og nederlendere som utforsket havområdene utenfor vestkysten av Grønland, i forbindelse med hvalfangst. En ny epoke begynte da den norsk-danske misjonæren Hans Egede grunnla en misjonsstasjon på vestkysten, der hvor Nuuk ble grunnlagt i 1728. Fra Bergens kompaniet som stod for den norske forbindelsen til Grønland, fikk Egede en forespørsel om å sende ut 8 mann for å finne den gamle kolonien Østerbygd. Egede som kjente Grønland bedre enn de i Bergen, svarte at det var umulig å foreta en slik ekspedisjon (Brekke et.al., 1992). Det første kjente, men mislykkete, forsøket på å krysse Grønlandsisen ble gjort av datidens siste guvernør på Grønland, Claus Enwold Paars i 1729, som også hadde fått i oppdrag å finne Østerbygd (Brekke et.al., 1992).

Først i 1888 ble Grønlandsisen krysset for fullt av Fridtjof Nansen, Otto Sverdrup, Oluf Dietrichson, Kristian Trane og fjellsamene Samuel Balto og Ole Nielsen Ravna. Ekspedisjonen er berømt, både fordi de var de første til å klare dette vågestykket, men også fordi de gikk fra øst til vest. Vestkysten hadde i 1888, flere handelssamfunn og tettsteder med jevnlig skipstrafikk gjennom hele sommer halvåret. Østkysten derimot var på grunn av den kalde Østgrønlandsstrømmen, ofte frosset igjen hele sommeren, med betydelig vanskeligere forhold for redning eller sikkerhet. Nansen mente derfor at det var størst sannsynlighet for suksess ved å starte fra øst og gå mot vest. Da ville

de slippe å måtte returnere mot vest etter endt kryssing, noe som også betydde lettere kjelker. Men ved å starte på østkysten og gå mot vest, visste han også meget godt, at det var kun en sikker utvei for han selv og ekspedisjonen; vestkysten. Ekspedisjonen var preget av forsinkelser under roturen inn mot land, vanskelige forhold opp brefallet, kulde og lite mat underveis. Ekspedisjonen brukte 41 dager, fra de startet på østkysten den 15 august 1888, inntil de nådde snøfritt land på vestkysten den 24 september. Selv i dag, er dette en utrolig prestasjon, spesielt med tanke på hvilket utstyr de brukte og hvor lite informasjon de hadde om Grønlandsisen. Ekspedisjonen var en uomtvistelig suksess for Nansen, og var med på å sette Norge på det internasjonale kartet over polarnasjoner, som skulle komme til å hevde seg videre i kappløpet om polene (Fulsås, N., i *Norsk Polarhistorie*, 2004).

I årene fra 1888 til hundreårs jubileet i 1988 var det til sammen 55 ekspedisjoner som krysset Grønlandsisen. Flere forskjellige ruter og distanser ble brukt, og retningen varierte fra vår sesongen som går fra vest til øst, mot høstsesongen som går fra øst til vest. I løpet av disse årene, har ingen nasjon flere kryssinger enn Norge (Brekke, et.al., 1992). Fra 1989 til og med 2000, var det totalt 133 ekspedisjoner som prøvde å krysse Grønlandsisen. Av disse klarte 92 ekspedisjoner å fullføre, mens 33 ekspedisjoner ikke fullførte en hel kryssing. 8 ekspedisjoner har man ingen informasjon om. Også i disse årene, var det flest nordmenn som krysset Grønlandsisen (Brekke, et.al., 1992, 1996, 2000). Fra 2000 til 2009, har jeg dessverre ingen oversikt over antall forsøkte kryssinger, da Dansk Polarcenter ikke vil oppgi denne informasjonen. Men fra år 2010, da Grønlands Hjemmestyre overtok ansvaret for sportsekspedisjoner på Grønland, til og med 2012, har det vært totalt 105 ekspedisjoner som har prøvd å krysse Grønlandsisen. Av disse klarte 73 ekspedisjoner å fullføre en hel kryssing, mens 32 ekspedisjoner ble avlyst eller måtte avbryte ekspedisjonen. På disse tre årene var det også desidert flest nordmenn som krysset isen, 317 i antall (Grønlands Hjemmestyre, epost mottatt 12.02.2015).

1.2 Oppgavens kontekst

Nansen sin kryssing av Grønlandsisen i 1888, står som en av de viktigste polare skibedrifter i Norge, og fikk avgjørende betydning for den videre norske polarutforskningen og nasjonale identitetsbyggingen (Aarnes, 1984). Flere har latt seg inspirere av Nansens ekspedisjon. For eksempel Asle T. Johansen, som sammen med tre følgesvenner fulgte Nansens skispor i hundreårs jubileet, med det samme utstyret Nansen og hans menn brukte. Andre ekspedisjoner har siden 1988

fulgt som perler på snor, hvor alternative ruter og hurtighet har variert. Det er også en pågående kamp, i hovedsak mellom nordmenn, om å krysse Grønlandsisen så hurtig som mulig. Rekordene som nå står, ble satt av "Snåsagutan" våren 2015, og lyder på 7 dager, 10 timer og 20 minutter. Ekspedisjoner som en Grønlandskryssing, har økt i antall de senere år, og antallet mennesker som reiser til eksotiske og til dels utilgjengelige reisemål, er jevnt høyt. Hvitserk, en av de største kommersielle tilbydere av skiekspedisjoner på Grønland, oppgir at de hadde 12 deltakere på en Grønlandskryssing i 2014, 17 deltakere i 2015, og så langt 25 påmeldinger til 2016 sesongen (Hvitserk, epost mottatt 21.09.2015).

Kommersielle ekspedisjoner er sammen med en rekke andre former for friluftsliv, et forholdsvis nytt konsept, som innehar elementer som *ekstremt, kaldt, krevende, spennende og utfordrende*, og som kanskje derfor er salgbare i et kommersielt henblikk. Flere og flere mennesker søker avbrekk fra det moderne livet, med den hektiske hverdagens stressfulle opplevelse av tidsmangel (Tordsson, 2003). Kanskje kan en kommersiell ekspedisjon fremstå som nymotens oppdagelsesferder, hvor eventyr og frihetsfølelse visker ut tidsforskjellen til de tidligere tiders oppdagelse av hvite flekker på kartet? Kanskje kan også deltakelsen bidra til å bekrefte en nasjonal identitet som polar skiløper, som møter lignende utfordringer som de gamle polarhelter, kun forenklet gjennom nytt og moderne utstyr? Den økende organiseringen og kommersialiseringen de siste årene, kan i så fall fremstå som bilder på de tendenser og mulige endringer ved hvordan vi utøver friluftsliv, og således kanskje også selve meningsinnholdet i friluftslivet i dagens samfunn (Pedersen, 1999; Bischoff og Odden, 2002; Tordsson, 2003; Odden, 2008). Gjennom både media og ulike fortellinger og beretninger, skapes det et bilde av et actionpreget friluftsliv, som kan virke fjernt fra den alminnelige søndagsturen eller helgeturen. Denne motsetningen som oppstår mellom det bildet som skapes av friluftsliv som actionpregede aktiviteter i for eksempel media, blir dermed stor i forhold til søndagsturen på ski innover nypreparerte løyper i marka, et steinkast utenfor bykjernen. Men heldigvis fremstår friluftslivet som mangfoldig, med ulike sammensatte forståelsesformer, praksiser og handlinger, som kan bidra til å gi rom for alle typer aktiviteter, hvor det er konteksten som gir friluftslivet mening, på bakgrunn av menneskers kulturelle og sosiale ståsted (Pedersen, 1999).

En kommersiell skiekspedisjon over Grønlandsisen, videre kalt en Grønlandsekspedisjon, har en sterk faglig tilknytning. Både som et vitenskapelig forskningsprosjekt, men også som et tema innenfor pedagogiske formål og perspektiv. Friluftslivsfeltet er et relativt ungt forskningsfelt, noe

som kanskje er grunnen til at jeg har funnet få forskningsoppgaver som beskriver elementer som kan ha likheter med hva jeg ønsker å fordype meg i, nemlig hvordan deltakere skaper opplevelser og erfaringer underveis på en Grønlandsekspedisjon. Det nærmeste jeg kommer er en hovedfagsoppgave som undersøker de ulike bakgrunnene og drivkreftene for å gå på ski over Grønlandsisen (Turøy, 2004), en masteroppgave som omhandler deltakeres beskrivelser av en fjellføringstur i høyfjellet i Norge (Hallandvik, 2010), en annen som tar for seg kvinners ulike drivkrefter og søken etter vinterlige friluftslivsekspedisjoner (Askildsen, 2011), og en som tar for seg hvilke opplevelser nordmenn som klatrer fjell i Tanzania og Uganda, sitter igjen med etter endt tur og om disse opplevelsene bidrar til selvutvikling (Hendis, 2013). I løpet av dette prosjektet har jeg ikke klart å spore opp noen kvantitative undersøkelser som sier noe om hvor mange og hvem som eventuelt deltar på en Grønlandsekspedisjon. Jeg har heller ikke funnet noen kvalitative undersøkelser som forteller noe om hva deltakere av begge kjønn opplever og erfarer, hva Grønlandsekspedisjonen betyr for dem rent personlig eller hva som gir opplevelsene og erfaringene mening. Det er derfor en rekke sider ved en fenomenet som fortsatt fremstår som åpne og ubesvarte spørsmål.

På en annen side, finnes det undersøkelser som kan være med og bidra til å fortolke og forstå de meningsbærende dimensjonene som kan ligge i det å dra på og være på en Grønlandsekspedisjon. En av disse er en studie som omhandler en gruppe unge mennesker som gjennomfører en 100 dager lang kanoekspedisjon i nordlige deler av Canada, og hvilken forståelse og mening disse ungdommene danner seg av landskapet og omgivelsene de ferdes igjennom underveis på kanoturen. Denne undersøkelsen (Mullins, 2009) setter fokus på dannelsen av *place meanings*, og tar i hovedsak utgangspunkt i konseptet om *dwelling* av Tim Ingold. Mullins (2009) benytter seg av konseptet om *dwelling*, for å undersøke hvordan deltakerne skaper kontekstuelle relasjoner med omgivelsene og de andre medlemmene i gruppa underveis på kanoekspedisjonen. En annen er artikkelen om friluftsliv som dannelsesferd av Gurholt (2010). I denne artikkelen drøfter hun hvorvidt eventyrlige dannende prosesser kan bidra til å forstå de ulike relasjonene mellom mennesker, natur og kultur, og om begrepet dannelse har relevans for et pedagogisk friluftslivsfelt. Gurholt (2010) legger vekt på en hermeneutiske erfaringsteoretisk tilnærming inspirert av Hans Georg Gadamer, og knytter slik potensialet om dannelse til de åpne horisontene, forventningene og det uforutsigbare i møtet mellom menneske og natur. Begge disse studiene kan bidra til å kaste nytt

lys over opplevelsene, erfaringene og meningsdimensjonene som deltakere på en kommersiell Grønlandsekspedisjon skaper seg underveis på sin ferd over Grønlandsisen.

1.3 Oppgavens avgrensning

Kommersielle ekspedisjoner er et felt innenfor friluftsliv som inneholder flere forskjellige dimensjoner, perspektiv og ubesvarte spørsmål, som gjorde at jeg tidlig måtte foreta noen avgrensninger i oppgaven. En av disse var å fokusere på en spesiell kommersiell ekspedisjon, og forsøke å beskrive denne i størst mulig grad. Etter valg av vitenskapelig metode, ga dette oppgaven noen rammer som jeg måtte forholde meg til. Disse rammene tilsier at det må være en liten gruppe mennesker innenfor et utvalgt tidsperspektiv. En liten gruppe mennesker vil gjøre det mer overskuelig å undersøke de mulig meningsbærende opplevelsene og erfaringene som deltakerne skaper på ekspedisjonen, samtidig som utvalget er stort nok til å gi et bilde av hva en slik ekspedisjon kan bety for deltakerne. Min egen førforståelse og deltakernes beskrivelser av ekspedisjonen vil være bakgrunn for tolkningen og forståelsen av deltakernes livsverden underveis på ekspedisjonen. En annen avgrensning er de teoretiske perspektivene og de ulike fortolkningsrammene jeg ønsker å bruke. For at prosjektet skulle være gjennomførbart både tidsmessig og økonomisk, måtte jeg også gjøre noen rent praktiske avgrensninger. Det var ikke mulig for meg i min situasjon og være med som deltaker og observere underveis på en Grønlandsekspedisjon. Men på bakgrunn av min førforståelse, som innbefatter at jeg tidligere har krysset Grønlandsisen flere ganger, har jeg allerede kjennskap til noen av de utfordringene som deltakerne på en Grønlandsekspedisjon møter på sin ferd over isen.

Grønlandsisen er kanskje en av de mest tilgjengelige stedene i verden når det gjelder å reise på en polar skiekspedisjon. Det er kort avstand med fly fra Norge og Danmark. Infrastrukturen på Grønland er oversiktlig, Grønlenderne snakker dansk, og prisnivået på varer og tjenester er forholdsvis lavt, tatt i betraktning Grønlands geografiske plassering. Dette gjør Grønlandsisen til et yndet sted for reisearrangører som selger kommersielle skiekspedisjoner, da prisen på en ekspedisjon til Grønland blir mye lavere enn for eksempel Sørpolen. Samtidig har Grønlandsisen mange av de samme egenskapene som Sørpolen, med kulde, is og mye vind. Varigheten på en Grønlandsekspedisjon er et sted mellom 20 og 30 dager fra avreise til hjemkomst, noe som gjør det overkommelig for mennesker å ta seg fri fra jobbene sine. Ekspedisjonen er ikke spesielt teknisk krevende, selv om man beveger seg på bre under hele ekspedisjonen, og den blir av reisearrangører

beskrevet som noe tradisjonsrikt. Hvitserk, en av de største arrangørene, benytter dette i sin markedsføring; ”Over Den Store Bre i Nansens fotspor” (Hvitserk, 2004). På bakgrunn av både geografisk plassering, tilgjengelighet og ikke minst en lavere pris for å delta, vil Grønlandsekspedisjoner ha flere deltakere enn andre polare skiekspedisjoner, og er derfor slik jeg ser det mer egnet å studere nærmere enn for eksempel en Sørpolekspedisjon. Bedre kjennskap til en Grønlandsekspedisjon, kan bidra til å gi økt innsikt i hvilke meningsbærende opplevelser og erfaringer deltakerne skaper på en slik ferd, på bakgrunn av deres kontekst. Ved å belyse mitt datamateriale med utsikt fra tidligere forskning og empiri, for videre å drøfte deltakernes livsverden på en Grønlandsekspedisjon, kan jeg skape ny forståelse og ny tolkning av deltakernes livsverden, så vel som det å dra på ekspedisjon.

1.4 Grønlands historie, geografi og klima

Grønland, også kalt Kalaallit Nunaat (menneskenes land), er verdens største øy, og tilhører geografisk det Nord Amerikanske kontinentet. Historisk, politisk og økonomisk har Grønland røtter i Europa og de skandinaviske landene. Inuitene, eller Grønlenderne som de selv kaller seg, har sannsynligvis bodd på Grønland i flere tusen år. Rundt år 1000 kom de første skandinaviske bosetningene på Grønland, ledet av storbonden Eirik Raude fra Island. Ifølge sagafortellingene brukte han 3 år på å utforske kysten av Grønland, før han kom tilbake med flere hundre mennesker, husdyr og utstyr fordelt på 25 skip. Han kalte øya Grønland, fordi han mente dette lettere ville føre til innvandring. Etter hvert vokste det frem to bygder; Austerbygd i sør (Julianehåb – distriktet) og Vesterbygd lenger nord (Nuuk – distriktene). Disse bosetningene forsvant mellom 1300- og 1500 tallet, uten klare indikasjoner på hvorfor. Men man antar at det skyldes blant annet handelen som ble kraftig redusert på grunn av Svartedauden, mulige klimaforandringer og mulige kriger med lokale inuitter (Store Norske Leksikon).

Danmark – Norge unionen var på Frankrikes side i Napoleons krigene. I etterkant av denne måtte Danmark avstå Norge til Sverige, men fikk beholde blant annet Grønland. I perioden 1931-33 foretok norske fangstfolk en privat okkupasjon av deler av Grønlands nordøstkyst. Den daværende Bondepartiregjeringen stadfestet denne okkupasjonen. Men Danmark brakte saken inn for domstolen i Haag, og vant på alle punkter våren 1933. I 1953 ble Grønlands status som koloni opphevet og innlagt under Danmark som egen landsdel med 2 faste representanter i det Danske Folketinget. På 1970 tallet ble Grønlenderne mer selvbevisst om politikk og valgte å stemme mot et

EU medlemskap, og i 1979 fikk Grønland eget landsting og egne politiske partidannelser, med Hjemmestyreløven.

Grønlands areal er imponerende med over 2 millioner km², hvorav største delen ligger nord for Polarsirkelen. Kun 16 % av Grønland er isfritt, noe som gjør innlandsisen på Grønland til verdens nest største etter Antarktis. Alle isfrie områder ligger langs kysten, mens det indre er dekket av innlandsis. Denne er enkelte steder hele 3000 meter tykk, med en gjennomsnittlig tykkelse på 1500 meter. Langs kysten er innlandsisen gjennomskåret av fjorder og renner, og gjennombrutte fjell. Innlandsisen glir ut i havet i form av bretunger, som igjen kalver is og store isfjell i havene. Hele Grønland har polarklima som kjennetegnes av en lavere middeltemperatur enn 10° C, i årets varmeste måned. På grunn av øyas utstrekning og høydeforskjeller, er variasjonene i klimaet store fra nord til sør, og øst til vest. Langs sørlige deler av vestkysten går en gren av Golfstrømmen, som bidrar til at et havområde her er isfritt hele året. Langs østkysten går den kalde Østgrønlandsstrømmen sørover, og bidrar til at østkysten har betydelig kaldere klima enn vestkysten. Selve innlandsisen har et nokså ensartet klima, da denne utgjør en naturlig barriere mellom øst-vest luftstrømmer og dermed værsystemer. Temperaturene på innlandsisen kan variere fra ca. -70°C om vinteren til +10°C om sommeren, avhengig av breddegraden. Det er generelt lav hyppighet av kuling og storm på innlandsisen, men den kjente katabatiske vinden, som på den østgrønlandske dialekten kalles for Piteraqa, ”det som angriper deg”, er et unntak. Det mest kjente tilfellet av Piteraqa var i Tasiilaq vinteren 1970, hvor vindstyrken ble anslått til over 320 km/t, langt kraftigere enn orkan styrke.

1.5 Oppgavens formål

Rent samfunnsmessig er en Grønlandsekspedisjon interessant fordi kommersielle ekspedisjoner er noe som i dagens samfunn er ”mulig for alle” (Ebbesen, 1997), og det virker å bli mer dagligdags å reise til eksotiske områder av kloden for å oppleve noe annerledes og kanskje ekstraordinært, som en motsetning til hverdagslivet. Kanskje kan de ulike beveggrunnene for deltakelse på en slik ekspedisjon, og de forskjellige beretningene om selve opplevelsen av møtet med natur, landskap og seg selv, bidra til økt innsikt om ”hvor, hva, hvorfor og hvordan” og bedre kjennskap til kommersielle Grønlandsekspedisjoner som fenomen. Det er også interessant å se fenomenet ut i fra et faglig perspektiv, med vekt på friluftsliv som et vitenskapelig forskningsområde. Friluftsliv er som tidligere nevnt under stadig endring, hvor tendensene som opptrer innenfor friluftsliv kan

forstås på bakgrunn av samfunnsmessige endringer, for eksempel velferdsøkning, bedre lønninger, mer fritid og større valgfrihet (Pedersen, 1999; Bischoff og Odden, 2002; Tordsson, 2003; Odden, 2008). Dette kan skape kontekstuelle endringer i forhold til hvordan friluftsliv praktiseres, og således kan ulike opplevelser av og erfaringer skapt gjennom deltakelsen på en Grønlandsekspedisjon være interessant å belyse og drøfte. Samtidig finnes her et pedagogisk perspektiv, som hva vi lærer og hvordan vi lærer på lengre turer, som kan bidra til økt kunnskap og refleksjon omkring friluftsliv gjennom kommersielle ekspedisjoner, et bidrag til økt naturkunnskap og om menneskers forhold til natur, eller som informasjonskilde for guider som leder kommersielle ekspedisjoner. Jeg må også legge til grunn min egen personlige interesse for friluftslivet, og da spesielt ekspedisjoner. Uten denne interessen ville ikke prosjektet blitt gjennomført. Med forkjærlighet for polare skiekspedisjoner, er det for meg interessant å få et nærmere innblikk i de opplevelser og erfaringer deltakerne skaper seg underveis på en kommersiell Grønlandsekspedisjon. Dette kan bidra til at jeg skaper en dypere forståelse for feltet og utvikler meg videre, både på det faglige som personlige plan.

1.6 Oppgavens problemstilling

I denne oppgaven ønsker jeg å undersøke, beskrive og analysere - opplevelser og erfaringer som deltakerne skaper på en kommersiell Grønlandsekspedisjon. Deltakernes historier, oppgavens teoretiske perspektiv, samt min egen førforståelse, vil danne grunnlag for en tolkning og analyse av hvordan fenomenet kan forstås, og de meningsdimensjonene som kan spores ved deltakelsen. Oppgavens problemstilling er som følger;

Hvilke opplevelser og erfaringer skaper deltakerne gjennom en kommersiell Grønlandsekspedisjon, og hvilke meningsbærende dimensjoner synes å være fremtredende fra deltakernes perspektiv?

For å belyse problemstillingen har jeg valgt å formulere fire delproblemstillinger:

- 1) *Hvem er deltakerne og hvilke biografier bringer de med seg?*
- 2) *Hvordan beskriver deltakerne ferden over Grønlandsisen?*
- 3) *Hvordan fremstiller deltakerne det "å dra på ekspedisjon"?*
- 4) *Hva fremstår hos deltakerne som særlig meningsfullt?*

2. Fortolkningsrammer, begrepsdrøfting og teoretiske perspektiv

2.1 Friluftsliv - et sosiokulturelt fenomen

Friluftsliv er et begrep som de fleste nordmenn har et forhold til, og som mange opplever som meningsfullt og givende. Det er et tradisjonsrikt ord som i det norske samfunnet har blitt sett på som betydningsfullt og ”bare naturlig”, men som ved nærmere undersøkelser viser å romme stor grad av kulturell variasjon og motstand, så vel som ambivalens og paradokser (Pedersen, 1999). Og det er i denne konteksten at begrepsparene *natur-kultur*, eller kanskje *natur-samfunn* blir viktige perspektiv, for å forstå friluftsliv som et dynamisk sosiokulturelt landskap. Praksiser og mening i friluftsliv skapes relasjonelt. Både tid, sted, alder, kjønn, sosial klasse og etnisitet spiller inn og bidrar til å gjøre ulike former for friluftsliv mer eller mindre relevant og meningsfullt.

Helt i starten til friluftsliv som skolefag og forskningsfelt, ble det brukt mye tid og kunnskap om verdilære for å definere hva friluftsliv var og skulle være, og det vokste frem en søken etter å bestemme og/eller definere friluftslivets egenart (Tordsson, 1999). En slik søken etter friluftslivets egenart fremstår essensialistisk og kan føre til at det blir lagt vekt på ”en fast kjerne av naturlighet” innenfor friluftsliv, hvorpå denne egenarten utelukker eller hever seg over den sosiale og kulturelle konteksten som de ulike friluftaktivitetene inngår i, noe som er uheldig for friluftslivsforskningen (Pedersen, 1999, s. 17). Et hegemonisk syn på friluftsliv gir en følelse av et elitistisk friluftsliv, basert på hva som er riktig og hva som er galt, hvilke aktiviteter som bør være en del av friluftsliv og hvilke som ikke bør. Som en motsetning til dette hegemoniske synet på friluftsliv, finnes et komparativt perspektiv på hva friluftsliv er, og hva det ”gode turliv er” eller kan være (Pedersen, 1999, s. 17). Måtene en person bruker naturen på, og hvordan natur oppfattes og oppleves, må analyseres i lys av de sosiale og kulturelle kontekster personen inngår i og relaterer seg til. Både over tid og innenfor det samme samfunn, finnes det ulike praksiser, verdier og fortolkninger som kan beskrives som uttrykk for ulike livsvilkår og livsverdener; ulike kulturer eller kulturelle ytringer (Pedersen, 1999). En slik tolkning av friluftsliv inneholder dermed elementer som å være ute, oppleve og se natur, føle og kjenne på så vel fysiske som psykiske meninger og erfaringer, læring og kunnskap, samhold med andre, stillhet og ro, spenning og eventyr, utfordring og mestring. Friluftsliv som begrep blir dermed både mangfoldig og komplekst, og må således sees i forhold til den konteksten friluftsliv utøves i. Hva man definerer som friluftsliv; arbeid, fritid, eller idrettsaktiviteter, kan derfor variere fra situasjon til situasjon, og fra person til person, i forhold til

den enkeltes opplevelse av aktiviteten eller turen. En slik tolkning bidrar til at man beveger seg vekk fra en riktig og en uriktig oppfatning av friluftsliv, men heller behandler friluftsliv som et relasjonelt og kontekstuel begrep som stadig er i forandring, og som er dynamisk, mangfoldig og variert, på tvers av sosiale og kulturelle kontekster og samfunnslag (Pedersen, 1999).

Med bakgrunn i en tolkning av friluftsliv som relasjonelt og kontekstuel begrep, kan kommersielle frilufts aktiviteter inneholde både opplevelse og erfaring av natur, som samhold med andre, spenning og eventyr, utfordring og mestring. Kommersielt friluftsliv dreier seg ikke nødvendigvis om ”pakketurer” (Tordsson, 2003), som under ledelse av guider eller profesjonelle turledere, kun skal gi intense øyeblikks opplevelser og adrenalinkick. Læring og kunnskap gjennom betydningsfulle opplevelser og erfaringer, skapt i og gjennom kommersielt friluftsliv, blir slik en moderne form for friluftsliv, som ved intense opplevelser i øyeblikket, også kan bidra til å skape et forhold mellom menneske – natur – samfunn, som menneske – natur – kultur.

2.1.1 Kommersielt friluftsliv

I Stortingsmelding nr. 39 blir friluftsliv definert som; ”*Opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse*” (St.meld. nr.39 (2000-2001)). Denne vide definisjonen omfavner en rekke ulike aktiviteter og fritidsmessige utfoldelser, som innbefatter aktiviteter som kan diskuteres hvorvidt de fortjener å benevnes som friluftsliv eller ikke. Kommersielle ekspedisjoner, forstått som en snever del av friluftsliv, er slik sett en utypisk men allikevel naturlig del av friluftsliv som et sosiokulturelt fenomen i et stadig økende velferdssamfunn. Dette velferdssamfunnet, hvor nye livsstiler og trendy aktiviteter blir organisert og effektivisert, er av flere hevdet å være en av årsakene til den økende kommersialiseringen vi ser innen friluftsliv (Bischoff og Odden, 2002; Tordsson, 2003; Dahle, 2007; Odden, 2008). Selve begrepet *kommersiell*, betyr at man transformerer en tjeneste, vare eller handling, om til et resultat som blir pålagt en pengemessig verdi, og således får et forretningsmessig preg over seg og dermed kan selges som et produkt (Store Norske Leksikon). Salg av aktiviteter som en vare har ekspandert de seneste årene, hvor naturopplevelse, utfordring og mestring, forstått som resultatet av denne varen, tilbys deltakere som betaler for varen. Deltakerne på en kommersiell ekspedisjon, kjøper således et produkt, et ferdig opplegg, hvor rammene er gitt. Fenomenet inneholder altså både naturopplevelse, utfordring og mestring, men i hvilken grad er avhengig av hvilken type ekspedisjon som kjøpes. Denne utviklingen er på langt nær særnorsk. Den samme utviklingen kan

spores over hele verden med tilknytning til en globalisert nåtidskultur, hvor verdien virker å ligge i selve "rushet" som følger av aktiviteten, og ikke nødvendigvis helhetsopplevelsen ved å utføre aktiviteten i friluft (Tordsson, 2003).

En annen konsekvens av den effektiviseringen vi ser i velferdssamfunnet, både privat men også innenfor næringslivet, er at siden man kan jobbe mer for å tjene mer penger og dermed øke sin private velferd, blir tiden man har til rådighet utenom jobb, mer dyrebar og må således også effektiviseres for å oppnå mest mulig på kortest mulig tid. Tordsson (2003) kaller dette for en *økonomisk rasjonalisering*. Videre hevder Tordsson at denne utviklingen kan sees i kombinasjon med vår moderne tilværelse, hvor økt velferd bidrar til økt fritid, men med en opplevelse av tidsmangel. Med en slik følelse av manglende tid, men med større kjøpekraft, peker Tordsson (2003) på en endring av meningsdimensjonene innenfor friluftsliv. Denne endringen er, slik Tordsson påpeker, mer en endring av livsmønstre enn av endret verdiorientering, og kan således være en av årsakene til at turene som helhet, som tidligere var vektlagt høyere i mange friluftaktiviteter, nå er erstattet av raske inntrykk hvor sterke og intense opplevelser har overtatt som mål. Det kan synes som det oppstår en ny forståelse for naturopplevelser som salgsvare, uten tanke på den kompetansen man mangler, da denne kan kjøpes av noen med mer erfaring. Den oppfatningen som tidligere fantes om å bygge seg erfaring trinn for trinn, for å kunne ferdes trygt, virker å bli oppfattet som arbeid, og således blir dette overlatt til profesjonelle aktører. Dette bidrar igjen til at noen blir betalende kunder som kan kreve valuta for pengene, som igjen fører til at guiden eller den som leder kunden, kan miste noe av sin tilhørighet som en likestilt person innad i aktiviteten eller gruppa (Tordsson, 2003). Dette bringer tankene inn på turisme, som i følge Tordsson (2003) kun er adskilt fra friluftsliv ved et såkalt *tankeskille*, som beror på en ideologisk forankring hvor det igjennom tradisjonelt friluftsliv finnes en verdi i at den enkelte eller gruppa skal være selvstendige og kunne klare seg selv. Mens den tidligere nevnte rasjonaliseringen bidrar til at en i kommersielt friluftsliv og turisme rekker mer intense og hurtige såkalte "peak experiences" som krever mindre personlig engasjement hvor naturen ikke lenger i samme grad blir en arena for egen utvikling. En kommersiell Grønlandsekspedisjon kan med et slikt samfunnsmessig syn på en økonomisk rasjonalisering, kanskje inneholde elementer av det Tordsson (2003) kaller for "pakketurer". Men kanskje kan en Grønlandsekspedisjon også være et motbilde til dette? Som en annen form for "fysisk aktivitet i friluft" (St.meld. nr. 39), som ikke kun tar sikte på hurtige og effektive naturopplevelser, men som også bygger på kontinuitet og tradisjon. Jeg kommer tilbake til dette.

2.1.2 Fenomenet – kommersiell Grønlandsekspedisjon

Å dra på ekspedisjon innebærer et intenst og intimt, og relativt vedvarende møte med den naturen og det landskapet man ferdes i, og de deltakerne en reiser sammen med. Selve begrepet ekspedisjon er vanskelig å definere, nettopp fordi en ekspedisjon kan oppleves og erfares så forskjellig fra person til person, på bakgrunn av hver enkelt sin sosiale, kulturelle og historiske kontekst, og inneholder således flere ulike *hvem, hva, hvor, hvorfor, og hvordan*. Beames (2007, s. 146) argumenterer for at det er tre kategorier som i hovedsak summerer opp essensen ved en ekspedisjon, i tillegg til tidsdimensjonen og varigheten: ”*omgivelser, miljø, aktivitet*”. Han mener at de fysiske omgivelsene, det sosiale miljøet og ikke minst selve aktiviteten, er med på å forme en ekspedisjon som noe som relaterer seg til menneskets grunnleggende behov for mestring og personlig utvikling, og således er noe som utfordrer både kropp og sinn (Beames, 2007). Samtidig fremhever han at den kulturelle vektleggingen av ekspedisjoner, har en britisk bias. I Store Norske Leksikon blir ekspedisjon forklart som en: ”*Reise som krever større utrustning for et bestemt formål (for eksempel vitenskapelig eller militært)*”. Det å reise har vært essensielt gjennom hele menneskets historie, både for handel, overlevelse, utforskning og oppdagelse, samt erobring. En ekspedisjon inkarnerer flere av disse formene for reise. Gurholt (2010) har beskrevet dannelsesreisen, hvor hun vektlegger at man bryter opp fra det daglige og møter nye utfordringer underveis som må takles, og slik gjennomgår endringsprosesser underveis på sin ferd. En slik tolkning av reisen kan i følge Gurholt (2010) spores langt tilbake i europeisk historie, hvor forestillingen om personlig forandring og personlig danning, også kan finnes igjen i middelalderen. Det å bryte opp med det vante, på bakgrunn av sin egen nysgjerrighet for å reise ut i verden og erfare, ble et bilde på en prosess som gir personlig utvikling.

Men vi kan ikke kalle alle reiser for en ekspedisjon. Så hva ligger i fenomenet? Tordsson (2003) peker på flere muligheter ved fenomenet, som ytre oppdagelse og indre utvikling, hvor ekspedisjonen anses som et sosialt felt, hvor man ikke kun kjemper mot krevende naturforhold, men også deltar i en sosial kamp om innflytelse og selv erkjennelse. Rawles (2013, s. 150) artikkel om ekspedisjon som *adventure* i et miljøperspektiv, forklarer med Humphreys (2012) at fenomenet handler om å strekke seg selv *mentalt, fysisk og kulturelt*, ved å gjøre noe man normalt ikke gjør, for slik å presse seg selv hardt og gjøre det etter sin beste evne. Kommersiell ekspedisjon kan dermed opptre som tilsynelatende spektakulære friluftslivsturer av en viss varighet og som har som formål å gi spesielle naturopplevelser og inntrykk, gjennom fysiske og mentale anstrengelser, som

man ikke kan få gjennom de enklere søndagsturene eller helgeturene. Ekspedisjoner foregår gjerne til spesielle steder på kloden, som krever mer planlegging, organisering, økonomi og vilje til gjennomføring, enn det som gjerne oppfattes i tradisjonelt friluftsliv, hvor naturopplevelsene kan ligge rett utenfor hyttedøra, eller kun et steinkast fra ens egen bolig.

Det å dra på ekspedisjon er ikke et nytt fenomen som sådan, det har nordmenn gjort i lang tid, helt fra den tidlige utforskningen av polarområdene med Nansen og Amundsen på begynnelsen av 1900-tallet (Pedersen, 1999; Tordsson, 2003). Men de ekspedisjonene var gjerne preget av erobring av hvite flekker på kartene og/eller forskning, mens vår tids ekspedisjoner kan virke å ha et helt annet formål og mening. Tordsson (2003, s. 331) fremhever fem ulike benevnelser som kan vise noe av utviklingstendensene i vår tids velferds- og fritidssamfunn; *individualisering, ekspansjon av kunderollen, effektivisering, medieskapt virkelighet og globalisering*. På bakgrunn av friluftsliv som fysisk utfoldelse i natur, blir en kommersiell ekspedisjon en utfoldelse i natur hvor man kan prøve ut nye livsstiler og holdninger som viser frem ens ønskete personlige livsvalg og verdiorienteringer, uten å orientere seg mot tradisjonelle fellesmønstre. Fenomenet blir dermed et symbol på individualisering. Kunderollen kommer til syne i form av at ekspedisjonen relaterer seg til naturen som en spektakulær attraksjon eller som et produkt, på bakgrunn av den økonomien vi har eller kan skaffe oss, som gjør oss i stand til å betale for å dra på ekspedisjon. I effektiviseringen Tordsson peker på, ligger opplevelsesintensiteten og spenningen ved fenomenet i det dramatiske og utfordrende, og ikke den langsomme og dvelende tilstedeværelsen. For å vise at man er i takt med sin tid, og det bilde media skaper av verdier og meninger, blir ekspedisjonen en arena for å utprøve noe nytt og spennende, som kan ha en symbolverdi for en annen form for virkelighet, en verden utenfor hverdagen. Samtidig som denne symbolske virkeligheten kan spille en avgjørende rolle, skal man ikke se vekk i fra at en kommersiell ekspedisjon kan oppleves som et sosialt felt, hvor den enkelte også deltar i en symbolsk kamp om sosial status. Dermed faller fenomenet inn under globaliseringens paraply. Den gir ikke kun lokal eller nasjonal mening, men styres eller baserer seg kanskje også på idealer som utvisker kulturelle forskjeller og særtrekk. Således åpner fenomenet kanskje opp for å være en salgsvare innenfor et marked av globale trender, hvor sosial status blir effekten av denne trenden. Om det faktisk er slik Tordsson hevder, om man kan forstå kommersielle ekspedisjoner som en arena for effektive høyintensitetsopplevelser av natur, hvor en kan prøve ut nye livsstiler og livsholdninger i søken etter sosial status, er noe jeg vil å studere nærmere senere i oppgaven.

2.2 Adventure og eventyr

Adventure er et meningsladet begrep som inneholder flere ulike tolkninger av ordets betydning og forskjellige meningsdimensjoner. I Anglo-amerikanske tradisjoner blir *adventure* ofte nært knyttet opp mot aktiviteter, forstått som noe som er risikofyllt eller farlig, og som er forbundet med det å bevisst oppsøke, utfordre og dyrke opplevelser i naturen (Gurholt, 2010). Begrepet blir gjerne brukt på en selvfølgelig og selvforklarende måte. Vester presenterer 6 ulike *adventure* dimensjoner i en artikkel som omhandler hvordan *adventure* eller eventyr kan skape mening og betydning innenfor fritidsaktiviteter: *territoriality*, *duration*, *transcendence*, *risk*, *coping* og *routinization* (Vester, 1987, s. 237). I hver av disse seks dimensjonene argumenterer Vester for hvilken rolle disse ulike dimensjonene har av betydning for at fritidsaktiviteter skal være eller bli oppfattet som *adventure*. Begrepet *adventure* slik Vester forklarer det kan forstås ut i fra en helhet, som omfatter flere dimensjoner som opererer samtidig, og som dermed ikke oppstår eller kan forklare begrepet i seg selv. *Adventure* må sees i forhold til den interaksjon mellom menneske, kultur og samfunn som til enhver tid finner sted som uoppløselige helheter. Vester (1987) legger spesielt vekt på dimensjonene risiko og transcendence - og mener at transcendence, forstått som den udefinerbare spenningen av intens livsfølelse som ligger forankret i opplevelsen av *adventure*, krever en viss risiko. For å undersøke hvordan og hvorvidt begrepet *adventure* kan knyttes tettere opp mot fenomenet kommersiell Grønlandsekspedisjon, kan vi se til Gurholt (2010) som inspirert av Becker (2004, 2008), peker på "...historiske linjer og betydninger i hvordan eventyr – eller *adventure* – er knyttet til friluftsliv og dannelsesfilosofi" (s. 178). Dette sporet til Gurholt (2010) er interessant, både fordi det legger vekt på forskjellige eventyr allegorier og dannelses innenfor friluftslivsferder, men også fordi det har vært en sentral tolkning innenfor pedagogiske dimensjoner i norsk friluftsliv. Tanken bak dannelses begrepet slik Gurholt (2010) argumenterer for, er at man bryter opp fra det daglige og vante, og møter utfordringer som må mestres underveis på friluftslivsferder, hvorpå man igjennom mestringen av disse utfordringene gjennomgår en endringsprosess som kan utvikle erfaring. Erfaring er således et av de sentrale begrepene innenfor dannelsesfilosofien, og de eventyrmetaforene som Gurholt (2010) peker på, ofte billedliggjort som det å reise ut, å utforske og oppdage, hvorpå man ved hjemkomsten kan ha et annet syn på seg selv og sin verden. En kommersiell Grønlandsekspedisjon, kan med et slikt bilde på eventyr og dannelses, lede til utfordringer, det uforutsigbare, hvorpå man gjennom mestring av disse uforutsigbare utfordringene, kan danne erfaringer om seg selv og sin egen livsverden både underveis og ved hjemkomsten. Dette innebærer at det som var kjent fra før, blir forstått og tolket på nytt. *Adventure* begrepet og det

eventyrlige dannelsesbegrepet, kan dermed være interessant for å tolke deltakernes beskrivelser av å dra på ekspedisjon. Jeg kommer nærmere inn på dannelsesreisen senere.

2.3 "Sense of Landscape"

Mullins (2009) har utført en undersøkelse som setter fokus på dannelsen av "*place meanings*" og hvilke sosiale og kontekstuelle relasjoner deltakerne i undersøkelsen skaper gjennom sitt møte med omgivelsene og hverandre på en 100 dager lang kano ekspedisjon i Canada. Som teorigrunnlag bruker Mullins konseptet "dwelling", slik dette er utledet av Ingold (2000), for å begrepsfeste interaksjon mellom utviklingen av ferdigheter, "sense of place" og det å være i bevegelse (Mullins, 2009). Med bakgrunn i denne artikkelen til Mullins, og annen tilknyttet empiri, vil jeg prøve å gi et bilde av "sense of landscape" som en alternativ tilnærming til en kommersiell Grønlandsekspedisjon, i forhold den teoretiske begrepsliggjøringen av det kommersielle friluftslivet med effektivisering og rasjonalisering, som for eksempel Tordsson (2003) gir et bilde av.

Mullins (2009, s. 236) skriver; "*how people use, understand and emotionally relate to aspects of their environment*", er selve kjernen til å forstå "sense of place" og han baserer seg bl.a. på Stokowski (2002) når han videre forklarer, at "*the physicality and meaning of a place, Stokowski argued, are not simply individual but are fluid, ever-changing and highly contestable social processes*" (Mullins, 2009, s. 237). Begrepet "sense of place" kan dermed forstås ved å bruke det i forhold til en sansende kropp, som føler og fornemmer, men som også er årvåken og erkjennende. Når man sanser noe med kroppen, så benytter man seg av hele kroppen. Man går ikke kun på ski på Grønlandsisen, men man ser landskapet som fremstilles, kjenner sola som varmer i ansiktet, hører vinden ruske i anorakkhetta, og kan smake på snøen en beveger seg på. Altså vil man ikke kun sanse landskapets umiddelbare påvirkninger, men fornemme med hele kroppen som en stor og levende organisme. Et sådant syn på "sense of landscape" fordrer at de umiddelbare påvirkningene fra landskapet som en beveger seg gjennom ved å utnytte musklens kraft, skienes gli mot snøen, vindens og gravitasjonens motstand/medvind, blir kroppslig sanset, registrert og erfart - steg for steg - både bevisst og ubevisst. Dette kan bidra til å gi sterke naturopplevelser ut over de visuelle inntrykkene. Casey (1996) argumenterer for at det er et avhengighetsforhold mellom en persons mulighet til å sanse noe rent kroppslig og omgivelsenes evne til å gi disse sansbare inntrykkene og opplevelsene. En slik tolkning av "sense of landscape" ser opplevelsen på bakgrunn av ens sosiale og kulturelle arv eller historiske påvirkning, noe Bischoff (2012) peker på med den subjektive

kroppsliggjorte og ureflekterte kompetanse, habitus, som en person ubevisst har, og som gjør at man kan oppleve på forskjellige måter fra person til person i bestemte situasjoner. Men dette trenger ikke bety at det ikke også kan finnes likhetstrekk ved opplevelsen av landskap. Wattchow og Brown (2011) skriver at et landskap er mer et fenomen i stadig utfoldelse, enn et statisk objekt. Med en slik tolkning kan Grønlandsisen gi opplevelser og erfaringer underveis på en ekspedisjon, fordi den er en del av noe helhetlig som har historisk, nåtidig og fremtidig verdi, med tanke på hva som har vært, hva som er og hva som kan bli. Således forbinder kanskje Grønlandsisen opplevelser og erfaringer sammen over flere tidsepoker, og bidrar til den dannelsen Gurholt (2010) peker på ved å bruke reisen som symbol for mulige endrings- og utviklingsprosesser. Grønlandsisens eventyrlige landskap og frihetsfølelse kan således viske ut tidsforskjellen til tidligere tiders polarekspedisjoner, som tidligere nevnt. På bakgrunn av samme tanke, kan det også finnes likhetstrekk ved ulike personers opplevelse av Grønlandsisen, nettopp fordi det kan være vanskelig; *”å skille mennesket fra omgivelsene, naturen fra kulturen”* (Bischoff, 2012, s. 55). I denne sammenheng oppsøker ekspedisjonsdeltakerne forhold som ikke umiddelbart gir mennesker gode livs- og overlevelsesvilkår, og dermed krever noe annet av dem enn det landskapet de til daglig ferdes i.

2.3.1 Å dvele i eller ved landskapet

Men for at vi skal kunne dra læring og erfaring, samt skape mening, av alle sanseintrykkene vi opplever ved et landskap, må disse løftes opp på et refleksivt nivå. Vold (2000) viser til en sammenheng mellom å reflektere, eller dvele, ved selve naturopplevelsen og de sanselige inntrykkene, for å skape mening og erfaring. Dermed kan landskapet som hele tiden er i bevegelse, fungere som en kilde til dannelse av mening og erfaring, så lenge vi klarer å reflektere over de sanselige inntrykkene ved landskapet. Ingold (2000, s. 208) skriver at, *”Meaning is there to be discovered in the landscape, if only we know how to attend to it. Every feature, then, is a potential clue, a key to meaning rather than a vehicle for carrying it”*. Videre beskriver Ingold (2000) vårt møte med omgivelsene som en mulig inspirasjons kilde eller utfordringsmulighet, og at omgivelsene ikke er utfordrende i seg selv, men avhenger av hvilken relatert aktivitet vi utøver. Dette kan forstås som at landskapet påføres et menings potensial, ut i fra hvilken aktivitet som utøves i landskapet. Slik utøves også en påvirkning på landskapet, som igjen kan bety at vi allerede har reflektert over stedets eller landskapets iboende mening, og mulighet for erfaringsdannelse. Her ser vi en mulig sammenkobling til en Grønlandsekspedisjon, hvor mennesker eksisterer med omgivelsene i inter-avhengighet (Wattchow & Brown, 2011). Bischoff (2012, s. 139) peker på

Merleau-Ponty's begrep om "egenkroppen", og hvordan denne levde kroppen forstås som et "biologisk fenomen", så vel som "et formbart sosialt og kulturelt fenomen". Således kan den levende og tilstedeværende kroppen Bischoff argumenterer for, være en mulig forutsetning for å dvele ved omgivelsene og ens egen livsverden underveis på en Grønlandsekspedisjon, noe som igjen bidrar til dannelsen av mening og erfaring. Å dvele i og ved Grønlandsisen, kan således forstås som; "individets nærvær, det å være tilstede", der og da i en gitt kontekstuell situasjon (Bischoff, 2012, s. 77).

2.3.2 Landskapets kvaliteter og muligheter for naturopplevelser

Som Wattchow & Brown (2011) drøfter, er landskapet og således naturen et levende fenomen, som på en eller annen måte vil påvirke oss som opplever landskapet eller naturen. Dette kan være ved landskapets form, menneskelig påvirkning i form av tilrettelegging eller spor, eller den historiske tilknytningen som følger med. Bischoff (2012) peker også på landskapets kvaliteter og muligheter ved å argumentere for de mer flyktige elementene, som lukt, lys, dis, varme og vind, når mennesket beveger seg gjennom et landskap. En persons opplevelse av landskapet, er derfor ikke bare "substanser i bevegelse og omforming" (Bischoff, 2012, s. 84), men heller noe som er relatert til landskapets påvirkning på ens opplevelse i et gitt øyeblikk. Grønlandsisen blir med en slik tolkning noe håndfast men også flyktig, som blir vevd sammen med selve opplevelsen, og som således må sees som "sammenhengende og gjensidig betinget for opplevelsen" (Bischoff, 2012, s. 84). Slik blir opplevelsen av Grønlandsisen, gjensidig avhengig av hvilke kvaliteter og muligheter Grønlandsisen faktisk innehar, og er dermed ikke ubetydelig i forhold til dannelsen av mening. På bakgrunn av dette kan det skapes nye muligheter for nye opplevelser av landskapet og omgivelsene. Her ser vi en tydelig sammenheng til det å dvele, eller reflektere, over individets nærvær, den fysiske tilstedeværelsen, som tidligere vist kan være en forutsetning for ens mulighet til å danne seg mening og erfaring.

Ingold (2000) peker på en annen ting som også er interessant, nemlig at kvalitetene et landskap innehar, kan sees som et varig uttrykk for de historier og vitnesbyrd som tidligere generasjoner, eller forbigående, har lagt igjen der av seg selv. "Human beings do not inscribe their life histories upon the surface of nature as do writers upon the page; rather these histories are woven, along with the life-cycles of plants and animals, into the texture of the surface itself" (Ingold, 2000, s. 198). Denne fremstillingen av landskapets kvaliteter, muligheter og historier, bruker Mullins

(2009, s. 238) for å illustrere de ”*levde historiene*”, de som blir utviklet av erfaringene ved ens egne ferdigheter i den konteksten man ferdes og oppholder seg i, og som også bidrar til å skape mening ved ens opplevelse av landskapet. Ved å bruke denne tolkningen av landskapets kvaliteter og muligheter for å studere de mulighetene som finnes på en Grønlandsekspedisjon, kan vi få et nærmere innblikk i de historier deltakerne på en Grønlandsekspedisjon danner seg underveis, og hvilken mening de ulike historiene inneholder for hver enkelt, også etter hjemkomst. Ingold (2000, s. 208) skriver at historier; ”...*help to open up the world, not to cloak it*”. Slik kan historiene deltakerne forteller, være med og gi oss et bilde av den livsverden de opplever og erfarer på sin ferd over Grønlandsisen. Hvilken mening de danner seg av Grønlandsisens kvaliteter og muligheter, og hvordan de relaterer seg som levende mennesker til et fast og håndgripelig, men allikevel flyktig landskap, som Grønlandsisen kan være.

Vold (2000) drøfter tre forskjellige perspektiv på naturforståelse; biologisk perspektiv, sosiokulturelt perspektiv, og fenomenologisk perspektiv (s. 22/23) med bakgrunn i annen empiri (Pedersen, 1995; Frykman og Løfgren, 1992; Eriksen, 1994, Tordsson, 1993). Det perspektivet jeg mener kan være mest fruktbart i forhold til hvordan deltakere skaper opplevelser og erfaringer samt meningsfulle historier på sin ferd over Grønlandsisen, er det fenomenologiske perspektivet. Dette omhandler blant annet hvordan menneskelig bevissthet virker, og hva som er eller skal gjelde som virkelig (Moe, 1994, I; Vold, 2000). I det fenomenologiske perspektivet peker Vold (2000) på blant annet Merleau-Ponty's syn på kroppens væren-i-verden, på den sansende og tilstedeværende kroppen. Det er først når kroppens sanser, og de sansbare håndgripelige eller flyktige deler av landskapet blir bevisst via å dvele, eller reflektere, at mennesket kan utvikle erfaring og forståelse (Vold, 2000, s. 26). Dette synet på forutsetningen for kroppens sansbare omgivelser knyttet til refleksjon rundt det som sanses, og som dermed skaper mulighet for opplevelser, erfaring og kanskje forståelse, blir videre utdypet av Bischoff (2012). Hun peker på at menneskets møte med landskapet, kan forstås både ut ifra den gitte situasjonen, men også helheten ved å være underveis. Forstått som at både det tilstedeværende og sansende mennesket, og dette menneskets sosiale, kulturelle og åndelige forutsetninger, bidrar til å skape en opplevelse. En opplevelse som må sees på bakgrunn av den sammenvevingen Ingold (2000) har pekt på. På bakgrunn av en slik tolkning av den menneskelige bevissthet og dens forutsetning for å skape meningsfulle opplevelser og erfaringer, kan Grønlandsisen på bakgrunn av hver enkelt deltakers sosiale eller kulturelle bakgrunn og erfaring, forventninger, motivasjon og ferdigheter, spille en avgjørende rolle for hvilken

livsverden hver enkelt deltaker føler og kjenner på underveis i et levende og kontinuerlig skiftende landskap. Mullins (2009) gir et eksempel som kanskje kan illustrere dette; *"I came to see that we lived our lives shaping and responding to a web of physical, social and environmental processes. In this way, meaning is more than a symbolic attachment, it inheres in the landscape"* (s. 247/248).

2.4 Dannelsesreisen

Gustavsson (2001) drøfter i artikkelen; *"Dannelse som reise og eventyr"* (s. 31), hvilken betydning dannelses tanken kan ha for hvordan mennesket lærer seg noe og hva som er kunnskap. Han peker på at en av de grunnleggende tankene bak dannelse, er at *"mennesket utvikles gjennom sitt møte med omverdenen, med det som er fremmed og annerledes"*, (Gustavsson, 2001, s. 31). Videre legger Gustavsson vekt på at forestillingen om dannelse; *"har dype røtter i den vestlige kulturtradisjonen"*, slik også Gurholt (2010) har påpekt. Videre viser Gustavsson til Gadamer (1960) når han skriver at denne tanken bak begrepet dannelse, også går igjen i nåtidig tenkning, og således også står sentralt i fenomenologien, pragmatismen og ikke minst i den moderne hermeneutikken, hvor den klassiske dannelses tanken kan omformes til *"moderne tanker om tolkning"* (Gustavsson, 2001, s. 31). Her ser vi relasjonen til "sense of landscape", som også har et fenomenologisk tilsnitt, og som handler om å dvele ved de subjektive opplevelser og erfaringer som mennesker får gjennom sitt møte med forskjellige landskap og natur.

Mullins (2009) beskriver hvordan mennesket begir seg ut på reise, som en søken etter å oppdage noe nytt i seg selv gjennom reisen, men også om omverdenen slik den fremstår under møtet med den. Disse mulige nye oppdagelsene av seg selv og sin livsverden, blir igjennom perspektivet på dannelse, tolket på bakgrunn av det bildet man tidligere hadde, og slik vil både mennesker og omverden hele tiden være i en dynamisk og flytende utvikling av verdier og fortolkninger. Dette understrekes av Ingold's konsept om å dvele (2000), og Gustavssons grunnleggende ide om dannelse som begynner hjemme og beskriver en kurve ut i den ukjente og fremmede verden, for så å komme tilbake hjem igjen (2001). Den fortolkningen som skjer gjennom erfaringene som skapes på reisen, gir grobunn for personlige historier og fortellinger om steder og landskap, som igjen kan utvikles og fortolkes videre. Slik blir historiene til en del av hver enkelt, ved å dvele over de opplevelsene og erfaringene som skapes underveis, i kontaktflaten med landskapet og naturen slik Tordsson (2003) beskriver. Gustavsson (2001) påpeker at dette er med på å skape personlig kunnskap. Disse personlige historiene om opplevelser, erfaring og kunnskap, former både oss selv,

men også våre omgivelser. Dette perspektivet på dannelse vektlegger tankefiguren om avreise og hjemkomst. Den prosessen en dannelsesferd er, her forstått som ”å dra på ekspedisjon”, omhandler dannelsen av begrepet erfaring slik Gurholt (2010, s. 184) beskriver, noe som bidrar til at *”det bildet den enkelte har av seg selv og sin omverden blir endret eller utvidet”*.

Med en slik tolkning, kan en dannelsesferd utvikle naturerfaringer, forstått som hvordan mennesker gjennomgår, utforsker, oppdager, eller får vite om, gjennom en reise forklart som en Grønlandsekspedisjon. Man reiser ut fra det hjemlige, trygge og kjente til det fremmede og uvisse, og tilbake igjen. Beskrivelsen av erfaring kan gjennom dannelsestanken forklares som den måten; *”mennesker formes, utvikler og endrer seg i et interaktivt forhold”* med det ukjente i omverden eller naturen, for slik å skape; *”kunnskaper, ferdigheter og visdom om seg selv og ens natur- og kulturomgivelser”*, (Gurholt, 2010, s. 184). Den ubevisste og bevisste kroppslige opplevelsen som hver enkelt har og får for de naturomgivelsene som man møter på sin reise, i dette tilfellet Grønlandsisens landskap, kan sies å være fundamental for de erfaringer som deltakerne på en Grønlandsekspedisjon skaper gjennom transformasjonen av opplevelsen av ekspedisjonen. Erkjennelsen av at vi må søke det ukjente og den spenningen som ligger i å oppdage andre måter å leve og tenke på, for å få viten, ferdigheter og innsikt, står dermed sentralt i erfaringsbegrepet, og også dannelsestanken. Dette bildet på hvordan mennesket utvikler og endrer seg interaktivt med verden og andre mennesker, gjennom samspill og kommunikasjon, er bare mulig å leve seg til (Gurholt, 2010). Eventyrlyst og trang til å søke etter det spennende og ukjente, virker således å være en forutsetning for dannelsesreisen.

Forutsetningen for å erfare eller skape erfaring gjennom reisen, ligger altså i vår sansende og levende kropp. Den kroppslige tilstedeværelsen som bidrar til at opplevelser og erfaringer skapes, kan dermed også brukes til å forstå andre omgivelser som har en lignende kontekst eller tilknytning (Casey, 1996). Gurholt (2010) argumenterer for at erfaring, kunnskap, ferdigheter og visdom, kan være et resultat av vår tause kroppsliggjøring av de natur og samfunnsforhold som hele tiden omgir oss. Dette blir prentet inn i oss på en ubevisst måte, slik at vi instinktivt kan benytte oss av de kroppslige ferdighetene. Et praktisk eksempel er å ta støttesteg når kladdene under skiene hindrer at skien glir frem, og vi mister balansen. Etter timer med skigåing og refleksjon rundt hvorfor det kladder, og gjerne et fall eller to, vil man ubevisst benytte kroppens bevegelses repertoar, for å hindre at kroppen faller fremover i et uoppmerksomt øyeblikk. Men uten trening og refleksjon rundt

det å gå på ski med kladder under skiene, vil man ikke ha forutsetning for å hindre et fall, fordi man ikke har prentet inn bevegelsen i kroppen. Bischoff (2012, s. 61) understreker denne prosessen; ”... *erfaringsdannelse er en prosess i hver enkelt som nødvendigvis er forankret i en kontekst (sosial, kulturell, politisk, historisk) og knyttet til de fysiske konkrete omgivelser (natur, fysiske anlegg)*”. Relasjonen til ”sense of landscape” er tydelig, i form av at erfaringen man skaper, blir omgjort til personlig kunnskap, som kognitiv-, eller ubevisst kroppslig kunnskap. Friluftslivet utvikler særlig denne kroppslige kunnskapen, den tause kunnskapen i overført betydning, som vi kun kan oppnå gjennom aktiviteten, og som lar oss mennesker møte oss selv som subjekter, som på spesielle måter må ta i bruk en rekke av våre ervervede kunnskaper (Gurholt, 2010).

De personlige og praktiske ferdighetene, som Mullins (2009) poengterer ut ifra Ingold (2000), blir dermed avgjørende i relasjonen til ”sense of landscape” og tanken om dannelsesreisen som en mulighet til å skape erfaring og kunnskap. De praktiske ferdighetene, er i en friluftslivs sammenheng helt avgjørende for hvordan mennesket opplever omverdenen. Uten visse ferdigheter, kan ulike friluftsliv aktiviteter i sin ytterste konsekvens være fatale, og forårsake skade på utstyr eller tap av liv. Dette betyr at ferdigheter får en overordnet betydning for hvordan vi tilnærmer oss og forholder oss til ”sense of landscape” og dannelsesreisen som sådan. Jeg forstår viktigheten av ferdigheter i vårt møte med naturomgivelsene eller reisen i det nye og ukjente gjennom Gurholt, når hun skriver; *”For det er ved å gjøre, prøve og erfare selv og gjennom sanselig kroppslighet og handlekraftig fordypelse i såkalt fri natur – høye fjell, dype skoger og strømmende vann at mangfoldig naturkyndighet, ferdselsdyktighet og tiltro til egne evner kan erverves”* (Gurholt, 2010, s. 182). Med en slik tolkning, kan kanskje de praktiske ferdighetene til deltakerne på en Grønlandsekspedisjon, påvirke deltakernes naturkyndighet og ferdselsdyktighet, samt måten deltakerne opplever og skaper erfaring underveis på ekspedisjonen.

2.4.1 Presisering av problemstillingen

Dannelsestanken og relasjonen til ”sense of landscape”, og begge hermeneutiske og fenomenologiske tilsnitt, gir grunnlag for å fortolke hvilke *opplevelser og erfaringer deltakerne skaper på en kommersiell Grønlandsekspedisjon*, slik mitt første spørsmål i hovedproblemstillingen fremhever. De samme teoretiske ståstedene, kan også bidra til å analysere *hvilke meningsbærende dimensjoner som synes å være fremtredende fra deltakernes perspektiv* på Grønlandsisen og ekspedisjonens livsverden, slik mitt neste spørsmål i hovedproblemstillingen søker å kaste lys over.

Ved å benytte meg av et dannelsessteoretisk perspektiv, og *deltakernes biografier*, kan jeg søke etter forståelse for hvordan deltakerne opplever og erfarer *ferden over Grønlandsisen*. Samtidig kan også Gurholts (2010) tolkning av det *eventyrlige* ved friluftslivet, kanskje bidra til å skape dypere innsikt i hva deltakerne legger i det ”å dra på ekspedisjon”. På bakgrunn av den tolkningen jeg har lagt til grunn for ”sense of landscape”, kan kanskje hva som er *særlig meningsfullt* for deltakerne underveis på Grønlandsekspedisjonen tre klarere frem. Slik ønsker jeg å bruke de teoretiske perspektivene jeg her har lagt til grunn, for en videre tolkning og analyse av oppgavens empiri.

3. Metode

3.1 Kvalitativ metode og vitenskapsteoretisk tilnærming

Foranledningen til denne undersøkelsen er mitt tidligere arbeid som guide på kommersielle ekspedisjoner, bl.a. over Grønlandsisen. Gjennom dette arbeidet opparbeidet jeg meg relativt god kunnskap om ekspedisjoner, men i forhold til denne undersøkelsen, trengte jeg en mer systematisk innsikt. Jeg ønsket å undersøke hvilke opplevelser og erfaringer deltakerne skaper på sin ferd over Grønlandsisen, og gjennom deltakernes beskrivelser danne meg forståelse og kunnskap om de meningsbærende dimensjonene deltakerne fremhever. For å oppnå dette måtte jeg se til de vitenskapelige metodene for forskningsarbeid som er tilgjengelige, og således velge ut den vitenskapsteoretiske tilnærmingen som er mest egnet for å forske i dette feltet. Det ble tidlig klart at det kvalitative forskningsintervjuet var den mest egnete metoden å bruke for å få innblikk i deltakernes meningsfulle opplevelser og erfaringer, gjennom deres beskrivelser og historier fra en Grønlandsekspedisjon. ”Hvis du vil vite hvordan folk betrakter verden og livet sitt, hvorfor ikke tale med dem” (Kvale, 2001, s. 17). Deltakernes beskrivelser av de subjektive opplevelser og erfaringer de skaper seg underveis på en Grønlandsekspedisjon er på mange måter interessant fordi deltakerne på ulike måter uttrykker mening på bakgrunn av sin kontekst. For å få et nærmere innblikk i den livsverden deltakerne forteller om, må beskrivelsene de gir fortolkes i lys av konteksten. Ved å ta utgangspunkt i deltakernes subjektive opplevelser, for deretter å søke og utvikle en forståelse for den dypere meningen som eventuelt ligger i deltakernes erfaringer, kan man vitenskapsteoretisk plassere denne undersøkelsen under den hermeneutiske fenomenologien. Fenomenologien søker etter å forstå fenomener på bakgrunn av deltakernes kontekst, og beskrive deltakernes livsverden slik den fremstår (Thagaard, 2010). Dette åpner opp for å studere deltakernes erfaringer og opplevelser, fremheve mulige presise beskrivelser, klargjøre og se bort fra sine egne forhåndserfaringer, og søke etter de sentrale meningsdimensjoner i beskrivelsene (Kvale, 2002). Hermeneutikken på sin side tar for seg ”Hva forståelse er og hvordan vi bør gå frem for å oppnå forståelse” (Føllesdal & Walløe, 2004, s. 89). Hermeneutikken, også kalt fortolkningslæren, baserer seg på å forstå og fortolke personer, handlinger og produkter av handlinger, og er således preget av en sosio – kulturell mening (Breivik, forelesningsnotat, 01.09.2011). Det er selve tolkningen som er kjernen i hermeneutikken, da denne leder til forståelse. Hermeneutikken er således en gunstig metode for å fokusere på et dypere meningsinnhold i fenomenene enn det som umiddelbart er innlysende, og slik fremheves betydningen av å fortolke menneskers handlinger (Thagaard, 2010).

Hvilket fokus forskeren velger, avhenger av forskerens ubevisste som bevisste forutsetninger, oppfatninger og holdninger på et gitt tidspunkt, og vil til enhver tid påvirke hva forskeren betrakter som viktig (Føllesdal & Walløe, 2004). Denne forståelseshorisonten blir gjerne kalt før-forståelse. Før-forståelsen enhver forsker innehar, er noe en må bestrebe seg på hele tiden å forholde seg refleksivt til og med transparente betraktninger. Før-forståelsen vil således være noe som hele tiden påvirker det vi prøver å forstå, på bakgrunn av de ubevisste og bevisste oppfatninger og holdninger vi innehar. Jeg vil senere redegjøre for min egen før-forståelse.

Et viktig grunnbegrep innenfor hermeneutikken og den forståelses prosessen hermeneutikken vektlegger, er den såkalte *hermeneutiske sirkel* eller *forståelsens sirkel*. Begge disse sirkelstrukturene, er uttrykk for at forståelsen kommer gjennom en veksling mellom å se på delene i forhold til helheten og den før-forståelsen man har i forhold til det som undersøkes. Vi prøver altså å forstå noe som har mening, for eksempel en tekst, en historie, et bilde eller en handling, ut ifra helheten og ens egen før-forståelse, i den konteksten detaljene hører hjemme. Denne runddansen mellom å tolke og forstå og danne seg ny kunnskap, vil således påvirke vår tolkning på nytt, som kan gi ny forståelse og ny kunnskap, og der igjen endre vår før-forståelse (Føllesdal & Walløe, 2004). I denne undersøkelsen betyr det at deler av intervjuetekstene må forstås ut fra hele intervjuet, og hele intervjuet kan forstås på bakgrunn av tekstene. Den tolkningen jeg gjør av intervjuetekstene er basert på min før-forståelse, hvor min før-forståelse også kan endres gjennom mitt arbeid med intervjuetekstene. Men min før-forståelse kan også endres av andre faktorer, som arbeid med teori og metode, litteratur og begreper, samt i samtale med andre forskere. Også sammenhengen mellom konteksten fenomenet undersøkes i, og den sammenhengen fenomenet utgjør i konteksten, kan ha betydning for min egen før-forståelse. Således blir min egen før-forståelse en forutsetning eller en del av den hermeneutiske sirkel. Jeg studerer et lite antall deltakere fra ulike kommersielle Grønlandsekspedisjoner. Og det er beskrivelsene og historiene deltakerne forteller, som sammen med min før-forståelse, danner grunnlag for min forståelse av de ulike meningsbærende dimensjoner som fremtrer hos deltakerne.

3.2 Det kvalitative forskningsintervju

Det kvalitative forskningsintervjuet tar utgangspunkt i en hverdagslig samtale mellom to personer, men skiller seg ut ved å gå dypere i meningsutvekslingen enn en hverdagslig samtale. Forskningsintervjuet er således en faglig samtale med en viss struktur og hensikt. Hensikten eller

formålet med intervjuet er å innhente fyldig og omfattende informasjon om hva intervjupersonen føler, og hvordan han/hun oppfatter og erfarer sin livsverden innenfor det fenomenet som undersøkes, med det henblikk å fortolke de beskrevne fenomener (Kvale, 2002; Thagaard, 2010). Det kvalitative forskningsintervjuet kan bidra til å forstå den livsverden som intervjupersonen beskriver og få fram de meningsfulle betydninger i intervjupersonens opplevelser, synspunkter og kunnskaper som gjenspeiler tidligere erfaring (Thagaard, 2010). Forskningsintervjuet baserer seg på et tema av felles interesse, og blir dermed en mellommenneskelig situasjon, hvor kunnskapen blir til mellom intervjueren på den ene siden og den intervjuedes synspunkter og beskrivelser på den andre siden (Kvale, 2002).

I denne undersøkelsen, valgte jeg å ta utgangspunkt i det ”*halvstrukturerte livsverden-intervjuet*” som Kvale (2002, s. 21) beskriver. Denne fremgangsmåten er mest brukt i kvalitative intervjuer, og har en delvis strukturert tilnærming (Thagaard, 2010). Med utgangspunkt i teori og problemstilling lagde jeg en intervjuguide med oversikt over de emnene jeg ønsket å være innom i løpet av intervjuene, og denne fungerte som en rettesnor hver gang samtalen med informantene ”sporet av” og trengte å komme på rett kjøl igjen. Jeg forsøkte hele tiden å holde samtalen så nær hverdagens samtale som mulig. Emnene ble således knagget jeg kunne knytte fortellinger og beskrivelser til, men hvor rekkefølgen på hvilke emner som falt seg naturlig, ble endret underveis. Denne strukturen ga mulighet for å spille videre på interessante emner som dukket opp underveis i intervjuene, som var av verdi for undersøkelsen, og som jeg nok ikke ville fått tak i om jeg hadde brukt en mer strukturert fremgangsmåte.

3.3 Å forske i egen kultur

Arbeidet mitt med denne undersøkelsen, er preget av å være et fleksibelt forskningsarbeid. I det ligger det at jeg har arbeidet parallelt med de ulike prosessene undersøkelsen består av; utforming av problemstilling, innsamling av data, kritisk vurdering av tidligere forskning og teoretiske perspektiv, analyse og tolkning. Denne måten å jobbe fleksibelt på, blir av Thagaard (2010, s. 30) beskrevet som; ”*et gjensidig påvirkningsforhold*” mellom de nevnte prosessene. Slik knytter hun kvalitativ forskning til en syklisk modell, hvor de ulike prosessene en undersøkelse består av, til en viss grad overlapper hverandre. I min undersøkelse hvor jeg ønsket å få en dypere innsikt i hva deltakerne på en kommersiell Grønlandsekspedisjon opplever og erfarer som betydningsfullt og meningsfullt, var det viktig å starte med tidligere forskning og teoretiske perspektiv. Slik skapte jeg

meg et nytt bilde av fenomenet, som kunne sette min egen før-forståelse i perspektiv, og således bidra til å skape distanse mellom denne og den videre undersøkelsen. Metodelitteraturen ga meg en ”oppskrift” på hvordan undersøkelsen kunne gjennomføres, hvorpå jeg videre gjennom hele forskningsprosessen har utviklet ny kunnskap, som igjen har bidratt til å gi meg en dypere innsikt i den livsverden deltakere opplever og erfarer underveis over isen. Ved å tilnærme meg undersøkelsen kvalitativt, med åpne og fleksible men allikevel kritiske øyne, med et hermeneutisk – fenomenologisk tilsnitt, var det mitt ønske at undersøkelsen av fenomenet ble så grundig og realistisk som mulig.

3.3.1 Utvalget

Utvalget av informantene ble gjort med et kriterium, at de hadde deltatt på en kommersiell skiekspedisjon over Grønlandsisen. Jeg var åpen for at deltakelsen kunne være fra tidligere år, og ønsket et variert utvalg av deltakere i forhold til alder og kjønn. Siden ekspedisjonsmiljøet i Norge fortsatt er til dels lite og gjennomsliktig, var det avgjørende at jeg fikk hjelp med å finne frem til deltakere fra forskjellige ekspedisjoner, for å beholde en eventuell deltakelse i undersøkelsen anonym. Deltakerne på en Grønlandsekspedisjon, blir ofte svært godt kjent, og jeg så det derfor som uheldig om alle informantene var fra samme ekspedisjon. Jeg fikk tilsendt en liste med navn fra en av de kommersielle aktørene i Norge, og valgte ifra denne listen ut åtte personer jeg antok kunne være av interesse å intervju. Jeg sendte deretter ut en epost til hver enkelt med informasjonsskriv (vedlegg 1) om undersøkelsen og samtykke erklæring (vedlegg 2), og spurte om de var villige til å stille opp for et dybdeintervju angående deres deltakelse på ekspedisjonen. Alle personene foruten en, var villige til å delta i undersøkelsen. Jeg valgte deretter ut fem av disse syv, på bakgrunn av variasjon i alder og kjønn, og hvilket år de hadde deltatt. Av disse fem var 3 menn og 2 kvinner. En kvinne trakk seg fra undersøkelsen, og jeg satt igjen med 4 informanter, i alderen fra 34 til 57 år. En av informantene deltok på ekspedisjon i 2007, en annen i 2010, og de to andre i 2012. Av disse 4 informantene, har to deltatt på ulike ekspedisjoner jeg har guidet. Dette anså jeg som viktig, for å få en viss utnyttelse av de ekspedisjonene jeg har guidet, og for å kompensere for undersøkelsens manglende offisielle feltarbeid som forsker. Ved å inkludere to informanter som jeg har observert, dog som guide på en Grønlandsekspedisjon, mener jeg at deler av et feltarbeid kan anses som utført. Dog med begrensninger for metodetrianguleringen mellom deltakende observasjon og det kvalitative forskningsintervjuet ved undersøkelsen.

Jeg hadde allikevel god nytte av turdagbøkene mine fra de to ekspedisjonene jeg guidet som to av informantene deltok på. Disse turdagbøkene inneholder flere notater om den enkelte ekspedisjonen, som hvilket vær og føre forhold vi opplevde fra dag til dag, samt ulike historier og tanker om det å ”være på tur” fra både hjelpeguide, meg selv, men også sitater fra deltakerne. Det finnes også notater om fremdriften underveis, spesielle opplevelser, livshistorier og så videre, som alle var til nytte i forskningsprosessen. I tillegg hadde jeg et rikholdig bildebibliotek, som kunne underbygge de ulike notatene i mine turdagbøker, hvorpå disse to tingene sammen ble et viktig bakteppe for å gjenskape opplevelsene underveis på ekspedisjonene, men også i forhold til dybdeintervjuene.

3.3.2 Intervjuguiden

Siden jeg kun var kjent med to av informantene i undersøkelsen fra tidligere, var det viktig for meg å gjøre intervjuene så naturlige som mulig med god åpenhet, samtidig som de sentrale problemområdene ble dekket inn av spørsmålene. En intervjuguide (vedlegg 3) ble derfor utformet med dette i tankene, og på bakgrunn av hovedproblemstillingen, men også del problemstillingene jeg hadde formulert på forhånd. Samtidig forsøkte jeg å hele tiden å beholde ideer og tanker om tidligere forskning, forskjellige teoretiske perspektiv, og samtaler med andre som hadde forsket kvalitativt innenfor friluftslivfeltet. Intervjuguiden ble slik en grov skisse som ga intervjuene struktur. Spørsmålene ble formulert på en muntlig måte, slik at de ville dekke inn undersøkelsens problemstillinger og vitenskapelige fokusområder. Jeg lagde derfor en serie intervju spørsmål innenfor ulike kategorier og emner, som jeg ønsket å få svar på. Det første emnet var bakgrunns spørsmål om deltakerne. Den andre delen omhandlet deltakernes forhold til friluftsliv og ekspedisjon. I det tredje emnet hadde jeg valgt å fokusere på deltakernes valg av ekspedisjon, og bakgrunnen for akkurat denne ekspedisjonen. I det fjerde emnet fokuserte jeg på deltakernes beskrivelser av selve ekspedisjonen, hvordan de selv opplevde ferden over Grønlandsisen. Det femte og siste emnet omhandlet tanker og refleksjoner i etterkant av ekspedisjonen, med en avrunding og oppsummering helt til slutt for å sikre meg eventuelle viktige men glemte poeng.

3.3.3 Intervjuene

Intervjuene med deltakerne, ble foretatt innenfor samme tidsrom i undersøkelses prosessen, og alle i løpet av en måneds tid. På bakgrunn av at informantene hadde deltatt på forskjellige ekspedisjoner, følte jeg dette var viktig for undersøkelsen. Jeg tilbød deltakerne å komme med forslag til

intervjusted, hvorpå to av intervjuene ble gjort på deltakernes arbeidsplass, et intervju ble gjort i en av deltakernes hjem, og det siste intervjuet ble gjort på en café i Oslo. Før jeg startet intervjuet informerte jeg på nytt om undersøkelsen og hva jeg ønsket å bruke intervjuet til. Jeg poengterte at deltakelsen i prosjektet var basert på frivillighet og at de ville være anonyme, at alle opplysningene ville bli behandlet konfidensielt, og at de når som helst kunne forlate prosjektet uten å oppgi en nærmere grunn. Jeg spurte også om lov til å ta opp samtalen på båndopptaker, noe alle synes var greit. Samtalen underveis fløt fint gjennom alle intervjuene, og intervjuguiden fungerte godt som en verktøyboks og strukturskisse når intervjuene sporet av i ulike retninger, og som ikke nødvendigvis var knyttet til undersøkelsen. Ofte fant samtalen sin egen vei, og spørsmålene kom ved flere tilfeller av seg selv, som en naturlig progresjon av samtalen. Enkelte ganger gjorde jeg notater i stikkordsform, for å underbygge ulike betydningsfulle utsagn informantene ga, eller et spesifikt kropps språk som kunne underbygge en spesiell beskrivelse. Atmosfæren underveis i intervjuene var preget av å være både tillitsfull og fortrolig, mye på grunn av intervjuguidens oppbygging. Ved å starte med bakgrunns spørsmål, for så å bevege seg mer inn på emosjonelle spørsmål og emner, kunne jeg gradvis bygge opp tillitt underveis. Slik følte jeg intervjuguiden fungerte godt som strukturskisse, og alle informantene virket genuint interessert i å fortelle fra sin ekspedisjonsdeltakelse. Det var derfor ikke behov for å endre intervjuguiden underveis i prosessen. Alle intervjuene hadde en varighet på ca. 1 time.

3.4 Transkribering, analyse og presentasjon av data

I etterkant av hvert intervju satte jeg meg ned og startet transkriberingsprosessen. Denne ble gjort ved at jeg skrev ned ordrett alt som ble sagt på opptaket. Transkriberingen ble gjort på bokmål, men jeg beholdt den muntlige formen hvert intervju var preget av, som i enkelte tilfeller hadde innslag av dialekt. Dette for å beholde og understreke de mulige følelser og nyanser som kom frem gjennom deltakerens beskrivelser av ekspedisjonen. Etter at alle intervjuene var transkribert, leste jeg gjennom alt flere ganger, for å danne meg et bilde av de ulike informantene, og skape en relasjon til de beskrivelsene de hadde gitt. Slik ble jeg ”kjent” med hver informant, og kunne således systematisere intervjuene på bakgrunn av de ulike emnene i intervjuguiden, og skape meg et helhetsinntrykk av hvert intervju. Dette ga meg et utgangspunkt for å se hvert intervju i en dypere sammenheng, samtidig som jeg kunne gå tilbake til intervjuene og lete etter retningsvisere og knagger i forhold til teoretiske perspektiv og tidligere forskning. Etter hvert som prosessen skred frem; ved å transkribere intervjuene, lese igjennom de og notere ned hovedpunkter, lagde jeg meg et

analysenotat for hvert hovedpunkt, hvor notatene ble registrert i både stikkords form og lengre beskrivelser av helhetsinntrykk. Jeg tematiserte hovedpunktene på bakgrunn av transkriberingen, og de stikkord og helhetsinntrykk jeg noterte meg, og prøvde etter hvert de ulike temaene opp mot de ulike teoretiske perspektivene. Underveis i denne prosessen oppdaget jeg stadig nye perspektiv som krevde at jeg gikk tilbake til hvert intervju og leste igjennom alt en gang til. Da fant jeg gjerne utsagn som enten støttet eller avvek fra perspektivet, noe som førte til nye teoretiske tilnærminger, med dertil nye analysenotat og nye tema. De nye temaene dannet så grunnlaget for ny analyse av intervjutekstene. Etter hvert som prosessen tok form, ble teksten mer og mer sammensatt, hvor de nye temaene ble analysert i forhold til de opprinnelige temaene, og helhetsinntrykket ble gradvis fortettet ved å analysere hvert tema på bakgrunn av hele intervjuteksten. Således sprang det til sist frem noen tema som ble underbygget og analysert på bakgrunn av både enkeltdeler og helheten. Ved å utføre analysen av intervjutekstene på denne måten, benyttet jeg meg av den hermeneutiske sirkel i praksis. Undersøkelsens data og funn presenterer jeg i et eget kapittel, hvor de ulike temaene fremstilles slik jeg har kategorisert dem, og tolket dem. Avslutningsvis vil de ble trukket frem i et sammendrag, for å vise en helhetlig fremstilling slik jeg har tolket og kategorisert temaene. Hele undersøkelsens datamateriale og de funn denne bygger på, vil danne grunnlag for den tolkningen jeg har gjort. Oppgavens ulike teoretiske perspektiv blir brukt som bakteppe for å undersøke de meningsdimensjonene deltakerne beskriver ved Grønlandsekspedisjonen, og således viser jeg hvordan jeg har analysert og drøftet undersøkelsens datamateriale mot annen forskning og teoretiske perspektiv.

3.5 Kritisk vurdering av metodearbeidet

En forskningsoppgave som denne undersøkelsen, er som all annen forskning underlagt en kritisk vurdering av gyldigheten og påliteligheten ved de funn og tolkninger som gjøres underveis i forskningsprosessen. Et begrep som ofte blir brukt for å si noe om gyldigheten og påliteligheten til de tolkningene undersøkelsen fører til, er validitet. Validitets begrepet uttrykker spørsmålet om resultatene av undersøkelsen representerer den virkeligheten som er studert, og om disse er overførbare til andre sammenhenger innenfor feltet, og slik kan bekreftes (Thagaard, 2010). For å kunne si noe om validiteten i min undersøkelse, er det derfor viktig å kritisk vurdere hele forskningsprosessen, ikke kun sluttproduktet, og belyse undersøkelsens både sterke og svake sider, og de begrensninger som finnes. Slik blir forskningsprosessen gjort gjennomiktig (Silverman, 2006, I; Thagaard, 2010).

En del av undersøkelsens sterke sider, er at jeg tidlig i forskningsprosessen satte meg godt inn i tidligere forskning på feltet, og således kunne danne meg et bilde av disse undersøkelsenes gyldighet og mulige overførbarhet til det fenomenet jeg ønsket å studere. Ved å samtale med andre studenter og forskere, samt med andre guider og deltakere fra andre kommersielle ekspedisjoner, skapte jeg en sunn kritisk distanse til fenomenet jeg ønsket å studere. Dette var viktig med tanke på den før-forståelsen jeg bringer med meg inn i denne undersøkelsen, for slik å stille med så åpent sinn som mulig. Samtidig bidro mange av de samtalene jeg hadde med andre guider og andre deltakere fra andre kommersielle ekspedisjoner, til at jeg fikk et lite innblikk i ikke kun informantenes livsverden, men også andre menneskers opplevelser og livsverden fra Grønlandsisen. Dette var med til å øke min forståelse for en kommersiell Grønlandsekspedisjon, og således øke min mulighet for å innhente holdfaste data fra intervjuene og den videre fortolkningen. En annen ting som jeg tror har slått ensidig positivt ut, er min tidligere bakgrunn og erfaring som guide på kommersielle ekspedisjoner. Det livet som utspiller seg underveis på en Grønlandsekspedisjon, er spesielt på mange måter, og kan først forstås ved å ha deltatt på en slik ferd. Når jeg nå skulle studere dette fenomenet fra utsiden, var den erfaringen jeg har fra mitt tidligere virke som ekspedisjonsguide viktig i forhold til lettere å gjenkjenne meninger og betydninger i deltakernes beskrivelser. Thagaard (2010, s. 203) beskriver at *”når forskeren i utgangspunktet er innenfor miljøet, får han eller hun et særlig godt grunnlag for forståelse av de fenomenene som studeres”*. Samtidig ga dette meg en mulighet til å lettere finne ”tonen” med informantene, siden de ikke trengte å forklare alle sine utsagn siden vi ”snakket” samme språk. Det bidro kanskje også til at samtalen fløt lettere uten unødvendige stopp eller avbrudd.

En tredje gunstig side ved undersøkelsen, var at alle deltakerne syntes å virke genuint interessert i feltet. Alle bidro de med utdypende beskrivelser av sin egen livsverden, samtidig som de ga uttrykk for at det var godt å snakke med noen som virkelig forsto hva det vil si å ha krysset Grønlandsisen. Et annet aspekt ved nettopp samtalene, var at ingen av deltakerne kom rett fra en ekspedisjon, med ufordøyde opplevelser og erfaringer, men hadde hatt tid til å reflektere over sin egen deltakelse, og hva de faktisk hadde gjennomført. Dette mener jeg skapte mer reflekterte beskrivelser fra deltakernes livsverden, og de meningsdimensjonene som jeg var ute etter. Jeg kunne også støtte meg på mine turdagbøker og bildemateriale, for å underbygge spesielle beskrivelser deltakerne formidlet underveis i intervju samtalene. Den siste positive siden ved undersøkelsen, mener jeg kan være Grønlandsekspedisjonens karakter, som jeg mener er en av de mest beskrivende ski

ekspedisjonene i en kommersiell kontekst. Grønland er lett tilgjengelig, har et tradisjonsrikt sus over seg med røtter til vår polarhistorie, er økonomisk overkommelig i en kommersiell ekspedisjonskontekst, innehar lovnader om fantastiske opplevelser milevis fra sivilisasjonen, og er relativt enkel rent friluftslivs teknisk.

Det finnes også noen begrensninger ved undersøkelsen. Ved å studere beskrivelsene til et lite utvalg mennesker, virker det klart at her er noen begrensninger som gjør at jeg ikke kan generalisere. Utvalget av informanter er lite, de bor alle på østlandsområdet, de er relativt godt utdannet og har relativt god økonomi. Alle driver de aktivt med friluftsliv og alle har en forkjærlighet til skigåing og vinter. Dette gjør at jeg kun kan si noe om disse informantenes beskrivelser fra akkurat denne kommersielle ekspedisjonen, og tolke disse beskrivelsene slik at de gir en indikasjon på den livsverden deltakerne opplever og erfarer på denne ekspedisjonen. Men disse beskrivelsene og min tolkning, kan bidra til å skape ny forståelse for de betydningsfulle opplevelser og erfaringer som deltakerne skaper på en kommersiell Grønlandsekspedisjon. Noe som igjen kan bidra til nye perspektiv og således inspirere til nye undersøkelser som tar for seg et større utvalg informanter på andre kommersielle ekspedisjoner.

En annen begrensning er min tilknytning til feltet jeg studerer. For nær tilknytning, kan gjøre at jeg overser det som er forskjellig i fra mine egne erfaringer, og bidra til at jeg ikke er åpen nok i forhold til de nyansene som finnes i beskrivelsene jeg studerer. Dette kan bidra til å gi undersøkelsen ugyldige funn og tolkninger, som ikke er overførbare til andre sammenhenger, og således heller ikke kan bekreftes av annen forskning. Det at jeg har valgt ut noen bestemte teoretiske perspektiv og fortolkningsrammer, bidrar også med begrensninger. Siden jeg har valgt som jeg har gjort, har jeg allerede tatt et standpunkt, og valgt vekk andre tilnærmings måter til feltet. Andre teoretiske perspektiv og andre tilnærminger ville kanskje gitt andre funn og andre tolkninger av beskrivelsene.

Det er også flest menn i denne undersøkelsen. Jeg har dermed ikke tatt for meg kjønns eller aldersforskjeller. Det er kun en kvinne med i studien, mens det er tre menn. Om dette gjenspeiler deltakerne på kommersielle Grønlandsekspedisjoner, vet jeg ikke. Alle informantene kan sies å være godt voksne, på bakgrunn av å ha familie og barn, og stabile jobber med god økonomi. Jeg kan allikevel ikke si at dette også er slik på andre ekspedisjoner. Det er derfor flere sider ved utvalget som jeg ser som en begrensning ved undersøkelsen. Med et annet utvalg av informanter

bestående av flere kvinner, og en større spredning i sivil status blant informantene, kunne undersøkelsen medført andre resultater og sannsynligvis andre fortolkninger av informantenes livsverden og således også en annerledes analyse.

3.6 Fra guide til forsker – etiske vurderinger

Gjennom hele forskningsprosessen, blir man som forsker stilt overfor etiske valg og dilemmaer som man hele tiden må ta stilling til. Man skal følge visse normer. Dette er forskjellige regler, retningslinjer og prinsipper, og som spesielt gjelder i forhold til observasjoner og intervjuer, hvor man direkte eller indirekte kan påvirke andre mennesker på en etisk uforståelig måte. Spesielt viktig blir dette i denne undersøkelsen, siden ekspedisjonsmiljøet i Norge fortsatt er relativt lite, og det er en viss mulighet for gjenkjennelse. Dette er en av grunnene til at undersøkelsens informanter, er hentet fra forskjellige ekspedisjoner. På denne måten har jeg fortsatt kunne trekke inn gjengivelser fra samtalene, slik at ufullstendige gjengivelser ikke skulle gå på bekostning av validitet og gyldighet i forhold til tolkningen og analysen.

Som tidligere nevnt, har jeg forut for denne undersøkelsen jobbet som guide på kommersielle ekspedisjoner både på heltid og deltid i snart 15 år, og guidet alt fra høye fjell til polare skiekspedisjoner. Samtidig med dette brukte jeg mye av min fritid til å reise på private ekspedisjoner rundt om i verden. Følgelig har jeg derfor med meg en helt egen før-forståelse av og interesse for fenomenet jeg her ønsker å undersøke. Å undersøke dette fenomenet vitenskapelig, blir på mange måter en undersøkelse av min egen kultur, noe som kan gjøre dette forskningsarbeidet både komplisert, men også interessant. For det første har jeg med meg en før-forståelse og erfaringsbakgrunn som er ganske unik i forhold til feltet jeg ønsker å undersøke, og som kan være positivt på den måten at jeg gjenkjenner underbetonte meninger i deltakernes fortellinger. På den annen side blir jeg nødt til å stille meg spørsmål om det selvsamme bidrar til å påvirke meg i en bestemt retning, i forhold til å forhånds tolke de beskrivelser som deltakerne forteller. Denne personlige indre diskusjonen, har bidratt til at jeg har prøvd å skape personlig kritisk distanse til fenomenet, ved å forholde meg nøytral men naturlig i samtaleintervjuene. Jeg har også forsøkt å gå inn i tolkningen med nøytrale briller på, nettopp for å skape distanse til egne erfaringer, og for å oppnå et best mulig analyse resultat. Disse nøytrale brillene har gitt meg et annet syn på en Grønlandsekspedisjons livsverden, slik den fremstår gjennom informantenes beskrivelser. Det har gitt meg nye perspektiver på hvilke mulige meningsdimensjoner som finnes. Samtidig har jeg med

guide brillene på, sett at det i informantenes beskrivelser, kommer frem perspektiver som overrasker meg, og som kanskje har bidratt positivt til oppgavens kunnskapsproduksjon. På generelt grunnlag mener jeg derfor min bakgrunn kan være en fordel ved å utføre en kvalitativ studie av kommersielle ekspedisjonsdeltakere, da jeg har god kjennskap til ekspedisjonsmiljøet og i stor grad også utøver denne typen friluftsliv selv. Jeg har også god kjennskap til selve Grønlandsisen og de utfordringer som ligger i å være på Grønlandsekspedisjon, noe som kan gjøre samtalene med informantene så naturlig som mulig under intervjuene. Guide brillene har således til en viss grad gitt meg mulighet til å se det hele i et komparativt lys. Det jeg til gjengjeld har liten kjennskap til, er hva deltakerne på en Grønlandsekspedisjon føler på kroppen og hvilke tanker de tenker underveis, noe jeg føler er svært interessant å undersøke nærmere og forhåpentligvis tilegne meg ny kunnskap om.

I den grad jeg kan bedømme, er jeg selvfølgelig sterkt preget av å ha tilhørt et spesielt friluftsliv- og guide miljø. De verdiene som andre guider har hatt med seg inn i dette miljøet, og de verdiene som stilltiende har blitt gjort selvfølgelige, har jeg således gjort til mine egne, så lenge jeg tilhører denne sosiale verden. Det å være på tur over lengre tid, om turen blir kalt for ekspedisjon eller ikke, utgjør for meg et mylder av muligheter. Det kan være å kjenne på frihet og natur. Bruke kroppens sanser på en kanskje annerledes måte enn ellers i hverdagens hektiske liv. Reflektere over de verdier og meninger man føler seg sterkest knyttet til. I tillegg liker jeg å sette meg selv på prøve, gjerne mot en barsk og utilgivelig natur, som stiller krav til mine ferdigheter, min erfaring, min evne til å løse utfordringer som oppstår, mitt utstyr og min viljestyrke. Sikkerhet og konsekvenstenkning er en verdi som igjennom mitt guideyrke, har fått en relativt stor plass i min personlighet. Denne tilnærmingen til ekspedisjoner har jeg sakte men sikkert utviklet gjennom mange års erfaring med å være på lengre turer, og de verdier og erfaringer jeg har utviklet på disse turene eller ekspedisjonene, er jeg fullt klar over at jeg tar med meg inn i denne undersøkelsen.

All forskning som omhandler personopplysninger, er meldepliktig til Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD). Denne undersøkelsen er derfor meldt inn til NSD og godkjent av personvernombudet (vedlegg 4). Alle informantene har blitt anonymisert og undersøkelsen er utført i henhold til de retningslinjer som er gitt av NSD.

4. Å dra på Grønlandsekspedisjon

4.1 Deltakernes biografier

Siv

Siv er 46 år, skilt, og har to voksne barn som har flyttet ut. Hun bor alene i en liten by på Østlandet. Til daglig arbeider Siv i en frivillig organisasjon i Oslo, og pendler mellom jobben og sin hjemby flere ganger i uken. Siv har leder utdanning fra BI. Hun mener selv hun har en grei økonomi. Siv har tidligere vært aktiv innen idrett på høyt nivå, men hun mener denne idretten har få eller ingen likhetstrekk med friluftsliv eller en Grønlandsekspedisjon. Siv betegner oppveksten og familien sin som aktiv, siden de hver helg var ute og seilet, plukket bær, eller bedrev andre former for friluftsliv, selv når barna ikke hadde lyst. Faren til Siv var spesielt glad i seiling, og hver sommer tilbrakte de mye tid i båten. Siv forteller at det først var i ungdomsårene at hun fikk øynene opp for skitur i marka og på fjellet. I tillegg forklarer hun at familien alltid var ute, selv om været nødvendigvis ikke var det beste. Moren og faren var opptatt av at det ikke spilte så stor rolle hva slags aktivitet de gjorde, så lenge de var ute. Siv krysset Grønlandsisen i 2012.

Erik

Erik er en ung mann på 34 år. Han har kone, tre barn og bor i en liten by utenfor Oslo. Erik kom til Norge da han var 6 år gammel. Han er tannlege men etterutdanner seg innenfor oralkirurgi og oralmedisin. Han forteller han har god økonomi. Erik mener han slet med å forstå det norske friluftslivet, eller ”synet” på friluftsliv som han kaller det. Men han bestemte seg tidlig for at han skulle bli ”norsk”, og derfor ville gjøre det mest ”urnorske” han kunne tenke seg, nemlig å gå på ski over Grønlandsisen. Erik betegner oppveksten sin som ganske spesiell, i den forstand at han måtte lære mange ting på nytt. Familien hans kunne ikke hjelpe han så mye, så han måtte selv finne ut av ting, eller ved hjelp av venner han fikk på skolen. Å lære seg å gå på ski ble et av hans store mål. Erik krysset Grønlandsisen i 2010.

Arne

Arne er som han sier, allerede en 54 år gammel skilt mann med to tenåringsjenter, men med ny kjæreste. Han skifter på å bo i Oslo og Trysil hvor han har hytte. Arne driver sitt eget forsikrings selskap og har god økonomi. Han har en utdanning som er sammensatt av noe fra BI, Universitet, og Ingeniørhøgskole, og sier han kan mye om veldig lite. Arne er enebarn og oppvokst i en av

Mjøsbygdene, og mener oppveksten var lik alle andre barn i samme område på samme tid. Ingen TV eller datamaskin, betydde at all tid utenom skolen ble tilbrakt utendørs. Han forteller han gikk veldig mye på ski som liten, og årlig tok skimerket med god margin. Faren var tidligere forstmann på Evenstad og moren jobbet innenfor hotellfag. Arne krysset Grønlandsisen i 2007.

Ola

Ola er 57 år gammel, gift, far til to voksne barn og bor i Oslo. Til daglig driver Ola sitt eget IT firma, og er utdannet sivilingeniør fra NTH (NTNU). Han har god økonomi, og klarer seg fint i hverdagen. Ola vokste opp på Kjelsås i Oslo med ski på bena, og moren og faren var glad i både sommer som vinter. Han ble tidlig tatt med på helgeturer i Nordmarka, og ble spesielt glad i å gå på ski. Ola påpeker at han tidlig forsto han hadde anlegg for skigåing, og at om han hadde ”giddet”, kunne han hevdet seg høyt innenfor langrennssporten. Han var i ”supergod” form i følge han selv, da han var 11-12 år gammel. Ola krysset Grønlandsisen i 2012.

4.1.1 Forholdet til friluftsliv og ekspedisjon

Siv – den disiplinerte jenta

Siv har opp gjennom årene vært mye ute, både sommer som vinter. Det har vært alt fra seiling og sjøliv om sommeren til skigåing om vinteren. Mest dagsturer men også en og annen tur over flere dager. På spørsmål om hva hun tenker om friluftsliv, og hva friluftsliv betyr for henne, svarer hun:

Friluftsliv handler vel om å være i naturen. Altså det er ikke lengden på turen eller innholdet på turen som er avgjørende, ... ja, det spiller egentlig ingen rolle, bare det å være i naturen, det er liksom friluftsliv for meg. (Siv)

Siv sin oppfatning av friluftsliv virker å være preget av det hun har lært av sin mor og far, som tok henne med på mange forskjellige typer friluftsliv, i all slags vær. Min første innskytelse er at det ikke virker så viktig for Siv hva hun faktisk gjør i naturen, bare hun er der. Som hun selv sier; ”...være i naturen”. Siv synes derfor å være glad i flere forskjellige typer friluftsliv, eller ”bredden” som hun selv kaller det. Det må ikke kun være vinter eller snø, det kan også være sommer og sol. Men slik hun automatisk gløder opp når hun snakker om skigåing over jomfruelig snø, så er det tydelig at kanskje vinteren ligger hennes hjerte nærmest. Siv mener selv, at om hun ikke hadde vært glad i vinteren eller å gå på ski, så ville hun aldri deltatt på en Grønlandsekspedisjon.

Ja, jeg er veldig glad i vinteren på mange måter, altså det med snø og is, det har en egen fascinasjon. Men jeg synes jo også det er fantastisk å være i naturen på sommeren. Så det er nok..., ja, jeg er egentlig glad i en sånn bredde. (Siv)

Siv sitt forhold til ekspedisjoner er noe mer detaljert. Hun er opptatt av å skille mellom friluftsliv som kan gjøres til daglig og ekspedisjoner, i form av tid og sted. Som Siv sier:

Jeg tenker at ekspedisjon handler om tid og sted. ...det å være på tur over lengre tid, mer enn halvannen uke, da går jeg fra å kalle en tur for friluftsliv til ekspedisjon. Også er det jo noe med sted også, dette at det er noen flere faktorer enn bare det å være ute i naturen, som man skal mestre da. Altså det å bo i telt over så lang tid som en ekstra faktor, eller været, altså det man møter av utfordringer da, har noen flere elementer i seg enn det man møter over kortere tid. (Siv)

Siv mener selv at hun er middels erfaren når det gjelder kompetanse og ferdighet i forhold til friluftsliv og ekspedisjoner. Hun er vant med å ferdes ute i naturen både sommer som vinter. Hun har aldri deltatt på noe kurs eller annen opplæring innenfor friluftsliv. Siv har heller ingen ekspedisjonserfaring fra tidligere, men bedriver et aktivt og variert friluftsliv på fritiden. Siv poengterer allikevel at hun er veldig selv disiplinert, noe hun mener skyldes sin idrettsbakgrunn:

Jeg følte vel jeg var ganske godt rusta til å dra på ekspedisjon. Jeg var ganske seriøs i forhold til forberedelsene, mer enn kanskje mange av de andre jeg var på team sammen med. Men jeg tror det handler litt om min person, hvis jeg kan dra linken tilbake igjen til tiden jeg drev toppidrett. For jeg er nok en sånn veldig disiplinert person, som vet at resultater ikke kommer av seg selv. (Siv)

Siv fremstår som en dedikert person, som setter seg klare mål og er disiplinert nok til å stå ”løpet ut” som hun sier. Og hun mener akkurat den egenskapen var vesentlig for å klare å gjennomføre ekspedisjonen, selv uten noen ekspedisjonserfaring fra tidligere.

Erik – ønsket om å være norsk

Erik sier at friluftsliv for han er ”å bare nyte naturen, det å få lov til å være ute i frisk luft. Det å få lov til å bruke kroppen til noe positivt som kan gi meg energi tilbake”. Erik virker gira og veldig engasjert, og snakker med glød i stemmen. Han nevner eksempler som ”... bare enkelt og greit å gå ut av huset mitt og gå 500 meter opp i bakken her og gå på ski. Helt vanlig langrennsski, helst

aleine, og helst på kvelden når det ikke er så mange andre i sporet”. Friluftslivet synes å ha fått en stor plass i livet til Erik. Fra han som liten måtte lære alt da han kom til Norge som 6-7 åring, til nå hvor han har ”lært masse opp igjennom årene”, og føler at han mestrer det meste han prøver seg på. Han også betegner seg som dedikert person, som bruker enhver ledig kveld til å komme seg ut i frisk luft. Men det var ikke alltid slik, spesielt rett etter han kom til Norge:

Altså for meg, når jeg vokste opp på Kongsvinger, og det var sånn at når fredagen kom så reiste alle de norske barna med foreldrene sine på fjellet for å lære seg og gå på ski og stå på ski. Men for meg så var det jo bare ”another day of the week”. Betydde jo bare at jeg kunne sove litt lengre om morgenen. Jeg hadde ingen far som kom og sa ”hei, nå skal jeg lære deg å gå på langrenn”. (Erik)

Det er tydelig at Erik er opptatt av å klare og gjennomføre noe som han anser som urnorsk. Han forteller at han i mange år var opptatt av å lære seg å gå på ski, og at skigåingen ble et symbol for noe han måtte mestre: ”Jeg skal også klare det en nordmann klarer. Og hvordan kan jeg bevise det, jo gjøre noe av det mest urnorske som finnes og krysse Grønlandsisen”.

Erik har heller ingen ekspedisjonserfaring fra tidligere, og har heller ikke deltatt på noen kurs eller opplæring innen friluftsliv. Men han mener at selve ekspedisjons forberedelsene og treningen forut, ga han nok erfaring i seg selv. Han forteller også at han leste nær sagt enhver bok han kunne finne om Grønland og ekspedisjonslivet generelt. ”Jeg prøvde meg selv i forkant av ekspedisjonen. Sånn at jeg på en måte har prøvd ut det jeg har lest i disse bøkene, og stukket ut i skogen og prøvd og sett hva som funker og ikke funker osv.”. Et av hans store forbilder er Børge Ousland, noe han flere ganger påpeker. ”Han er jo en av heltene mine. Og han klarer liksom å skildre råskapen på en sånn tur, noe som jeg gledet meg enormt til å få oppleve”. Ekspedisjonsbegrepet fremstår hos Erik å innebære noe uvanlig, noe som er rettet mot et utpreget fysisk element, og dermed ikke mulig for alle andre; ”Det er og skal være litt tungt, og kanskje ikke oppnåelig for andre mennesker, som for eksempel å gå opp på en fjelltopp som ingen andre tør, eller å krysse Grønlandsisen”. Slik jeg tolker Erik, så er en ekspedisjon for han noe som skiller seg ut fra andre former for friluftsliv, ved at den krever noe ekstra. Igjennom hele intervjuet er han tydelig på at en ekspedisjon skal være litt slitsom, hvor det også er nødvendig med en mental robusthet, for å utholde det fysiske slitet. Friluftsliv, og kanskje spesielt ekspedisjonsbegrepet, fremstår som ensbetydende med fysisk aktivitet for Erik. Og at dette fysiske aspektet gir han stor glede, ved å kjenne at kroppen blir brukt, og slik kan gi han en mestringsfølelse.

Arne – vinter entusiasten

Når jeg spør Arne hva han legger i ordet friluftsliv, svar han; ”*friluftsliv er det å være ute*”. Slik jeg oppfatter Arne så er dette mye av hans person. Han forbinder seg selv rett og slett med det å være ute, og aller helst på ski om vinteren eller på jakt om høsten. ”*Ja, det er jo ski som er det store da. Jeg er veldig glad i vinteren så for meg så kunne det vært vinter hele året. Og så jakter jeg en del, og driver både med reinsjakt og hjortejakt*”. Friluftslivet virker å bety mye for Arne, og han forteller at han kunne være borte en hel måned om høsten på forskjellige typer jakt. Vinterturene varte gjerne fra en til to uker, og han har krysset både Rondane, Femundsmarka, Hardangervidda og Svalbard om vinteren. Men han beskriver også hvordan hans forhold til friluftsliv har endret seg, at han ikke kommer seg like mye ut lenger. Dette forundrer han, siden han trodde det skulle bli motsatt etter hvert som barna vokste til: ”*...har hatt mindre og mindre tid til å drive med det, men et større og større ønske om å bedrive der mer og mer. Jeg trodde det skulle gå motsatt vei...*”

Når det gjelder kompetanse og ferdigheter så er Arne klar på at han ”*...mestrer det meste. I hvert fall det som omhandler vinteren*”. Han har overnattet mer enn 300 døgn i telt om vinteren, hvor flere av disse kom under hans tid i Jegertroppen i Forsvaret. Han har ikke deltatt på noen kurs eller opplæring utenom utdanningen i Forsvaret. Det ”*sivile*” friluftslivet er ”*sjøl-lært*” sier Arne. Arne sitt forhold til friluftsliv og ikke minst ekspedisjonen over Grønlandsisen, handler i første rekke om å legge dagliglivet bak seg. Legge vekk mobiltelefonen og sine kjedelige arbeidsdager. Tid og sted synes å være de faktorene som er gjeldende når Arne bruker ordet ekspedisjon. Han er også opptatt av, på samme måte som Siv, å skille mellom ekspedisjon og tur. For Arne går en ekspedisjon til et sted langt fra folk, hvor han må klare seg fullt og helt på egenhånd. Et sted han ikke kan ringe etter hjelp om noe skulle skje. Han beskriver forskjellen mellom ekspedisjon og tur slik: ”*Nei det er å være på tur..., langt fra folk, hvor man må klare seg sjøl både i forhold til omverdenen og i hvert fall i det å klare seg sjøl. Stedet og tiden er avgjørende*”.

Ola – den reiseglade

Om friluftsliv sier Ola:

Det er jo det å være ute i naturen da. På en hvilken som helst måte egentlig. Allikevel er det for meg marka og fjellet som står absolutt øverst på lista. Da får man impulser som man ikke får ved bare å gå på sightseeing holdt jeg på å si. (Ola)

Ola fremhever spesielt sin trang etter å oppleve nye ting og se ukjente steder, og beskriver seg selv som en utforskende person, som er nysgjerrig på alt som fremstår som spennende. Slik fremstår dermed også friluftsliv som viktig for Ola, men som han sier: ”*Men det går i bølger, det er ikke alltid man får tid til å gjøre akkurat det man vil selv*”. På tross av dette, prøver Ola å benytte enhver anledning han har til å være ute. Kanskje ikke på overnattingsturer, men som trening for å holde kroppen sin i form og hodet klart. Han beskriver sine friluftslivsferdigheter som middels, uten at han har noen spesielle svakheter. Han mener han har mye skierfaring, noe som også er en av hans favoritt aktiviteter. Han har også mye erfaring med løssnø kjøring, da spesielt fra Canada, hvor han har vært flere ganger på heli-ski turer. Han påpeker det fysiske aspektet ved denne formen for aktivitet. Det å kjenne melkesyren pumpe i lårene etter flere tusen høydemetre med skikjøring på en dag. Men Ola er også opptatt av det uberørte, det jomfruelige. Det at han kan kjøre nye spor hele dagen, og føle seg som en oppdager av nye steder. Dette kombinert med det fysiske aspektet, virker å være viktig for Ola sitt forhold til friluftsliv. Han har i sitt voksne liv fått en trang etter opplevelser som trigger han, og ønsker å utforske sine fysiske evner og grenser. Hans tanker om ordet ekspedisjon viser noe av dette:

Ekspedisjon må vel være å oppsøke områder som ikke er så lett tilgjengelige, at man ikke kan ta det i en vanlig vinterferie holdt jeg på å si. Også det at det ligger noen fysiske krav til det. Jeg mener det ligger høyere fysiske krav til en ekspedisjon enn en vanlig telt tur. Jeg ville ikke dratt på en ekspedisjon, slik jeg forstår med det, uten å forberede meg godt fysisk. Ellers er jeg ikke så opptatt av den statusen som er rundt det. Det er mer opplevelsen som trigger meg, og det å se hvor mine grenser går. (Ola)

Ola har ikke deltatt på noen kurs eller annen opplæring innenfor friluftsliv. Dette til tross, han sier selv han ikke har noen klare svakheter, men at han kanskje kunne vært mer oppsøkende og utadvendt overfor fremmede mennesker. Dette er allikevel noe han tror er en av hans styrker. Han må jobbe med seg selv for å komme i kontakt med andre mennesker, og dette gir han mye glede underveis på sine reiser. Ola forteller at han ved å spontant ta kontakt med andre mennesker, og gjøre ting som er utenfor sin komfortsone rent sosialt, har bidratt til at han har blitt mer selvhjulpen, og lært å klare seg selv i mange situasjoner.

4.2 Motivasjon, forventninger og avreise

”En lang skitur”

Arne forteller at han tidligere har vært mye på tur i fjellet på vinteren, men at det var nytt for han å gå så langt på ski som de nærmere 600 kilometerne over Grønlandsisen. Men han hadde lenge ønsket å gjøre en lang skitur, for å se hvordan han takler det mentale aspektet ved å være så lenge på tur. Arne virker også å være opptatt av at en ekspedisjon er både stedsavhengig og tidsavhengig, i forhold til varigheten på turen. En tur for Arne, blir først omtalt som en ekspedisjon om den er av en viss varighet, og utøves langt fra sivilisasjonen. Lengden på turen synes derfor å være avgjørende for hans deltakelse. Han forteller i løpet av intervju samtalen vår, at om han ikke hadde reist til Grønland, så hadde han i stedet gått Norge på langs på ski. Han gir også uttrykk for at han hadde et ønske om å legge dagliglivet bak seg, og bare være tilstede i naturen uten å bli forstyrret av mobiltelefonen, eller føle at han må sjekke jobben hvert ledige øyeblikk: ”...*langt unna alt som er av teknologi som TV og mobil*”. Arne fremstår som en dedikert turskiløper, som trives på lange skiturer hvor han må ”*klare seg sjøl*” som han sier, gjerne avsondret fra sivilisasjonen. Jeg tolker Arne slik at det å gå en lang skitur, og klare de utfordringene som ligger i dette, gir han stor glede og er en sterk drivkraft for å delta på Grønlandsekspedisjon.

Å være på tur i lang tid. Både den langvarige fysiske utfordringen og det mentale. Er du på tur i en fire-fem dager, så kan du alltid uansett hva som skjer, klare deg. Men er du på tur i en måned, så må du ta noen forhåndsregler og gjøre noe annet. Du må liksom holde styr på deg selv på en litt annen måte. Du må ta vare på deg sjøl, både fysisk og psykisk. Og det var en motivasjon og se hvordan det ville fungere. (Arne)

Ola virker å ha noen av de samme drivkreftene som Arne, selv om han spontant uttrykker aller først, at han; ”...*bare hadde lyst*”. Ola forteller at han generelt er veldig glad i nye utfordringer, og hadde tenkt på Grønlandsekspedisjonen i flere år før han ”*trykket på bestill*” - knappen. I og med at han brukte noen år på å tenke på ekspedisjonen før deltakelsen, så ble alder noe Ola måtte ta i betraktning, i forhold til egne evner og fysikk. Lengden og varigheten på Grønlandsekspedisjonen virker således å være en motivasjonsfaktor for Ola, nettopp for å kjenne på det vedvarende fysiske slitet, og om alderen ville gjøre han mer sårbar, eller ikke. Også Ola uttrykker et ønske om å legge dagliglivet bak seg, på samme måte som Arne. Ola fremhever et ønske om å være på tur, og bare være seg selv, så lenge ekspedisjonen varte. Ola beskriver dette slik:

Se om jeg virkelig tålte å gå på ski ti timer om dagen med 60 kilo i pulken i tre uker i strekk, og hvordan det påvirket meg. Pluss det der med å komme seg helt bort, ha tre uker hvor man i prinsippet ikke hadde noen kontakt med omverdenen i det hele tatt. (Ola)

Siv forteller at Grønlandsekspedisjonen var en naturlig oppfølger i forhold til hennes tidligere vinterturer over Hardangervidda, Folgefonna og Jostedalsbreen. Samtidig påpeker hun ønsket om å bruke tiden som ekspedisjonen ga henne til å bearbeide en livsprosess hun befant seg i. Forholdet hun var i hadde tatt slutt et par år innen ekspedisjonen. Samtidig flyttet barna ut, noe som ble en sterk livsendring for henne. Å få tid til å tenke sine egne tanker igjen, finne tilbake til; ”*hvem er Siv?*” virker å ha vært et sterkt ønske hos Siv. Hun understreker at varighetene på ekspedisjonen, gir mye tid til å tenke, og dermed kanskje også svar på spørsmål hun har om sitt eget liv og fremtiden. Siv illustrerer dette når jeg spør henne om hva hun ønsket å oppnå med ekspedisjonen:

Og jeg fikk jo da tid til å spørre igjen hvem er Siv? Hva vil Siv drømme om? ...så datt svarene på plass sakte men sikkert. Og kanskje også som en del av en sorgprosess, og få tid til å gå inn i en sånn boble hvor man bare er tilstede her og nå, og kan tenke tankene fullt ut. Det er kanskje ikke en sånn skreven motivasjon og ønske, men det lå nok der kanskje både bevisst og ubevisst i meg da før turen. (Siv)

”Det mentale aspektet”

Flere av informantene fremhever det mentale aspektet som en av utfordringene de var mest spent på. Spenningen ved det mentale aspektet virker å være knyttet til om deltakerne ville takle det å være ute på tur dag etter dag i så lang tid. Om de ville orke å ha det vondt, og slite seg frem selv når humøret var på bunn. Mye på grunn av at de hadde sett for seg et monotont landskap som kanskje ikke hadde noen ytre stimuli. ”*Det var også litt spennende i seg selv, det å se hvordan du ville reagere på det monotone og det ensformige underveis*” (Arne). Det virker som Arne var fullt klar over at Grønlandsisen er en stor flate av snø og is. Utfordringen som lå i å bevege seg flere dager i et slikt monotont landskap, og takle den mentale påkjenningen ved å bare gå og gå, var spennende for han. Han ønsket å se hvordan han taklet det mentale aspektet. Erik på sin side forteller at ”*Grønlandsisen er så enormt stor*”, og den mentale utfordringen som ligger i å krysse dette enorme isødet, fremtrer som en motivasjonsfaktor også for han: ”*En ting er jo å være godt trent, den andre tingen er jo psykisk*”.

Siv så på den sosiale omgangen med resten av gruppa som en utfordring, siden hun ikke kjente noen av de andre deltakerne fra før; ”Jeg kjente jo ingen fra før av”. Siv beskriver utfordringen som ligger i å leve tett sammen med mennesker hun ikke kjenner fra før, som noe skremmende, men også spennende. Forholdet til gruppa var noe hun både gledet og gruet seg til: ”du skal jo tåle både deg selv og du skal også tåle andre på godt og vondt da”. Denne spenningen ved å være på tur med en gruppe mennesker de ikke kjenner fra før, kan også spores hos Arne og Erik. Begge forteller at de leste flere bøker om Grønland og andre ekspedisjoner innen avreise, og begge gjorde seg flere tanker om hva de ville møte av utfordringer inne på isen. Et av punktene begge trekker frem, er nettopp den mentale utfordringen ved å være på tur i lang tid med mennesker de ikke kjenner fra før, og som du kanskje heller ikke liker.

”Spenning, risiko og mestring”

Flere av informantene fremhever at været, og det å gå på ski på en isbre, utgjorde mye av spenningen i hvordan ekspedisjonen ville utarte seg etter hvert. Ola hadde store forventninger til kulda og vinden, og ville gjerne få oppleve så ”kaldt og vindfullt vær som mulig”. Erik ønsket å få oppleve en såkalt ”whiteout” for å se om det virkelig var så vanskelig å gå på ski i dette tåkeliggende værphenomenet, som han hadde lest om i bøker fra andre ekspedisjoner. Siv var veldig spent på hvordan det ville være å gå på ski med en pulk som veide like mye som hennes egen kroppsvekt: ”Jeg var jo den som hadde den største byrden å dra på i forhold til min egen kroppsvekt”. De var også spent på forholdene i det beryktede brefallet, som de visste var det første de ville møte på ekspedisjonen. Det kan derfor synes som de knytter deler av sin motivasjon til ulike utfordringer ved ekspedisjonen og dermed den spenningen som ligger i å møte disse nye utfordringene. Samtidig har ingen av deltakerne vært på ekspedisjon tidligere, noe som i seg selv kan være en motivasjonsfaktor.

Men selv om de beskriver spenningen ved å reise på ekspedisjon som motiverende, så nevner ingen risiko som en motivasjonsfaktor. Erik forteller at: ”Jeg tenkte aldri på risiko egentlig. Altså vi hadde jo en jente som falt ned i en bresprekk på veien opp, men det gikk jo bra”. Erik forteller videre at han aldri var redd, og at han ikke kunne huske om han hadde tenkt på risiko som en motivasjonsfaktor for å reise. Men han virker å ha forestilt seg hvilke utfordringer han trodde han ville møte, og forberedt seg mentalt på dette. Arne forteller at heller ikke han hadde tenkt så mye på risiko på forhånd. Risikoen ved ”å dra på ekspedisjon”, var for han kun noe objektivt, noe

utenforliggende som han eventuelt måtte ta stilling til om det skulle dukke opp spesielle farefulle situasjoner. Enten ved ekstremt mye vind, eller ved passering av åpne og store bresprekker. Også Arne forteller om en person som falt i en bresprekk på ekspedisjonen hans. Men slik Arne fremstiller den situasjonen, virker dette kun å være et spennings aspekt som naturlig ligger i det å dra på ekspedisjon. Det virker derfor ikke å ha vært en utløsende motivasjonsfaktor for hans del.

Første biten av turen var spennende, og nedfarten med de der sprekkene som visstnok lå der et eller annet sted, var også spennende. Men det å gå på ski på bre, det var jo, ja, det var jo derfor vi var der. (Arne)

Erik gir uttrykk for at han var veldig spent på sine egne skiferdigheter. Både i forhold til resten av gruppa som han forventet var eksperter på ski, og ikke minst de ulike føre forholdene han hadde sett for seg oppe på Grønlandsisen. Han var både engstelig og nervøs, samtidig som han gledet seg til å utforske sin egen fysikk og sine til dels nyervervede skiferdigheter. Det synes som Erik hadde et ønske om å mestre det rent skitekniske, og dermed få oppleve at det å gå på ski over Grønlandsisen, også var noe han kunne klare.

Det gikk veldig bra syns jeg, selv om jeg selvfølgelig sleit mer enn de andre på grunn av min mye mindre erfaring med dette. Spesielt en dag var tung, da jeg gikk med korte feller under skiene og ikke langfeller, det var en tabbe. Men utenom det var det en enormt god følelse å fikse dette så bra som jeg syns at jeg gjorde. (Erik)

Også Siv synes å beskrive et ønske om å mestre det å gå på ski over Grønlandsisen. For henne ble Grønlandsekspedisjonen en naturlig fortsettelse av de forskjellige skiturene hun hadde gjort tidligere. Men at hun i forberedelsesfasen var noe tvilende til om hun ville klare en så krevende ekspedisjon. Siv gir uttrykk for at hun brukte mye tid på forberedelsene, spesielt ved å snakke med andre som tidligere hadde gjort det samme, og lese bøker om andre skiekspedisjoner. Sakte men sikkert ble hun trygg på at dette var noe hun også ville klare. Ønsket om å gjøre noe som ga henne en mestringsfølelse, virker således å være motiverende også for Siv.

Etter hvert så begynte jeg å få større og større tro på at, jammen jeg tror faktisk hvis du på en måte gjør de forberedelsene som skal til, og gjør den treningen som kreves, så er dette noe du kan mestre sa jeg til meg selv. Så da ble det til slutt noe jeg bestemte meg for å gjøre. (Siv)

”Det eksotiske og uberørte landskapet”

For Siv var en av grunnene til at hun ble med på denne ekspedisjon, at hun hadde lyst til å kjenne på følelsen av å gå inn i det ”uberørte” og ”øde” landskapet som hun kaller det. Det virker som Siv ønsket å kjenne på en spesiell følelse av tilstedeværelse, og da var Grønlandsisen med sin enorme uavbrutte vidde, et sted hvor hun kunne gå inn i sin egen boble og tenke tankene fullt ut: ”...gå inn i en sånn boble hvor man bare er tilstede, og kunne tenke tankene fullt ut. ...det å være tilstede her og nå, så er vel det det nærmeste jeg kan komme en sånn total tilstedeværelse”. Siv ønsket om å få oppleve følelsen av tilstedeværelse, og kjenne på følelsen av å være seg selv, midt i ingenmannsland. Kun omgitt av et uberørt snø landskap som kunne gi henne en fin tur, men kanskje også gi henne noen svar i forhold til den livsprosessen hun befant seg i. Jeg tolker det Siv sier som at hun ønsket å bruke dette øde og uberørte landskapet som en mulighet til å finne tilbake til ”*hvem er Siv?*”, og ”*hvilke drømmer har Siv?*”.

Det fremkommer at det heller ikke for Arne var tilfeldig, at han valgte å delta på denne ekspedisjonen på bakgrunn av det eksotiske og uberørte landskapet. Arne snakker om det ”*monotone landskapet*” og at ”*du kan gå på ski en hel dag og fortsatt være mutt putt alene*”. Det kan virke som Arne, kanskje uten å være klar over det på forhånd, hadde en søken i seg etter å kjenne på den ”*ensformigheten*” som han beskriver. Det kan synes som han søkte etter noe spesielt. Det å kunne gå og gå i et uberørt landskap og kjenne på følelsen av å være helt alene, langt fra mobiltelefonen og jobben. Grønlandsisens tilsynelatende uberørte landskap, fremsto kanskje slik som det stedet han kunne oppnå dette.

”Nordmenn på ski” – nasjonal identitet

En siste motivasjonsfaktor som synes å fremtre underveis i mine intervjusamtaler med Arne og Erik, er den norske polarhistoriske tilknytningen til Amundsen og Nansen. De polare tradisjonene med å ferdes på ski over store avstander som en oppdagelsesferd, synes å virke tiltrekkende på dem begge. Både som en ren fysisk utfordring, men også utfordringen som ligger i det ukjente og uoppdagede, det å ikke vite hva som møter en langt der oppe på innlandsisen. Arne forteller at han har lest veldig mye litteratur om den norske Polarhistorien, og dette virker å være et viktig bakteppe for Arne sin deltakelse på Grønlandsekspedisjonen:

Jeg har jo samlet bøker innen polarhistorie over mange år, og jeg har jo faktisk lest de alle sammen, opptil flere ganger. Og måten de startet ut på og ikke visste noen ting om hva de gikk til. Litt sånn halvveis suicidale tendenser. Men de kom seg jo gjennom det da. Og så er det jo noe eget med nordmenn på ski, det er liksom noe eget. (Arne)

Erik har et ønske om å gjøre det som han anser som det mest ”*urnorske som finnes*”; å gå på ski over Grønlandsisen. For han virker det som polarhistorien, og det å gå på ski over Grønlandsisen, ble et symbol på dette urnorske. Han fremhever ønsket om å gå i fotsporene til de gamle heltene. ”*Jo det er klart det er spesielt å gå i fotsporene til Fridtjof Nansen*”. Erik forteller også at han brukte ideen om å gå på ski over Grønlandsisen som et påskudd for å lære seg å gå på ski: ”*Grønlandsideen kom som et påskudd for at også jeg skulle lære meg å gå på ski*”.

4.2.1 Forventninger

Informantenes forventninger til å dra på ekspedisjon virker å være fordelt på forskjellige plan. Alle har de tenkt på det fysiske slitet de tror venter dem, samtidig som de også gleder seg til å oppleve naturen og Grønlandsisens landskap. Noen av beskrivelsene informantene deler med meg, er sammenfallende, mens andre er ulike. Alle fremhever ønsket om å ha en *fin tur* og kjenne på følelsen av *å være på ekspedisjon*. Flere beskriver også et ønske om å *klare seg selv*, uten å måtte være avhengig av de andre i gruppa, eller sinke gruppa på noen som helst måte.

Erik både forventet og ønsket at ekspedisjonen skulle bli fysisk slitsom. Derfor satte han seg delmål for å takle det mentale aspektet ved å gå og gå, dag etter dag, med den tunge pulken hengende bak seg. ”*Delmål nummer en var brefallet, deretter summit og deretter holde ut til det gikk nedover*”. Det kan synes som Erik var noe usikker på sin egen skiferdighet. Han var rett og slett ikke trygg på at han ville klare å gjennomføre ekspedisjonen, og var redd for å sinke gruppa. Ved å dele ekspedisjonen opp i forskjellige deler, forsøkte han å lure hodet til å holde ut den fysiske påkjenningen som han forventet skulle komme. På denne måten ville Erik hele tiden ha noe å strekke seg etter. Men også noe å markere som en milepæl selv om han fortsatt var midt inne på Grønlandsisen. Som Erik sier; ”*Hver kilometer på ski ville bety rekord for meg*”. Jeg tolker det Erik forteller som et ønske om å oppleve mestring, gjennom en forventning om noe som var fysisk slitsomt. Han ønsket å mestre det å gå på ski over Grønlandsisen.

Arne forteller at hans største forventning var å *”klare å ta vare på seg selv, både fysisk og psykisk”*. Han forventet at det skulle være både monotont og ensformig. Han var usikker på hvordan han ville takle det å ikke ha noe å se på, i det ensformige landskapet. Arne er den av informantene som har klart mest turerfaring fra tidligere. Men akkurat det å gå så mange dager på ski på rad, uten å ha noen påvirkning av synsbilder som fjell eller andre ting i horisonten, er nytt for han. Videre forteller Arne at han hadde klare forventninger til turfølget sitt. De skulle ikke være *”survete”* eller *”klage”*, eller på noen måte bare *”gi opp”*. Han forventet at de andre i gruppa hadde sett for seg hvordan det ville være på isen, og ha et klart bilde av hvilken utfordring de hadde begitt seg ut på. *”Drar du på en sånn tur så er du vel såpass motivert at du vet litt hva du har begitt deg ut på”*.

Siv hadde forventninger til at ekspedisjonen ville kreve mer av henne i forhold til utholdenhet, og å være så tett på de andre i turfølget sitt, enn hva hun var vant med fra tidligere turer. *”Du skal jo tåle deg sjøl og du skal også tåle andre på godt og vondt da”*. Siv virker spent på de andre i gruppa, i forhold til hvor lett eller vanskelig det vil være å bo så tett sammen med ukjente mennesker som man gjør underveis på en ekspedisjon. Man tilbringer 24 timer sammen, både de 10-12 timene man går på ski hver dag, men også de timene man har til rådighet til avslapping og soving i teltet. Selv om Siv virker usikker på hvordan hun takler dette, er hun også positivt stemt til å skape nye bekjenskaper som har samme friluftsinteresse som henne, det samme målet. Siv har også klare forventninger til å oppleve fantastiske naturopplevelser. Hun beskriver at hun ønsket å få oppleve både storm og solskinnsdager, og at hun gledet seg til kontrastene naturen ville gi henne.

Ola sier han ikke hadde noen spesielle forventninger, annet enn å *”komme vekk”* og *”bare være på tur, bare være en del av naturen”*. Det synes som Ola ikke er vant til å ha så mye tid for seg selv når han er hjemme, og at det å dra på ekspedisjon er noe som kan gi han denne muligheten. Allikevel virker det å være en kontrast her, for Ola synes også å være opptatt av at turen skal være en måte for han å utvikle den ikke så sosiale siden av seg selv. *”...sånn i utgangspunktet så er jeg ikke så veldig sosial av meg, som går bort til folk og blir kjent med dem på 5 minutter”*. Jeg tolker Ola slik at det å være med en gruppe ukjente mennesker på ekspedisjon over Grønlandsisen, er noe han ser på som både lærerikt og spennende. Ola forteller også at han var spent på sin egen fysiske form, og den fysiske formen til resten av gruppa, og dermed hadde noen forventninger til hvordan dette ville utarte seg underveis.

4.2.2 Avreisen

Alle informantene fikk spørsmål om hvordan de opplevde avreisen, oppbruddet fra hverdagen for å dra på ekspedisjon. Beskrivelsene varierer i en viss grad. Men det som er spennende å se, er at den sitrende spenningen som ligger i selve avreisen, spenningen i å oppsøke noe som for alle informantene er nytt og ukjent, den synes å være ganske lik. Når jeg spør Siv hvordan hun opplevde avreisen, forteller hun om en skrekkblandet fryd for det som ventet henne. Hun klarte ikke å konsentrere seg spesielt godt om jobben sin de siste dagene før avreise: ”...*hodet hadde allerede reist på tur. Jeg gikk vel inn i en sånn modus om å fokusere på de oppgavene som lå foran*”. Det kan synes som Siv mentalt gikk inn for den oppgaven som lå foran henne, og begynte å se for seg og mentalt forberede seg for det hun hadde trent til å så lang tid. Alvorligheten i det hun skulle begi seg ut på, gjorde også sitt til at hun beskriver en samtale med sine barn, hvor hun ”*tok en godprat med ungene*”. Hun gjorde det klart for de at hun nå skulle reise, og at de ikke kunne snakke sammen på en måneds tid. ”*Jeg tror nok at barna kjente litt på den der at mamma skulle ut på tur*”. Det virker som selve oppbruddet ved avreisen, ble slik at Siv hadde behov for å snakke ut med barna sine, gjøre de klar over at dette var noe som var seriøst og alvorlig, og slik kanskje forberede både seg selv og barna på at ”*mamma skulle ut på tur*” som hun sier.

Erik forteller at avreisen var spesiell, siden datteren hadde bursdag samme dag han fløy til Grønland, Stemningen i bilen på vei til flyplassen var derfor veldig følelsesladet for både han og kona. Erik beskriver at tankene som fløy gjennom hodet hans da var preget av respekt for det han snart skulle ta til med:

Det var litt sånn, kommer jeg tilbake liksom. Det var reelle tanker, og misforstå meg rett, for den vanlige mann i gata så er Grønland seriøst altså. Det er alvorlig. Det er jo ikke sånn at du ikke kommer tilbake, men det er reelle tanker. (Erik)

Tvilen for å ikke klare ekspedisjonen virker å være noe Erik tenkte mer på enn mye annet, kanskje på grunn av hans noe manglende skiteknikk. Men kanskje også fordi dette var noe helt nytt og ukjent for han, som han aldri tidligere hadde vært med på.

For Arne virker det som avreisen bare føyer seg inn i rekken av alle andre turer han hadde reist på tidligere. Han forteller at han visste hva han gikk til, at det ikke ville være noen overraskelser på

Grønland som han ikke hadde enten opplevd tidligere, eller forutsett på forhånd. Det eneste Arne var bekymret for, var hvordan det ville være å gå på ski på en isbre, og om det var noen objektive farer der som han ikke hadde kontroll på: *”Jeg visste jo at jeg klarte å gjennomføre en sånn skitur. Så hvis det ikke var noe utenforliggende som økte risikoen, som for eksempel mye bresprekker, ... så hadde vi jo kontroll på det meste”*.

Ola beskriver avreisen ved at han skulle forlate en blomstrende hage hjemme hos seg selv og reise til kulde og snø og is. Han forteller om: *”...en sitrende forventning til hva vi skulle ut på egentlig”*. Det virker ikke som Ola var verken nervøs eller redd, men kun gledet seg til å komme ut på tur og få oppleve nye og spennende ting. *”...det var liksom bare å komme seg ut på tur altså”*.

Alle informantene virker å glede seg til det de skulle ta til med. At noen synes å være mer nervøse enn andre kan kanskje forklares med at noen tok oppgaven de hadde foran seg mer alvorlig. Disse tenkte kanskje mer på selve utfordringen som ligger i å gå 600 kilometer på ski, og hadde en følelse av skrekkblandet fryd for det nye og ukjente og uforutsigbare som ventet de. De visste ikke helt hva de gikk til, noe som utløste en sitrende spenning på forhånd. For andre var gleden over å komme seg ut på tur så stor, at den kanskje overskygget en mulig nervøsitet for hva som lå foran de.

4.3 Underveis

Det synes som informantene opplevde det første møtet med guiden som positivt og at guiden deres innga til både tillit og trygghet. Arne beskriver møtet med guiden på ekspedisjonen hans som *”veldig tillitsvekkende og jeg følte vi var på bølgelengde med engang”*. Dette virker viktig for Arne, siden han og kompisen tidligere planla å reise på en Grønlandsekspedisjon på egenhånd uten guide. Arne er opptatt av at det hadde vært helt uproblematisk å gjennomføre ekspedisjonen uten guide, noe som virker å bidra til at Arne er fornøyd med at guiden *”...ikke var sjefete men inngikk som et fullverdig menig medlem i ekspedisjonen”*. Han fremhever også viktigheten av å ha en person i gruppa som hele tiden klarer å holde humøret opp, selv om dagen er tung og slitsom; *”Og det er klart at å ha noen som hele tiden sørger for at humøret er oppe, selv om man er sliten og lei, det er viktig”*. Siv beskriver sitt første møte med guiden som hyggelig. Hun beskriver guiden som *”leken”* med gode evner til å *”holde humøret oppe”* i gruppa. Men hun forteller også at hun syns guiden var litt ung i forhold til at det bare var godt voksne deltakere på ekspedisjonen. Hun følte guiden kanskje manglet litt livserfaring, og dermed litt innsikt i de menneskelige relasjonene og

mekanismene som hun mener foregikk i gruppa. ”Jeg tenker at guiden vår var veldig ung, og kanskje manglet litt erfaring i det der å se mekanismer mennesker imellom”. Også Erik virker å være fornøyd med guiden på hans ekspedisjon, og mener han var medvirkende til at ekspedisjonen ble så bra som den ble. ”Jeg møtte verdens mest positive og blideste menneske, som bare løftet deg opp og hadde full tillit til at dette skal du klare”. Ola er på sin side ganske kort i sin karakteristikk av guiden og sitt første møte: ”Han innbød til trygghet. Han hadde kontroll”.

Slik jeg tolker informantenes beskrivelser av sine guider, kan det se ut som at guiden ikke hadde noen negativ innvirkning på deres opplevelse av ekspedisjonen underveis, tvert i mot. Flere av informantene forteller at guiden var med på å bidra positivt til både god stemning underveis, og ikke minst ved å tilføre trygghet til ekspedisjonen. Slik jeg tolker informantene var guiden primært den personen som holdt humøret opp i gruppa, når været eller føreforholdene krevde litt ekstra stemning. I tillegg innbød guiden til en viss trygghet, nettopp fordi han/hun kjente til aspektene ved å bevege seg på en isbre, med alt dette innebar. Utenom dette virker ikke informantene å reflektere så mye mer rundt guidens bidrag til ekspedisjonen. Guiden var en humørspreder, og en fullverdig deltaker på lik linje med informantene.

Informantenes beskrivelse av gruppa de skulle gjennomføre ekspedisjonen med, er også begrenset. Arne på sin side forventet at det ikke skulle være noen i gruppa som ”klaget” eller ”søyt”. Igjen virker det som Arne holder på tanken om at han i utgangspunktet hadde tenkt å planlegge og gjennomføre en Grønlandsekspedisjon på egenhånd, og at klaging og syting kanskje ikke ville forekomme der. Siv beskriver sin gruppe som ganske homogen, men at hun allikevel ble overrasket over et par deltakere som hun mener ikke var i god nok fysisk form, og som kanskje ikke burde deltatt på ekspedisjonen: ”Altså det å krysse Grønlandsisen tror jeg ikke skal være for alle. Det er noe med det altså”. Siv fremstår som glad for at hun selv var i stand til fysisk å gjennomføre ekspedisjonen på egenhånd, og kanskje skuffet over at noen i gruppa ikke klarte det samme.

For Erik sin del, var han litt nervøs for hvem de andre deltakerne var, og om han kom til å bli ”...daukjøttet på gruppa”. Han ble lettet over at han faktisk ikke var det; ”...men det følte jeg aldri at jeg var”. Det synes som viktig for Erik å føle at han bidro til å hjelpe gruppa frem over isen, og det første møtet med gruppa var kanskje unødvendig preget av nervøsitet for hans del. Ola kan ikke

erindre noen spesielle opplevelser eller tanker han hadde fra sitt første møte med gruppa, annet enn at ”*det var tydelig at jentene var meget godt forberedt, som alltid vil jeg si*”.

En kryssing av Grønlandsisen på ski, viser seg underveis i alle intervjusamtalene å oppleves som en krevende ekspedisjon for informantene. Siv er opptatt av at, ”...*det ikke er en menneskerett å krysse Grønlandsisen*”, samtidig som hun beskriver de første dagene på ekspedisjonen opp gjennom brefallet, som ”...*ekstremt tunge og krevende*”. Kanskje hadde Siv sett for seg en mykere start, og dermed opplevde at ekspedisjonen var tyngre og mer krevende rent fysisk enn hun hadde forestilt seg på forhånd. En kontrast til dette, er Siv sin overraskelse over et par av deltakerne i gruppa, som kanskje ikke hadde forstått hvor fysisk krevende det er å gjennomføre en Grønlandsekspedisjon, og derfor ikke hadde lagt ned nok trening i forkant. Erik beskriver ekspedisjonen som en veldig lang skitur. Han mener det er vanskelig å forestille seg hvor stor Grønlandsisen er, om i det hele tatt mulig, og at det derfor er vanskelig å tro at det skal bli så fysisk slitsomt som det faktisk blir. Han forteller at han tapte 11 kilo kroppsvekt underveis på ekspedisjonen, og illustrerer med dette hva han legger i ordet slitsomt.

Jeg tror ikke du skal bruke Grønlandsekspedisjonen som en selvrealisering i en for eksempel 40 års krise. Da skal man være ganske godt trent. Jeg gikk for eksempel ned 11 kilo. Så det er jo liksom sånn at du må vite hva du går til. (Erik)

Det er tydelig at det fysiske aspektet ved ekspedisjonen tillegges stor vekt i informantenes beskrivelser. Erik og Ola er opptatt av å utforske sine egne grenser, og kjenne om kroppen klarer den utmaningen som ligger i å gå på ski flere timer i strekk, dag etter dag. Det er en tydelig begeistring å spore i deres beskrivelser, angående det fysiske slitet. For Arne som hadde tenkt å planlegge og gjennomføre en ekspedisjon på egenhånd, virker den fysiske opplevelsen av skigåingen å være mindre fremtredende.

Flere av deltakerne fremhever det å komme ut i naturen som en kontrast til hverdagens mer stressfulle tilværelse. Ola trekker frem aspektet med å ”*ikke ha noen kontakt med omverdenen*” som viktig for han. Han poengterer at det å kunne gå for seg selv og tenke sine egne tanker, samt å faktisk ha tid til å se seg rundt og ”...*ta inn naturen*”, er en luksus for han. Det kan synes som at det å faktisk være på tur ute i naturen, og bare være seg selv uten å føle ytre press fra dagliglivets stress og mas, er viktig for han. Arne gir uttrykk for noen av de samme tankene og følelsene rundt det å

komme seg ut på tur som Ola. Arne har det samme ønsket om å legge dagliglivet bak seg for en periode, ved å slippe å ta stilling til alle avgjørelsene som skal gjøres på jobb, samt slippe å ha mobil telefonen med seg hele tiden. Mobiltelefonen blir et slags symbol for Arne, i den forstand at han i dagliglivet alltid har den med seg, og derfor aldri føler seg helt fri, siden den kan ringe når som helst på døgnet. Jeg tolker det derfor som viktig for Arne at han endelig kan la mobiltelefonen være avskrudd og kun trenger å fokusere på seg selv og sine egne tanker og følelser. Symbolet med å legge vekk mobiltelefonen blir befriende for Arne. Han opplever dermed en sterkere evne til å fokusere på omgivelsene og ta inn de inntrykk og kontraster som naturen og landskapet rundt han gir. Arne sier følgende under vår samtale:

Du må liksom få lagt dagliglivet bak deg også være tilstede på turen hele veien. Og det tar litt tid. At du ikke har mobiltelefoner som ringer hele tiden, og at du ikke føler at du må sjekke jobb og alt mulig. Så det tar noen dager å komme ned, og så tok det veldig kort tid å komme opp igjen. (Arne)

Også Siv og Erik fremhever på ganske lik måte det ”å dra på ekspedisjon” (Erik). Komme seg ut på tur og inn i naturen, og der få mulighet til å være seg selv og føle naturen på kroppen på en annen måte enn det de klarer på en kortere tur eller friluftsliv generelt. Siv har fortalt at hun ønsket å oppleve den ”øde og uberørte naturen”. Erik var ute etter å ”oppleve noe annerledes” og ”nyte stillheten og roen i landskapet”, noe han kanskje ikke finner gjennom andre former for friluftsliv.

Slik jeg tolker informantene kan det å dra på en Grønlandsekspedisjon, være en måte å få oppleve noe nytt og spennende, samtidig som de kommer seg vekk fra dagliglivets mentale påkjenninger med jobbstress og rutiner, på en relativt enkel og grei måte. De deltok på en fysisk krevende ekspedisjon som var tilrettelagt på forhånd, noe som kanskje bidro til at valget om å reise ble enklere å ta. Å dra på ekspedisjon ble mer tilgjengelig for de. Allikevel virker det å være noe befriende ved avreisen og den sitrende spenningen de beskriver til det ukjente og uforutsigbare foran de. De kan senke skuldrene og være seg selv, uten å bli forstyrret av det hektiske dagliglivet. Det å være på ekspedisjon ble en kontrast som står sterkt til hverdagen deltakerne har hjemme. Og på mange måter kan det virke som de føler å ta tilbake noe som de kanskje hadde mistet eller manglet, i sin egen hverdag.

4.3.1 Natur og landskap

Alle deltakerne fikk spørsmål om hvordan de opplevde naturen og landskapet underveis på ekspedisjonen, hvorpå alle deltakerne opplever ekspedisjonen som en fantastisk naturopplevelse. Deltakerne beskriver naturen og Grønlandsisens landskap på ulike måter, og det er interessant å se på disse ulike beskrivelsene. Beskrivelser som: *veldig vakker, fantastisk, nydelig, tung og slitsom, kjedsom og trist, utfordrende, stillhet og ro, råskap*, blir brukt på forskjellige måter hos deltakerne. Siv er den av deltakerne som er mest begeistret over Grønlandsisens landskap og natur, og hun sammenligner sin opplevelse av Grønlandsisen med Maslows behovshierarki. Etter at Siv sin ekspedisjon kom opp brefallet, og landskapet åpnet seg opp og ga henne vide horisonter, ble hun veldig påvirket av Grønlandsisens soloppganger og solnedganger. Hun beskriver dette slik:

Vi hadde noen nydelige dager hvor solen bare glitret, ja du følte du gikk inne i et sånt teppe av diamanter altså. ...og det var noen sånne soloppganger og solnedganger som det liksom ikke går an å forklare, det må bare oppleves ikke sant. Landskapet var bare utrolig vakkert. Hvis man ser det i forhold til Maslows hierarki så følte jeg liksom at jeg befant meg på både det nederste og øverste nivå på samme tid da. ...jeg følte meg bare så ekstremt lykkelig da. (Siv)

Det virker som Siv opplevde noe ved naturen og landskapet underveis som hun kanskje ikke har opplevd tidligere, og at dette kombinert med den livssituasjonen hun befant seg i, sammen med alle de timene med forberedelser hun la ned i forkant av ekspedisjonen, økte hennes naturopplevelse og kanskje bidro til at hun følte en sterkere form for tilstedeværelse. Jeg tolker Siv sin beskrivelse, som at hun knyttet seg til landskapet som hun beveget seg i og fysisk følte Grønlandsisen på kroppen, i form av de ulike værforhold og synsinntrykk naturen og landskapet ga henne.

For Arne sin del, ga landskapet også han en helt spesiell opplevelse. Arne forteller at han etter en viss tid begynte å se de små tingene, de små nyansene av forandring som skjedde rett rundt skituppene hans. Han gikk inn i en tilstand hvor han ble mer observant for de små detaljene, de som han kanskje ikke ville oppdaget om det hadde vært andre ting som fjell å sett på i horisonten. Arne beskriver at det tok noe tid før han kom inn i denne tilstanden med å oppdage variasjonene rundt skituppene. Kanskje hadde ikke Arne forestilt seg akkurat dette. Han virker overrasket over at det faktisk foregikk noe helt spesielt i nærområdet hans.

Det å gå på ei snøflate hvor du ser jordens krumning 360 grader rundt deg, det blir som å gå på toppen av ei enorm lyspære. Det var helt rått! Og de fargene og de nyansene som du etter hvert så, hvor du liksom begynner å legge merke til små iskrystaller og små klumper i snøen, det blir bare fascinerende. Det er en underlig sak altså. Fokuset ditt var jo omtrent rett rundt skituppene dine etter en stund. Men det tar litt tid før du kommer inn i det. (Arne)

Arne er så vidt innom tidsperspektivet i denne beskrivelsen, og det virker som tiden er av viktighet i det han beskriver. Det fremstår som det først var etter en viss tid på ekspedisjonen, at Arne faktisk begynte å legge merke til de små detaljene rundt skituppene sine.

Ola beskriver Grønlandsisen som et flatt og kjedelig landskap, hvor det i første rekke var brefallet som utgjorde den flotteste naturopplevelsen for han. Mye fordi han aldri hadde opplevd å gå igjennom et brefall tidligere, ei heller vært i nærheten av å se noe lignende. ”*Jeg hadde i hvert fall aldri opplevd å se noe lignende*”. Selv om Ola opplevde breplataet som flatt og kjedelig, så uttrykker han begeistring for helhetsopplevelsen av naturen, og snakker om ”*den totale opplevelsen av natur*”. Jeg tolker denne total opplevelsen av natur som Ola beskriver, som et uttrykk for summen av opplevelser han opplevde underveis på ekspedisjonen. Kanskje var det en del av helhetsopplevelsen at breplataet skulle være flatt og dermed virke mer endeløst, og gi en følelse av å være alene. Slik fremsto kanskje den monotone snøflaten som en utfordring, en kontrast til de ny ervervede opplevelsene gjennom brefallet. Kombinasjonen av dette kan spores gjennom Ola sin beskrivelse av helheten: ”*Det er fristende å si brefallet som det ekstremt fine, men det var liksom ikke sånn èn opplevelse som stakk seg sånn veldig ut. Det var liksom total greia som var best*”.

For Erik sin del fremstår naturen i begynnelsen og slutten av ekspedisjonen, som den som gjorde mest inntrykk på han. Også han beskriver selve breplataet som flatt og kjedelig, siden han hadde mye mindre å se på der. Allikevel er han tydelig på at ekspedisjonen totalt sett var en fantastisk opplevelse, og at han ikke ville vært foruten denne naturopplevelsen:

Men det jeg satte mest pris på den dag i dag, var at jeg gikk ut hver kveld etter at folk hadde lagt seg. Og da bare satt jeg der og nøyt stillheten og roen i landskapet. Jeg kunne se månen på den ene siden og sola på den andre. Og det var bare helt uvirkelig. (Erik)

Naturen og landskapets storhet virker å ha gitt sterke sanseinntrykk hos informantene. Opplevelsen av natur og landskap kan virke individuell og personlig, på bakgrunn av informantenes kontekst. Men det virker også som mange av de samme sanseinntrykkene har blitt oppfattet av alle informantene, de formidles bare på ulike måter og med forskjellig betoning av viktighet for den enkelte. Landskapet på Grønlandsisen kan oppfattes som ”majestetisk” som Erik beskriver, eller som ”flat og kjedelig men som en total naturopplevelse” som Ola beskriver den. I alle tilfeller blir kanskje opplevelsen av Grønlandsisen først spesiell for de som drar på Grønlandsekspedisjon og får med seg kontrastene mellom brefallet, og det monotone breplataet og nedstigningen til havet, når dette kombineres med det fysiske slitet og mentale påkjenningen, kun avbrutt av ulike vær og føreforhold som hele tiden forandrer landskapet.

Informantene fremhever de daglige rutinene som spesielt viktige for ekspedisjonen og ekspedisjonens fremdrift. Arne forteller at rutinene var veldig viktig, men at de også kunne være tilstand for irritasjon: ”Og det var veldig viktig at rutinene var der, at du hadde de 50 minuttene på ski og 10 minutters pause. For da hadde du noe helt konkret å forholde deg til. Hvis den som gikk i front gikk i 55 minutter, så var det 5 minutter med kraftig irritasjon” (latter). Rutinen med 50 minutter skigåing, etterfulgt av 10 minutter pause, ga informantene noe håndfast i ekspedisjonens hverdag, som gjorde det lettere å holde ut de 50 minuttene med skigåing. Pausene ble kanskje i så måte en belønning, noe som hele tiden ga deltakerne en form for ønske om å holde ut slitet. Arne illustrerer dette best når han forteller om guiden som i hver pause dro frem noe godt fra pulken sin. ”Pausene var jo viktig. Der hadde jo guiden et lite triks med noen salte pølser og sånn inni mellom, og det var jo gull verdt. ... gjør dagen om fra å være et blodig slit til å bli en høydare”.

Været på ekspedisjonen, beskrives ut i fra hvordan informantene opplevde de ulike etappene underveis og på bakgrunn av den enkeltes kontekst i øyeblikket. En Grønlandsekspedisjon er i mange henseender prisgitt været og de ulike føre forholdene været skaper, i forhold til naturopplevelsen hos deltakerne. Mye vind og snøføyke kan bidra til at de opplever dagene tyngre, enn om solen skinner og man kan gå i bare ulltrøyen og kose seg på tur. Arne beskriver dette:

I hvert fall noen dager var bare sånn at du ikke tenkte en eneste tanke, du bare tok et skritt om gangen og bare fulgte med på klokka. Og det var veldig avhengig av været, og skiføret, og kanskje formen akkurat den dagen. (Arne)

Det kan synes som at været var en avgjørende faktor i forhold til opplevelsen av naturen på Grønlandsisen. Landskapet kan være slående vakkert som deltakerne tidligere har sagt, men det kan også viskes helt vekk og være usynlig ved en eventuelt snøstorm.

Erik forteller om to spesielle dager underveis på sin ekspedisjon, hvor gruppa opplevde en såkalt ”whiteout”. Det er kombinasjonen av sterk vind og snøvær, som gjør at man blir gående som i tåke, uten å kunne skille konturer i landskapet rundt seg. Konturene forsvinner i snøføyken, så det er en stor utfordring å holde kursen på kompasset siden man blir desorientert og mister retnings sansen.

Det var stort å få oppleve whiteouten, hvor vi ikke så noe som helst. Vi hadde jo også et skikkelig klabbe føre den ene dagen der. Det føltes som å gå inne i en melkekartong, uten å vite hva som var opp eller ned eller høyre eller venstre. (Erik)

Både Ola og Siv forteller at været var med å skape den spesielle stemningen som de hadde forventet. Dagene med dårlig vær ga de kontraster som gjorde godværs dagene ekstra fine. ”*Vi hadde jo mange endringer underveis, sånn værmessig. Vi hadde jo godværs dager og skikkelig dritt vær og ble værfast og sånne ting. Men de kontrastene synes jeg egentlig var veldig fine*” (Siv). Det er tydelig at Siv satte pris på disse kontrastene. Og det virker som dette tilførte ekspedisjonen en ekstra dimensjon av utfordringer som måtte mestres der og da, og dermed kanskje bidro til en enda større opplevelsdimensjon av naturen og ekspedisjonen som helhet.

4.3.2 Den beste opplevelsen

På spørsmål om hva deltakerne opplevde som ekspedisjonens flotteste eller beste opplevelse, er de noe spredt i sine beskrivelser. For Siv og Arne, er det tydelig at det å få muligheten til å få være så lenge på tur, og koble så totalt av fra dagliglivets virkelighet, det som fremstår som det beste ved Grønlandsekspedisjonen. Siv tror det er fordi hun på grunn av ekspedisjonens varighet fikk mulighet til å la tankene vandre fritt. Mens Arne fremhever muligheten for å kunne gå på ski en hel dag langt unna andre mennesker, uten å engang se en ”*kondens stripe fra et fly*”.

Ola og Erik fremhever den totale opplevelsen av ekspedisjonen sett under ett. I dette virker de å legge både treningen i forkant, utstyrs forberedelsene, avreisen, brefallet opp mot breplataet og ikke minst nedgangen mot kysten og fjellene. De trekker ikke frem en enkelt episode eller opplevelse,

det er helhetsopplevelsen av ekspedisjonen som virker å være viktigst for de. ”*Sånn turmessig så var det ikke så veldig mye ups and downs. Det var liksom total greia som var best*” (Ola).

4.4 ”Ved målet”

Flere av informantene beskriver på hver sin måte det å komme frem til østkysten som en utladning rent følelsesmessig. De var endelig fremme ved målet, men allikevel følte det ”*litt trist*”, slik Erik beskriver det. Siv forteller om følelsen hun fikk da gruppa ble hentet av helikopter da de kom frem til havisen. Det var først der, da helikopteret tok av fra isen, at hun forsto hva hun hadde gjennomført.

Akkurat i det vi letter opp fra bakken, og helikopteret begynner å svinge, så kjente jeg at tårene kom. Da går det liksom opp for meg hva det er vi har lagt bak oss da, og akkurat i disse sekundene der, var ekstremt magisk altså. Da skjønte man liksom hva man hadde vært igjennom og hva man hadde lagt bak seg, at man hadde nådd målet. Ja det ble en utladning på en måte. (Siv)

Å nå østkysten, målet på ekspedisjonen, fremstår som både noe godt, men også som noe som setter et definitivt punktum for en eventyrlig friluftslivsferd. Informantene har alle begitt seg ut på en ukjent ferd, oppdaget nye og spennende sider av både Grønlandsisen og kanskje seg selv. Det å nå østkysten, og stå på havisen med skituppene i sjøvannet, blir slik en kombinasjon av både glede og tristhet. Ferden er over, men opplevelsene sitter fortsatt sterkt i.

I flere av beskrivelsene av å nå østkysten, blir guiden fremhevet. Det kan derfor virke som guiden har hatt betydning for informantenes opplevelse av ekspedisjonen og ikke minst deres opplevelse av de ulike dagene underveis, selv om de ikke kommuniserer dette like godt som andre aspekt ved ekspedisjonen. Som Arne forteller så hjalp det på hans motivasjon at guiden hadde noen små overraskelser på deling i hver pause, mens Erik forteller om behovet for mental støtte de dagene han lengtet hjem til sin datter, og kunne snakke med guiden som også hadde en liten datter hjemme. Det synes som guidens rolle på ekspedisjonen var viktigere enn informantene gjør rede for. Og at guidens evne til å holde humøret oppe, i noen tilfeller var avgjørende for fremdriften underveis. Det fremstår ikke på noen måte som negativt for informantene å ha med en guide på ekspedisjonen. Og det virker ikke å gi ekspedisjonen et mer kommersielt preg, snarere tvert i mot. Flere av informantene fremhever guiden som mer en deltaker enn guide.

Informantenes beskrivelser av gruppa de var en del av, er relativt få og ufullstendige. Alle virker å ha opplevd de andre personene i gruppa som stort sett trivelige underveis, og det fremkommer at det sjeldent oppsto gnisninger som var av avgjørende betydning for deltakernes opplevelse av ekspedisjonen. Det eneste jeg kan spore i informantenes fortellinger, er hos Siv. Hun forteller at det på grunn av en viss skjevhet i de fysiske forutsetningene hos enkelte personer, fremkom noe mer slitasje på fellesskapet, i form av ekstra arbeid med å ta vekt fra pulkene til de som var fysiske svakere; ”*det var litt sånn spredning i forhold til forberedelsene som var gjort rent fysisk da*”. Det virker som Siv har tenkt en del på dette etter de kom frem til østkysten, og at hun skulle ønske forholdet mellom personene i gruppa var jevnere, slik at ”...*opplevelsen av turen blir bedre for alle parter da*”. Utenom dette, er det lite å spore i informantenes fortellinger, som sier noe om hvilken betydning gruppa hadde for den enkeltes opplevelse av ekspedisjonen. Det er heller ingen beskrivelser eller historier som fremhever viktigheten av gruppa for selve gjennomførelsen av ekspedisjonen. Gruppas betydning for den enkelte virker således å være mindre avgjørende.

4.4.1 Hjemkomsten

Det er ulike betydninger å spore i informantenes beskrivelser om hvordan de opplevde å komme tilbake til sivilisasjonen og dagliglivet. Tre av informantene er opptatt av at de opplevde en tomhet da de kom hjem. De beskriver på hver sin måte å ha vært på en fantastisk ekspedisjon med dertil mange naturopplevelser, mye følelser og tanker, som helt brått tar slutt. Det virker å være vanskelig for de å komme tilbake til dagliglivet like fort som dagliglivet forventer av dem. Både Siv, Arne og Ola forteller at de ikke var forberedt på den brå overgangen fra å være på ekspedisjon, til å komme tilbake til dagliglivet. Det kan virke som overgangen gikk så fort at de ikke klarte å sortere alle opplevelsene og tankene de hadde etter ekspedisjonen, og som Ola beskriver; ”*Det var en nedtur å komme hjem*”. Arne forteller at han følte seg skuffet. ”*Jeg ble skuffet over at turen ikke var lengre*”. Både Siv, Arne og Ola, virker ikke å ha vært forberedt på denne brå overgangen, fra frihetsfølelse og tilstedeværelse på Grønlandsisen, til hektisk hverdagsliv i sivilisasjonen dagen etter. Dette skapte slik de beskriver, en følelse av tomhet, ved at de ikke helt klarte å legge inntrykkene fra ekspedisjonen og Grønlandsisen bak seg, like fort som hverdagslivet innhentet de. Siv forteller at hun tenkte: ”*Hva nå liksom?*”

Erik er den eneste som virker å ha opplevd hjemkomsten som en stor glede, uten å kjenne på følelsen av tomhet som de andre informantene beskriver. For han ble det en enorm gjensynsglede

med sin lille datter, som han tydeligvis hadde gått å tenkt på ofte de siste dagene på ekspedisjonen. ”...og så plutselig så vi fjellene ved kysten, og den følelsen jeg opplevde da var bare helt herlig. For plutselig kjente jeg veldig sterkt på det at nå var jeg veldig nærme jentene mine. Nå er det jaggi ikke lenge til jeg skal få se jentene”. Samtidig synes det som Erik fikk en stor mestringsfølelse etter ekspedisjonen, han hadde faktisk klart å gjennomføre ekspedisjonen, og kanskje hjalp dette Erik med å takle overgangen fra å være på ekspedisjon til å komme tilbake til dagliglivet: ”Det var egentlig da deg gikk opp for meg at jeg hadde klart det”.

Alle forteller at forventningene de hadde til ekspedisjonen ble innfridd. To av informantene fremhever spesielt at slitet og teltlivet ble akkurat slik de hadde forstilt seg, mens de andre to fremhever roen de søkte ved å være lenge på tur.

4.5 Ettetanker

På spørsmål om hvordan informantene tenker på ekspedisjonen i etterkant, og om ekspedisjonen har ført noe godt med seg, annet enn følelsen av å ha klart å gjennomføre den, forteller Siv at hun i etterkant av ekspedisjonen har fått en trygghet over seg. Hun forteller at hun lettere kaster seg ut i nye ting, og slik sett har blitt modigere. Hun sier også at hun føler seg mer raus etter ekspedisjonen, og at dette kanskje har medført at hun har blitt en bedre person.

Jeg tror nok kanskje sånn totalt sett at jeg har blitt en bedre person. Kanskje ikke i de store utfallene, men at den har bidratt til at jeg har endret meg til det bedre, det tror jeg nok, eller håper i hvert fall da (latter). (Siv)

Ola beskriver at han i etterkant av ekspedisjonen føler seg mer robust, at han har hatt tid til reflektere over hva han har gjennomført, og at han har fått en ”god følelse og det bygger selvtillit”. Han understreker at dette ikke er noe han nødvendigvis trenger å vise hele verden, men at han allikevel er fylt av en stolthet og selvtillit over hva han har utrettet, og at dette ”kan jo kalles dannende”. Ola fremhever at ekspedisjonen også har bidratt til at han har utviklet sine evner. Det synes som Ola er opptatt av at han har vært igjennom en læringsprosess, mye siden han ikke hadde noen ekspedisjonserfaring på forhånd, hvorpå hans friluftslivsevner har blitt bedre. Han gir også uttrykk for at han har utviklet sin sosiale side: ”Og så er det jo det med og omgås en gruppe mennesker som man egentlig ikke kjenner over tre uker, såpass tett, det sliper noen kanter det”.

For Erik sin del, kan det synes som også han har funnet ut ting ved selv. Han beskriver at han opplever seg selv som ekstremt seig fysisk i etterkant av ekspedisjonen, og at dette overrasker han. Han forteller at han ikke var klar over at han var så sterk, verken fysisk eller mentalt. Samtidig opplever han at han ikke lenger har så stort behov for å prate. Han trives i sitt eget selskap, og kan gjerne gå for seg selv og bare være helt stille. *”Men jeg har blitt litt stille. Jeg kan liksom gå i meg selv uten å ha behov for å prate så mye. Og det visste jeg egentlig ikke om meg selv”*.

Et annet interessant perspektiv, som jeg ønsker å ta med for å belyse hva informantene tenker om hva de faktisk har gjennomført, er forholdet mellom å kalle ekspedisjonen for en lang skitur, eller en ekspedisjon. Ola virker å ha en klar formening om at det å krysse Grønlandsisen på ski, for han helt klart er mer ekspedisjon enn en lang skitur. I dette legger han at det å gå på ski over Grønlandsisen, er en *stabbetur*, hvor han ikke fikk utnyttet sine evner som skiløper i så stor grad som han trodde på forhånd. *”Man går jo bare der og stabber. Det å gå på ski ellers, det er jo en helt annen øvelse”*. Ola virker litt dratt mellom sine egne oppfatninger av ekspedisjonen, da han mener han løste det skitekniske på en annen måte på Grønland enn han ville valgt å gjøre på skiturer i marka. Han anser ekspedisjonen mer som å *”være ute og bevege seg”* og at det derfor ble *”mer en ekspedisjon enn en ren skitur”*.

Arne virker å være noe dratt i mellom å kalle ekspedisjonen for lang skitur eller ekspedisjon. Ved to anledninger beskriver han at han har deltatt på en ekspedisjon, på grunn av varigheten på ekspedisjonen og stedet ekspedisjonen foregikk. Men han forteller også, at om han snakker om ekspedisjonen med andre mennesker, så ville han forklart den som en skitur: *”Jeg visste at vi kom fram, og var på en måte 100% sikker på det. Så sånn sett så var det en tur”*. Det kommer frem i løpet av samtalen med Arne, at han ser på kryssingen av Grønlandsisen som litt begge deler. Ekspedisjons-synet virker å være på grunn av tidsaspektet, altså antallet dager som må til for å krysse isen fra vest til øst, kombinert med alt det fysiske slitet som kreves for å gjennomføre ekspedisjonen. Tur-synet virker å være grunnet i at Arne har mye vinter erfaring fra tidligere, og slik sett forventet å mestre det meste på Grønlandsisen. *”Jeg opplever skituren over Grønlandsisen som litt begge deler, men når jeg omtaler turen med folk jeg treffer, så er det en tur”*.

For Erik virker det ikke å være noe tvil, for han var dette en ekspedisjon. I det synes det som han legger de fysiske kravene som trengs for å gjennomføre en Grønlandsekspedisjon, og at disse kravene er større ved en ekspedisjon enn en lang skitur. Samtidig er Erik opptatt av at en ekspedisjon ikke er noe som vanlige mennesker gjør, og slik Erik oppfatter begrepet ekspedisjon, så er en Grønlandsekspedisjon noe som er uvanlig og som kanskje krever noe mer enn det å reise på skitur på Finnmarksvidda eller Norefjell. *”Det er noe eget med en ekspedisjon som krever både muskler og hjerne, som den vanlige mann i gata nødvendigvis ikke har eller gjør da”*.

Et annet aspekt som er interessant i forhold til informantenes refleksjoner rundt ekspedisjonen i etterkant, er om de beskriver ekspedisjonen som kommersiell. Siv forteller at hun har tenkt litt på dette. Men at hun anser ekspedisjonen som til dels kommersiell, siden mye av tilretteleggingen ble gjort for henne. Hun skulle kun utføre en jobb oppe på isen, og var derfor ikke med på all planleggingen eller pakkingen på forhånd. Men hun fremhever også det fysiske aspektet ved ekspedisjonen som en kontrast. Det fysiske aspektet blir også fremhevet av Ola. Han også mener ekspedisjonen kan inneha et kommersielt preg, siden han betalte for å delta. Men han mener også at Grønlandsekspedisjonen ikke må forveksles med ferie, til det inneholder den for mye fysisk slit. *”Det er ikke sånn at man bare melder seg på og kaller dette her for ferie”*.

Verken Arne eller Erik anser ekspedisjonen som kommersiell. Tilretteleggingen som ble gjort av arrangøren, beskrives kun som et hjelpemiddel, slik at de kunne gjennomføre ekspedisjonen. Dette fremstår ikke som noe negativt for Arne og Erik. Begge forteller at de underveis på ekspedisjonen måtte klare seg selv, og var selv ansvarlige for å komme seg fra A til B, og at dette ville vært likt om de hadde planlagt og gjennomført en ekspedisjon på egenhånd.

Jeg tolker alle informantene som positive til det å delta på en Grønlandsekspedisjon, om den anses som kommersiell eller ikke. Det virker ikke som det å betale seg med som deltaker oppfattes som noe negativt. Det fremstår heller som positivt siden det hjelper deltakerne til Grønland, hvor de får oppleve og erfare både Grønlandsisen og ekspedisjonslivet. Som Erik beskriver det: *”Jeg betalte liksom bare noen som kunne hjelpe meg med maten og planleggingen. Det ble liksom ikke noe negativt ut av det”*.

4.5.1 Motforestillinger, pris og tilgjengelighet

På spørsmål om informantene hadde noen motforestillinger mot å delta på en Grønlandsekspedisjon, er svarene sprikende og varierte. Et par av deltakerne forteller at de ikke hadde noen personlige motforestillinger mot å delta på Grønlandsekspedisjonen, men at de kjente på at de nærmeste i familien hadde flere. Det kan synes som Arne hadde en motforestilling til jobben sin, i den forstand at han skulle være vekke fra den i så lang tid, og han bekymret seg for om det skulle gå bra med de ansatte når han var borte. Men som Arne sier: ”*Det kunne jeg jo har spart meg for, for det gikk jo så det grein mens jeg var borte*”. I tillegg nevner Arne at hans minste datter ikke synes det var noe gøy at pappa skulle reise vekk i så lang tid. Men i forhold til personlige motforestillinger til selve ekspedisjonen, virker ikke Arne å tenke spesielt over dette. For han var dette noe kjent, noe han visste han ville klare. Ola, Siv og Erik virker å ha bekymret seg litt for det fysiske slitet. Ola var usikker på om alderen ville tyngte han ekstra. Siv var bekymret for om hun var sterk nok rent fysisk, og for Erik sin del om han var dyktig nok på ski. Men som alle forteller, så klarte de å gjennomføre ekspedisjonen, og opplevde derfor en sterk mestringsfølelse.

Alle oppgir at prisen ikke var avgjørende for deltakelsen på ekspedisjonen, selv om de virker å være skjønt enige i at den kostet mye penger. Erik beskriver at den største kostnaden for han, siden han er selvstendig næringsdrivende, var ikke nødvendigvis prisen på selve ekspedisjonen, men den tapte kostnaden ved å ikke arbeide mens han var på Grønland. Siv og Arne forteller at da de først hadde bestemt seg for å delta, så var prisen av mindre betydning, det var kun snakk om noen økonomiske prioriteringer som skulle til. Ola mener at prisen var helt grei, og at han forstår at en slik tur må koste såpass. Han legger også til at det nok hadde blitt like dyrt om han skulle planlagt og gjennomført dette selv.

Tilgjengeligheten til Grønland, med den korte flyreisen fra Oslo via København og til Grønland, virker også å ha vært medvirkende til at informantene faktisk reiste på denne ekspedisjonen. Ikke som en motivasjonsfaktor. Men mer som et insentiv som gjorde prisen mer overkommelig. Erik forteller at Grønland i tillegg er nærmere Norge enn for eksempel Sørpolen, om uhellet skulle være ute med noen i familien, og han trengte å komme seg hjem.

4.5.2 Erfaringer – indre reise

Siv forteller at mye av det hun erfarte på Grønlandsisen, er noe hun kan benytte seg av i dagliglivet i etterkant. Hun beskriver ekspedisjonen som oppturer og nedturer, og sammenligner ekspedisjonen med å leve livet. For henne virker dette å handle mye om hvordan hun takler motgang og medgang, og at hun opplevde både gode og tunge dager på Grønlandsisen, som hun også gjør ellers i dagliglivet.

Jeg tenker jo at Grønlandsisen eller naturen generelt, altså det å være i naturen, det handler jo om livet. Livet er oppturer og nedturer, det er sol, det er vind, det er regn. Og sånn er jo livet og ikke sant. Det er verktøy jeg tar med meg og kan bruke når jeg står i livet også. (Siv)

Jeg tolker det Siv forteller som at hun opplever å ha erfart en type kroppslig læring på Grønlandsisen, som ved refleksjon har blitt funksjonell overfor sitt eget dagligliv, og som gir henne styrke til å stå sterkere i motgang, når det ”*stormer som verst*” som hun kaller det.

De andre informantene forteller at de gjorde seg erfaringer av mer fysisk karakter. Erik erfarte at han klarer å presse kroppen sin mye lenger enn han trodde var mulig, og at dette har fått han til å innse at han kanskje har en mye seigere fysikk enn han trodde på forhånd. Arne forteller at han erfarte at han takler å være ute på en lang ekspedisjon, og at han klarer å gjøre det han må gjøre for å fungere i en slik setting. Ola virker å være mer opptatt av at han må lære seg å bli flinkere til å passe på seg selv, da han opplevde å få en frostskaide på leppene, som gjorde all spising til en smertefull prosess.

Jeg tolker alle informantene dithen at de alle gjorde seg noen erfaringer, av enten fysisk karakter eller av tanker om hvordan de ønsker å leve livet, slik Siv beskriver det. Det å gå på ski over Grønlandsisen og være borte fra sivilisasjonen og hverdagen så lenge som ekspedisjonen varer, gjør kanskje noe med informantene i forhold til hvilke tanker de har om det å både være på tur, men også om det å være en del av et fellesskap. Siv beskriver dette slik under vår intervju samtale:

Det å få lov til å gå der og tenke tanker, ikke bare tenke tanker men tenke fullt ut. Gå og kjenne etter, det gjør noe med en for å si det sånn. Og jeg vet jo i ettertid av Grønlandskryssinga så var det jo veldig mye som skjedde med folk, altså vi dro jo hjem og noen skilte seg og noen giftet seg. Jeg la

fra meg sorgen, så det er en indre reise hvor man får lov til å gå en prosess da, som jeg tenker er en helt unik mulighet. (Siv)

4.5.3 Opplevelsen av eventyr

Informantene forteller på hver sin måte, at de opplevde ekspedisjonen som et eventyr, eller på en eventyrlig måte. Opplevelsen av eventyr virker i første rekke å komme på bakgrunn av det å gå inn i det ukjente og øde, og den følelsen dette ga de, av å gå og gå uten at det virket å ta de noe nærmere målet, siden det fortsatt ikke kunne sees med det blotte øyet. Siv beskriver at hun hadde en følelse av å ”gå og gå, men kom aldri frem”, og at denne følelsen av å være en liten brikke i et stort landskap, kombinert med den gleden og ydmykheten hun opplevde av å være i dette landskapet, bidro til å gi henne en eventyrlig stemning. Jeg tolker Siv som at hun følte hun gikk inn i evigheten, og at dette ga henne en følelse av eksistensiell tilværelse, i en for henne kanskje eventyrlig verden. Siv forteller at hun opplevde en form for mindfulness: ”...jeg mener om man skal snakke om mindfulness, ...så er vel det det nærmeste jeg kan komme en sånn total tilstedeværelse” (Siv).

Arne forteller at han opplevde ekspedisjonen som eventyrlig fordi det ikke var så mange som hadde gjort dette før han. Han påpeker også at det ikke er så veldig mange som forstår hvorfor han har gjort dette, og dette virker å forsterke den eventyrlige stemningen han kjente på underveis på ekspedisjonen. ”...hadde gjort noe som ikke så veldig mange andre hadde gjort. Og så er det jo ikke så mange som skjønner hvorfor du har gjort det”. Også Ola og Erik beskriver en følelse av å være en liten brikke i noe større, noe som virker å ha gitt de forskjellige opplevelser av seg selv. Ola fremhever at han følte seg liten, men allikevel ”riktig plassert”. Det kan synes som dette riktige Ola beskriver, er nettopp å være underveis på noe som han kanskje opplever som større enn han selv, eller som han beskriver slik: ”...som du på en måte ikke ser begynnelsen og slutten på”. Erik på sin side beskriver å oppleve en: ”...ut av deg selv opplevelse”, som ga han en deilig følelse av å leve. Han kunne gå og høre på musikk eller kun høre på skiene sine, og virkelig føle at han levde livet.

Det synes som alle informantene opplevde Grønlandsekspedisjonen som eventyrlig på sine egne vis, enten forbundet med en dypere eksistensiell følelse av å være tilstede i øyeblikket, noe som ga de muligheten til å tenke tankene sine fullt ut. Men også som en liten del av noe større, noe som kanskje ga de mening med hva de gjorde, og hvorfor de gjorde det. Hvorfor reiser vi på ekspedisjon? Hvorfor utsetter vi oss for dette slitet? Arne beskriver ekspedisjonen som noe høyst

personlig, som han tilknytter sitt eget liv, og kan tenke tilbake på i hverdagen i etterkant av ekspedisjonen; ”*Det var en stor opplevelse, men opplevelsen sitter mest i mitt eget hode. ...jeg tror ikke det er så mange som skjønner på en måte poenget med det, ...det er også vanskelig å formidle*”. Siv uttrykker følelsen av mestring gjennom å gjøre noe eventyrlig, som hun tilknytter til livet; ”*Det handler i stor grad om å mestre. Ikke suksess på en måte, men mer det å leve livet*”.

4.6 Sammenfatning

Undersøkelsens informanter har både noen likheter og ulikheter. Alle bor i byer, har høyere utdanning og god økonomi. Alle beskriver en oppvekst hvor de tidlig ble introdusert til friluftslivs aktiviteter, enten ved sjøen, i skogen eller på fjellet, noe de alle synes å verdsette. Tre av informantene driver sitt eget firma. De beskriver sin egen fritid som begrenset, men allikevel som aktiv, siden de forsøker å komme seg ut i naturen så ofte som mulig. Den fjerde informanten synes å bruke mer tid på friluftsliv, og forteller om jevnlig bruk av friluftsliv i sin fritid. Ingen har tidligere erfaring fra andre ekspedisjoner, men en av informantene fremstår med mer friluftslivserfaring enn de andre. Alderen varierer fra 34 til 57 år. Hva dette skyldes er vanskelig å si, men det kan ha med økonomi å gjøre. Det kan også være i forhold til at jo eldre man blir, jo mer sannsynlig er det at barna har flyttet ut, og man har mer tid til å bruke på seg selv.

Det er ujevn fordeling av kjønn blant informantene. En av informantene er kvinne, de andre tre er menn. Denne undersøkelsen startet ut med en kvinne til, men hun trakk seg underveis. Dette ville bidratt til en jevnere kjønnsfordeling i prosjektet. Denne undersøkelsens ujevne kjønnsfordelingen kan kanskje gjenspeile kjønnsforskjellen på en Grønlandsekspedisjon, eller kanskje ikke. På den ekspedisjonen jeg guidet i 2007, hvor Arne var deltaker, var det kun en kvinne blant deltakerne. Mens på den ekspedisjonen Siv deltok på i 2012, var det en overvekt av kvinner. Basert på om dette er tilfeldigheter, har jeg derfor ikke grunnlag for å si noe om den generelle kjønnsfordelingen på en Grønlandsekspedisjon. For å undersøke dette nærmere, må man benytte seg av kvantitative data.

Informantene fremstår som glade i natur og benytter deler av fritiden sin til friluftsliv. Det er dog forskjeller i hvor mye tid de benytter på friluftsliv, og den erfaringsbakgrunnen de har fra tidligere. Alle anser seg som over middels dyktige innen friluftsliv, og ingen har deltatt på kurs eller annen utdanning innen friluftsliv forut for ekspedisjonen, bortsett fra en, som har vært igjennom en relativt fysisk militær utdanning da han var ung. Om manglende kurs og utdanning skyldes manglende tid,

eller ikke anses som et behov, har jeg ingen data som kan gi svar på. Men alle beskriver et friluftsliv som har endret seg etter hvert som de blir eldre. En av informantene beskriver at han ikke har like mye tid til friluftsliv nå, som han hadde tidligere. Mens en annen beskriver at han først nå vet hva friluftsliv er og kan være. Dette kan anses som et bilde på friluftsliv som et sosiokulturelt fenomen, som hele tiden er dynamisk og i forandring, på lik linje med samfunnet og livet som sådan.

Igjennom intervjuene fremkommer det en trang til å utfordre seg selv, til å oppleve og utforske nye steder, hvorpå det å dra på ekspedisjon kan være et bilde på den utfordringen de søker. Dette kan gi den mestringfølelsen og naturopplevelsen de er ute etter. Det å dra på ekspedisjon er nytt for alle informantene, og er således ikke en del av det friluftslivmiljøet de vanligvis operer i. Dermed kan kanskje ekspedisjonen anses som noe eventyrlig, i den forstand at den innebærer noe nytt og ukjent, noe spennende og utfordrende. Således danner informantene seg nye erfaringer og ny kunnskap, gjennom de meningsfulle historiene som de skaper gjennom å dra på ekspedisjon.

Naturopplevelsen underveis på ekspedisjonen fremheves som betydningsfull. Informantene beskriver på hver sin måte deler av denne naturopplevelsen, og virker å ha stor evne til å sette ord på den naturen og det landskapet de opplevde på ekspedisjonen. Ord som *veldig vakker, fantastisk, nydelig, tung og slitsom, kjedsom og trist, utfordrende, stillhet og ro*, går igjen i deres beskrivelser. Ved noen tilfeller blir det fysiske aspektet vektlagt når informantene beskriver opplevelsen av natur. Dette kan tolkes som at naturen og landskapet, som informantene opplevde igjennom nettopp det å fysisk bevege seg i miljøet, blir knyttet sammen slik at bevegelse og naturopplevelse sameksisterer.

Når det fysiske aspektet ved ekspedisjonen beskrives, knyttes dette enkelte ganger opp mot den effekten det har på gruppa. Beskrivelser om at enkelte andre deltakere på de respektive ekspedisjonene, ikke er i god nok fysisk form og således er med til dra ned tempoet på fremdriften, blir fremhevet hos to av informantene. De forteller at de før ekspedisjonen forestilte seg et mer homogent miljø, hvor gruppa som helhet var i en jevnere fysisk form. Det kan synes som minst en av informantene er skuffet over at de fysiske forutsetningene ikke er bedre hos enkelte andre deltakere. På den annen side, er det ingen av informantene som beskriver det avhengighetsforholdet de har til gruppa, hvor det er gruppa som gjør de i stand til å gjennomføre ekspedisjonen, og dette forundrer meg. Hensikten ved å være en gruppe på en Grønlandsekspedisjon, er at denne innbyr til sikkerhet, trygghet og muligheter for å fordele fellesutstyr slik at vekten på pulken blir lavere totalt

sett for hver enkelt deltaker. Man kan også bytte på ansvaret med orienteringen, til å gå først og trække spor, også videre. Disse aspektene ved å være flere i ett følge, blir ikke beskrevet i løpet av intervju samtalen. Om denne nedtoningen av de positive egenskapene ved gruppa skyldes en fremheving av den personlige bragden for å heve sin sosiale status, eller om informantene rett og slett ikke har reflektert over det, er vanskelig å gi noe entydig svar på. Det fremkommer hos alle informantene beskrivelser om de andre deltakerne som trivelige. Men altså ikke som nødvendige for selve gjennomførelsen av ekspedisjonen. Også guiden synes å bli til dels underkommunisert av informantene. Slik jeg tolker informantenes beskrivelser av guiden, fremstår han eller henne, mer som en ”usynlig” deltaker. Som i første rekke blir fremhevet for å holde humøret oppe i gruppa, og kun unntaksvis for å bidra til sikkerhet og trygghet på ekspedisjonen. Hva dette skyldes, er vanskelig å svare på. Men kanskje har det med hvordan guiden opptrer underveis, og hvilken fremtoning guiden har innad i gruppa, i forhold til leder stil, transparente avgjørelser, også videre.

Undersøkelsen har også avdekket flere forskjellige dimensjoner som kan gi motivasjon for deltakelse på en Grønlandsekspedisjon. Det er både ytre og indre motivasjonsfaktorer, samtidig som kanskje også kultur og sosial bakgrunn spiller inn. Noen av faktorene som blir beskrevet, kan sies å også gjelde for andre typer friluftslivs aktiviteter, som å ha en fin tur, utfordre seg selv, oppleve mestring, gå på ski i uberørt natur. Andre igjen kan sies å være mer spesifikke i forhold til denne ekspedisjonen, som å gå i fotsporene til Nansen, være på tur i lang tid, eller rett og slett faktoren ved å dra på ekspedisjon som det å utforske og oppdage nye og kanskje utilgjengelige steder. Det er altså en rekke faktorer som påvirker informantene til å delta på en Grønlandsekspedisjon, som kan synes å være bakenforliggende for de forventningene informantene har til ekspedisjonen.

Informantene beskriver forskjellige forventninger, som kan ses på bakgrunn av deres sosiale og kulturelle kontekst, og tidligere friluftslivserfaring. Uttrykk som *å ha en fin tur men som er krevende, ta vare på seg selv, ta en dag av gangen, tåle både seg selv og de andre i gruppa, holde ut det fysiske slitet, oppleve fantastisk natur, føle mestring*, er alle uttrykk som går igjen i informantenes beskrivelser. Flere av forventningene og motivasjonsfaktorene, kan derfor sies å ha tilknytning til den spesifikke ekspedisjonen informantene deltar på, og således må disse knyttes til nettopp det å krysse Grønlandsisen på ski. De forventningene og motivasjonsfaktorene som trer tydeligst frem i denne undersøkelsen, er for det første ønsket om å være på tur i lengre tid uten ytre forstyrrelser som en kontrast til hverdagens trivialiteter. For det andre utfordringen som ligger i hvordan både hode og kropp utholder det vedvarende slitet en Grønlandsekspedisjon innebærer. En

tredje ting er mestringsfølelsen. Det fjerde å oppleve uberørt og eksotisk natur, og til sist selvfølgelig drømmen om å gjennomføre en Grønlandsekspedisjon, i fotsporene til tidligere tiders polarhelter. Allikevel kan jeg ikke utelukke at det ikke finnes flere motivasjonsfaktorer, hos andre deltakere på andre Grønlandsekspedisjoner. Siden denne undersøkelsen kun tar for seg fire informanter som har deltatt på ulike ekspedisjoner, ville jeg kanskje avdekket andre funn om mitt datamateriale hadde vært større, og eventuelt hentet fra andre eller eventuelt en og samme ekspedisjon.

Undersøkelsen avdekker ingen negative tanker om det å være deltaker på en kommersiell Grønlandsekspedisjon. Det kan heller synes som det motsatte er tilfellet, at de ved å delta faktisk fikk muligheten til å oppleve Grønlandsisen og oppleve hvordan det er å dra på ekspedisjon. Kun en av informantene forteller at han vurderte å planlegge og gjennomføre en Grønlandsekspedisjon på egenhånd. Men at planene utgikk etter hvert som turkameratene trakk seg, og de forsto hvor mye tid som gikk med til planlegging og logistikk.

Opplevelsen av mestring ved å gjennomføre ekspedisjonen, blir beskrevet på ulike måter. Mestring blir hos noen knyttet opp til det å klare å trekke pulken sin. Eller å tåle den mentale påkjenningen ved å gå og vente på neste pause, å holde seg varm og tørr selv når været står de imot. Andre ved å se fjellene på østkysten og således virkelig forstå hva de har utholdt av smerte, glede og opplevelser i tre uker. Det er interessant å se at informantene uttrykker mestring over selv de minste ting, som ellers er en selvfølgelighet i hverdagen. Det er ikke kun målet som gir de en mestringsfølelse, men det virker heller å være en vedvarende følelse som følger informantene på hele ekspedisjonen.

I forhold til erfaring, er det ulike beskrivelser å spore hos informantene. Siv forteller at de erfaringene hun gjorde seg underveis på ekspedisjonen, er noe hun har bruk for ellers i livet i etterkant av ekspedisjonen. Hun sammenligner ekspedisjonens livsverden med livet generelt, og forteller at hun føler hun står sterkere i både medgang og motgang, som en følge av ekspedisjonen. Ved å gjennomgå den livsprosessen hun har beskrevet, og reflektere over denne på ekspedisjonen hun har deltatt på, har hun endret eller utvidet sitt eget bilde på seg selv og sin omverden. Dette leder tankene inn på det erfaringsbegrepet som Gurholt (2010) legger til grunn for perspektivet om dannelse. De erfaringene de andre informantene har gjort, synes å være av mer fysisk art, som å erfare at man fysisk og mentalt klarer å gjennomføre en Grønlandsekspedisjon. Allikevel er det

snev av et dannelsesperspektiv å spore også hos de andre informantene, i den forstand at de synes å ha et annet syn på både seg selv og sin omverden, enn det de hadde innen ekspedisjonen.

Ingen av informantene synes å ha hatt noen motforestillinger til å dra på ekspedisjon.

Risikoaspektet ved ekspedisjonen er kun omtalt ved et par anledninger, og ingen har tenkt noe videre igjennom det mulige risikofylte ved Grønlandsekspedisjonen. Det tre av informantene til gjengjeld beskriver utfyllende, er en følelse av tomhet og utilstrekkelighet ved hjemkomsten i etterkant av ekspedisjonen. Hos disse tre informantene beskrives hjemkomsten som noe de hadde gått og gledet seg til, men som allikevel på tross av dette, ble et antiklimaks, hvor de følte de ikke fant sin plass. De visste ikke hvordan de skulle takle overgangen fra tur til hverdag. Den følelsen av tomhet som Siv beskriver, var ingen av de forberedt på, og de beskriver at de brukte lang tid på å omstille seg fra å være på tur, til å være en del av hverdagen igjen. Kun en av informantene beskriver hjemkomsten slik han forestilte seg den ville bli. Han gledet seg til å se sin lille datter igjen, og muligens bidro dette til at han taklet overgangen fra tur til hverdag lettere enn de andre informantene.

Alle informantene oppgir at de har en god eller grei økonomi, noe som virker å ha bidratt til at de økonomisk sett har kunnet delta på ekspedisjonen. Kun to av informantene oppgir at de måtte gjøre noen økonomiske justeringer og prioriteringer, ved å velge bort andre ting, for å ha råd til å delta på ekspedisjonen. Det kan virke som, når det er noe man virkelig ønsker å prioritere, så får man det til økonomisk, enten ved å ta opp ekstra lån på huset, eller velge bort andre ferier eller ny bil eller lignende. Den økonomiske kostnaden ved ekspedisjonen virker således å være mindre viktig for informantene, etter at de faktisk har tatt et valg om å delta på en kommersiell Grønlandsekspedisjon.

Avslutningsvis synes også valg av ekspedisjon å ha vært avgjørende for informantenes deltakelse, og det er forskjellige årsaker å spore i beskrivelsene. En av informantene beskriver at ekspedisjonen var en naturlig utvikling av hennes tidligere friluftslivserfaring, hvor en slik ekspedisjon virker å følge på bakgrunn av både ferdigheter og erfaring. Andre beskriver Grønlandsekspedisjonen som en test i forhold til ønsket om å gjennomføre en pol-ekspedisjon, som til Sørpolen. Dermed synes Grønlandsekspedisjonen for disse å være den arenaen hvor man kan få et bilde på hva som trengs for å gå på ski til en av polene, og således være en slags forberedelse for videre skiekspedisjoner.

5. "20 dager over isen" – en eventyrlig dannelsesferd

5.1 "Å dra på ekspedisjon"

Uttrykket *å dra på ekspedisjon* blir brukt av et par av informantene i denne undersøkelsen, uten at det helt tydelig kommer frem hva de legger i selve uttrykket, annet enn at det fremstår som noe forventningsfullt og eventyrlig. Hva dette eventyrlige innebærer blir ikke nærmere beskrevet, noe som gjør det interessant å gå dypere inn i de ulike beskrivelsene, for å se om jeg kan finne spor etter hvilken mening informantene legger i nettopp det å dra på ekspedisjon. Noen beskrivelser peker i retning av at det å delta på en Grønlandsekspedisjon, innebærer et intenst og intimt møte med Grønlandsisen, men også med seg selv. Et møte som virker å ha betydning slik det blir fortalt, på bakgrunn av de opplevelser og erfaringer Grønlandsisens natur og landskap gir informantene underveis. Andre beskrivelser synes å inneholde perspektiver om både oppdagelse, utfordring, mestring, opplevelse og erfaring, gjennom utforskningen av et nytt og ukjent sted. Noen av beskrivelsene ansporer også utvidete horisonter i forhold til sitt eget selv og sin egen omverden i etterkant av ekspedisjonen. For å utforske de skjulte meningsdimensjonene i informantenes beskrivelser av sin deltakelse på Grønlandsekspedisjonen, vil jeg ta utgangspunkt i det som fremstår som eventyrlig, og se på hvilke mulige meningsdimensjoner dette kan gi ved å fortolke deltakelsen på en kommersiell Grønlandsekspedisjon i et nytt lys.

5.2 Forventninger om eventyr

I artikkelen *Eventyrlig pedagogikk: Friluftsliv som dannelsesferd*, drøfter Gurholt (2010) relasjonen mellom friluftsliv og dannelse. Ved å knytte eventyrallegorien opp mot friluftsliv i et pedagogisk perspektiv, tar Gurholt (2010) til orde for et alternativt syn på friluftslivsferder som dannelsesreiser. Det perspektivet på dannelse som hun legger til grunn, er knyttet til de relasjonene mellom menneske, natur og kultur som oppstår på en reise eller det å være i bevegelse og underveis, også kalt en friluftslivsferd, hvor *"ferdsel i natur åpner for nysgjerrig utforskning, undring og oppdagelser; for uforutsigbare utfordringer og hendelser som bare oppstår eller skjer"* (s. 175). Dette bildet på friluftslivsferden som en reise forstått som oppbrudd og hjemkomst, hvor mennesket kan utvikle seg gjennom sitt møte med den uforutsigbare og dynamiske naturen, andre mennesker og kulturer, gir muligheter for erfaring og (selv)dannelse (Gurholt, 2010). Gurholt (2010) er inspirert av ulike teoritradisjoner som pragmatismen, fenomenologien, erfaringsteoretisk

hermeneutikk og nyere kulturstudier i denne tolkningen av dannelsesbegrepet. Videre påpeker hun at det er i den transformasjonen som foregår ved å bryte opp fra det hjemlige og kjente, og reise ut i den ukjente og fremmede verden, hvor opplevelser og erfaringer skapes. Transformasjonen forstår jeg som ”*ytre oppdagelse relatert til indre utvikling*” (Tordsson, 2003, s. 419), hvor denne gir muligheter for nye fortolkninger av seg selv og sin omverden ved hjemkomsten etter reisen.

In order to embark on an adventure one has to leave behind the protective security of everyday routines. The familiar must be exchanged for the unfamiliar. (Becker, 2008, s. 170). Slik fremhever Becker (2008) nødvendigheten av å legge vekk det trygge ved hverdagens vaner, og omfavne det ukjente og uforutsigbare ved *adventure*, som en måte for å oppnå danning i et pedagogisk perspektiv. Dette perspektivet fokuserer ikke utelukkende på risiko eller det risikofylte ved å utøve friluftsliv, men fremhever heller slik Gurholt (2010) har tatt til orde for, å revitalisere eventyrbegrepet på bakgrunn av Beckers (2004) *adventure*, som en sentral dimensjon innenfor friluftsliv og friluftslivspedagogikken. Denne eventyrlige dimensjonen fremhever på samme måte som dannelsesfilosofien, oppbruddet fra hverdagens rutiner, og fokuserer på det uboende og uforutsette som både kan og vil skje på en friluftslivsferd. På denne måten blir en eventyrlig friluftslivsferd et bilde på strukturer og handlingsrom hvor man kan møte både utfordring, spenning og mestring i kjølvannet til det uforutsette som kan skje. Friluftslivsferder kan således bidra til eventyrlige hendelser av ukjent omfang, hvor gevinsten igjennom løsningen og mestringen av det uforutsette, gir erfaringer og (selv)danning (Gurholt, 2010). Gurholt (2010) argumenterer for at dette synet på det eventyrlige, ikke kun må forstås som en flukt fra virkeligheten (hverdagen), men at det heller er snakk om en kobling til livet. Det å kjenne at man igjennom det eventyrlige i friluftslivet, føler en tilstedeværelse, en knyttelse til de menneskelige-, naturlige- og kulturelle relasjoner man omgir seg med (Gurholt, 2010). Jeg vil benytte meg av Gurholts (2010) fortolkning av friluftslivsferden som eventyrlig og dannende, for å se om dette kan bidra til å kaste lys over informantenes historier fra ekspedisjonen, slik de blir fortalt, som mulige meningsfortattede beskrivelser på de livsprosesser de opplever og erfarer underveis. Perspektivet knytter an til Europeisk dannelsesstradisjon, der reisen metaforisk og praktisk knyttes til menneskelig vekst og utvikling, inspirert av bl.a. Gustavson (2001).

5.2.1 Å dra på ekspedisjon som en eventyrlig dannende friluftslivsferd

Gustavsson (2001) benytter reisen som tankefigur for å illustrere dannelsesperspektivet, som også kan benyttes for å illustrere det mulige dannende som kan ligge i å delta på en kommersiell Grønlandsekspedisjon. Denne grunnfiguren går ut på at enhver potensiell ekspedisjonsdeltaker, starter sin utvikling av dannelse hjemme i det trygge og kjente hverdagsmiljøet. Men bakteppet for å melde seg på en kommersiell Grønlandsekspedisjon, er at deltakerne et sted vekkes av nysgjerrighet, en trang eller ønske om å utforske og oppdage nye og spennende steder, som er fjernt fra de trygge hverdagsvanene de til daglig omgir seg med. Om muligheten er der, i dette tilfellet om deltakerne vil nok og har økonomi til det, så melder de seg på en slik ekspedisjon. Den eventyrlige friluftslivsferden som deltakerne så får ta del i, og utfordringen og spenningen som ligger i de uforutsette ting som kan og vil skje underveis, samt den problemløsningen og utviklingen av nye vaner som ligger i det uforutsette, bidrar så til at deltakerne kan skape seg nye historier og danne seg nye bilder av det som tidligere var kjent og trygt. Dannelsen skjer således som en følge av ekspedisjonen, og er i prinsippet åpent for alle (Gurholt, 2010, s. 188).

Jeg fortolker det eventyrlige i informantenes beskrivelser, som forventninger om nye og ukjente horisonter, som gir muligheter for nye utfordringer og opplevelser. Disse nye utfordringene, kan utvide informantenes egen identitets horisont, samt skape nye erfaringer gjennom problemløsning i samhandling med gruppa og i sameksistens med naturomgivelsene. På denne måten skaper deltakerne livsmestring gjennom nye livsprosesser, og således blir kanskje det å dra på ekspedisjon snarere et bilde på livet selv, i den forstand at det begge steder skjer uforutsette hendelser, man vet bare ikke hva som skjer og når det skjer. Ekspedisjonen gir muligheter for å utforske seg selv mellom det uforutsigbare og det trygge, muligheter og krav (Gurholt, 2010). ”*Jeg tenker jo det at Grønlandsisen, eller naturen generelt, altså det å være i naturen, det handler jo om livet. Livet er, selv om det er flatt på Grønland stort sett da, så er det oppturer, nedturer, det er sol, det er vind, det er regn. Når det stormer som verst noen ganger. Og sånn er jo livet og ikke sant*” (Siv). Siv sammenligner her det å dra på ekspedisjon med livet generelt. For henne virker ekspedisjonen å være preget av både oppturer og nedturer, som synes å være rettet mot både værets innvirkning på naturen og landskapet underveis, men også kanskje hennes egen dagsform. Dette preger hennes opplevelse og erfaring av de forskjellige dagene underveis. De samme oppturene og nedturene finner hun også igjen i sin egen hverdag i etterkant av turen, i det hverdagslivet hun kanskje har fått et nytt syn på etter gjennomførelsen av ekspedisjonen. Siv har tidligere beskrevet at hun føler hun

står sterkere i livet i etterkant av ekspedisjonen, er modigere og tør flere ting. Det er derfor ikke umulig at Siv har en følelse av (selv)dannelse, noe hun antyder i vår intervju samtale: ”...*men at den (ekspedisjonen) har bidratt til at jeg har endret meg til det bedre, det tror jeg nok*” (Siv). Jeg tolker Siv som at hun har lært seg selv bedre å kjenne som følge av ekspedisjonen.

Koblingen mellom eventyret (*adventurous*) og livet, kan sees i kontrast til risiko momentet i *adventure* begrepet som Becker (2008) og Vester (1987) bruker, og som Gurholt (2010) påpeker står sterkt i den anglo-amerikanske *adventure education*. Denne tolkningen legger vekt på at risiko elementet er nært knyttet til motivasjonen for å delta på *adventure* – aktiviteter. Med denne tolkningen skulle informantene i min undersøkelse, beskrevet risiko elementet som en motivasjonsfaktor for deltakelsen på Grønlandsekspedisjonen. Det gjør de ikke. Ingen av informantene oppgir risiko som en motivasjonsfaktor. Det vil allikevel ikke si at de ikke har tenkt tanken at deltakelsen på en Grønlandsekspedisjon kan være risikofylt, noe de også beskriver. Det synes som det heller er koblingen til livet informantene vektlegger, gjennom beskrivelser og historier om nysgjerrig utforskning av nye og ukjente steder, nye og spennende utfordringer, nye horisonter og den uberørte og eksotiske Grønlandsisen. De søker etter ny kunnskap og nye erfaringer, gjennom intense øyeblikks opplevelser ved gå på ski over Grønlandsisen. På grunn av varigheten og det eventyrlige ved ekspedisjonen, gir dette informantene mulighet til å frigjøre seg fra hverdagens vaner, og gir de en følelse av tilstedeværelse hvor de kjenner at de lever sterkere enn de kanskje føler i hverdagens trygge favn. ”*Jeg har jo mange venner som overhodet ikke har noen forståelse for at du drar på en sånn tur i det hele tatt, fordi det er en risiko ved det. De skal være så trygghetsorienterte hele veien. Og så har du jo de som må ha litt mer enn det dagliglivet gir, og da blir det jo sånne ting du kan dra på da. For dagliglivet ditt er jo på en måte så striglet og regulert, og ivaretatt på alle mulige måter*” (Arne). Slik jeg tolker Arne sin beskrivelse her, er at han føler han kanskje ikke finner det eventyrlige i hverdagen, det som kan gi han muligheter for å kjenne på en sterk tilstedeværelse, kanskje i samhörighet med naturen. For som han sier, hverdagen er jo så *striglet*.

En Grønlandsekspedisjon er på bakgrunn av blant annet varigheten, noe som kan bidra til at uforutsigbare og eventyrlige ting kan og vil skje. Ekspedisjonen er krevende fysisk og psykisk, da deltakerne aldri helt vet hva været vil bringe. Om det er sol det ene øyeblikket, kan stormen avløse solen på kort tid på Grønlandsisen. Teltstenger kan knekke i stormen, skibindingene kan fryse eller

bli nappet ut av monteringshullene, dunjakken kan blåse bort i vinden, eller primusen kan gå i stykker. Samtidig kan et gnagsår forårsake infeksjon, en lyskestrekk kan bety uthenting med fly, eller en uforsiktig påkledning kan bety frostskafer. Varigheten på ekspedisjonen, bidrar således til en rekke forskjellige erfaringsdannelser, ikke kun øyeblikks opplevelser, gjennom de uforutsette utfordringene deltakerne møter underveis. I beskrivelsene informantene gir, kommer det fram – slik jeg tolker dem, at motivasjonen de har for å dra på en Grønlandsekspedisjon, ligger mye i det å være på tur over lengre tid, noe som nettopp er ett av kjennetegnene på en ekspedisjon. Men også å oppsøke det uberørte, eksotiske og spennende ved Grønlandsisen som en kontrast til hverdagens vaner og trygghet.

Nysgjerrigheten til og spenningen ved å dra på ekspedisjon, blir beskrevet på ulike måter. Erik forteller at han ønsket å *”møte noe helt annerledes enn det man ser ellers”*. Ola på sin side forteller at han ønsket å *”komme seg bort, ha tre uker og bare nyte det å være på tur, og slippe de daglige rutinene og gjøremålene, bare være meg selv”*. Arne beskriver det *”å dra på lang tur, ikke ei uke eller ti dager, men en lang tur”* som en av hans viktigste drivkrefter, og som enn form for tilkobling til seg selv. Han trekkes mot det spennende i det å være på tur i så lang tid som ekspedisjonen varer, og lurer på om han er i stand til å gå så lenge på ski i ett strekk. Ola beskriver at han er spent på om alderen vil utgjøre noen fysiske begrensninger og er også spent på om han klarer å gjennomføre ekspedisjonen. Siv er spent på om hun er sterk nok fysisk til å trekke en pulk som er like tung som hennes egen kroppsvekt. Mens Erik beskriver en usikkerhet og spenning knyttet til sine egne skiferdigheter. Slik fremstår Grønlandsekspedisjonen som en fysisk og psykisk krevende utfordring. Informantene har en drøm og et sterkt ønske om å gå på ski over Grønlandsisen, men klarer kroppen det? Hvordan takler man det monotone slitet, det å ikke ha noe å hvile øynene på? Hvor kaldt blir det, og hvordan blir det å sove i telt i så mange netter? Spenningen og utfordringen som ligger i å dra på ekspedisjon, av både ytre og indre forhold, synes således å være en motivasjonsfaktor for alle informantene. Den eventyrlige meningsdimensjonen ved å dra på ekspedisjon, kan dermed ligge i koblingen mellom utfordringen og spenningen ved å være i stand til å gjennomføre en så lang skiekspedisjon, og mestringsfølelsen som så følger. Å takle de ytre faktorene; vinden, kulda, snøen og pulkens vekt, eller de indre utfordringene som ligger på det mentale planet; å utholde det vedvarende slitet, orke å spise selv om havregrøten føles som en smakløs masse inne i munnen, vilje til å krype ut av en varm sovepose om morgenen. *”Jeg synes det er vanskelig å sette fingeren på*

en ting, det er jo liksom hele prosjektet i sin helhet da. Det handler om å sette seg mål, og det handler i stor grad om å mestre. Ikke suksess på en måte, men mer det å leve livet” (Siv).

Den helhetsopplevelsen som Siv er inne på her, og koblingen til mestringsfølelsen gjennom å gjennomføre noe eventyrlig i livet, er tydeligst hos Siv og Ola, og noe mer implisitt og ubevisst igjennom Erik og Arnes beskrivelser. Ola beskriver på lik linje med Siv, ekspedisjonen som en prosess, hvor det er den totale opplevelsen av ekspedisjonen som helhet som fremstår viktigst for han. Med bakgrunn i Gurholt (2010) sin tolkning av Simmel (1911), hvor eventyret forholder seg til livet som helhet, og hvordan eventyret opphever begrensningene som ligger i våre daglige rutiner, kan dermed det å dra på ekspedisjon, på bakgrunn av informantenes meningsbærende historier, fortolkes som et eventyr som skaper helhetlige livsopplevelser. Men det eventyrlige ved å dra på ekspedisjon, er ikke kun en strøm av glede slik også Gurholt (2010) argumenterer for. Det innehar også alltid en form for *”skrekkblandet fryd”*, slik Siv beskriver avreisen sin forut for ekspedisjonen. Gurholt (2010) argumenterer for at eventyret, på bakgrunn av sin iboende egenskap at det har en start og en slutt, også har en klar avgrensning til hverdagslivet. Nettopp fordi eventyret ikke kan tas med over til hverdagen. Men de opplevelsene og erfaringene som er skapt underveis i eventyret, kan bidra til å utvide den enkeltes horisont eller livsprosess (Gurholt, 2010). Dermed kan allikevel eventyret sees i relasjon til livet og den hverdagen en vet man skal tilbake til. Den helhetlige total opplevelsen av den eventyrlige meningsdimensjonen ved å dra på ekspedisjon, slik informantene beskriver det, virker således å forholde seg til livet som helhet gjennom en dialektisk relasjon (Gurholt, 2010). Et sterkt motiv for å dra på en kommersiell Grønlandsekspedisjon, synes således å ligge i det eventyrlige perspektivet, det som vekker nysgjerrigheten ved det ukjente og spennende.

5.3 Erfaringer og dannelse

Det som skapes underveis på en ekspedisjon, kan betegnes som personlig kunnskap, gjennom de fortellinger vi skaper av den erfaringsdannelsen som skjer underveis (Gustavsson, 2001). Denne personlige kunnskapen, kan også spores hos Gurholt (2010), når hun fremhever hvordan begrepet erfaring kan forstås som hvordan mennesket utvikler seg gjennom møtet med sin omverden, og hvilke *”kunnskaper, ferdigheter og visdom”* mennesker skaper om både seg selv, sin livsverden og sine omgivelser (s. 184). Den erfaringen av ny kunnskap, ferdigheter og visdom som utvikles igjennom dannelsesreisen, forutsetter at det skjer en transformasjon hos den enkelte på reisen, noe som ikke er gitt på forhånd. Transformasjonen slik Hohn (2009) tolker denne ved hjelp av Dewey (1938), er et avgjørende kriterium for dannelsen av erfaring. Men for at det faktisk skal skje en

transformasjon, må mennesket også ha en motstand å prøve seg på (Hohr, 2009). Denne motstanden som Hohr (2009) med støtte i Dewey (1925) peker på, er således en konsekvens av den nysgjerrige utforskende trangen til livsutfoldelse ethvert menneske innehar. Hohr (2009, s. 66) fremhever at; *”mennesket vil imidlertid ikke bare overleve, men vil utfolde seg, og vi er derfor på kontinuerlig utkikk etter utfordringer”*. Motstanden er ikke et negativt betont ord, men heller en positiv iboende egenskap i enhver utfordring. Erfaringen som skapes er således et resultat av menneskets kontinuerlige søken etter utfordring og kan forstås som en *”grunnleggende livsytring”*, hvorpå Hohr sammenligner det å leve med å erfare (s. 67).

Erfaring bygger på tidligere livsprosesser, noe vi har i oss fra før, noe som er både personlig, kulturelt og sosialt, og som kan transformeres til nye erfaringer (Hohr, 2009). Med bakgrunn i denne tanken om erfaring som en transformasjon av tidligere livsprosesser, hvor de betydningsfulle meningsdimensjonene som fremtrer hos informantene er et resultat av disse, trer det klarere frem at erfaring er noe som først kan oppstå når informantene trer ut av hverdagens rutiner og vaner, og møter utfordringenes positive motstand underveis på en kommersiell Grønlandsekspedisjon. Den erfaringsdannelsen som skapes igjennom ekspedisjonens iboende utfordringer, kan dermed sees som et bilde på den livsutfoldelsen som skjer i samspill mellom informanten og dennes natur og kultur omgivelser. Både Hohr (2009) og Gurholt (2010) peker på at det er i livsutfoldelsen mellom menneske, natur og kultur, at erfaringen blir til. Perspektivet på transformasjon og utfordringens iboende motstand er interessant i forhold til erfaringsbegrepet og Grønlandsekspedisjonen som en dannelsesreise. Den livsprosessen informantene beskriver og gjennomgår er et resultat av en eventyrlyst og trang til å utforske nye og ukjente steder. Slik kan kanskje eventyrlysten være selve grunnlaget for å skape erfaring. På spørsmål om det er mulig å beskrive ekspedisjonen med kun ett ord, svarer Siv; *”Ja, hva skal jeg si, læring kanskje, eller erfaring. Jeg synes det er vanskelig å sette kun ett ord på det”*. Gjennom ekspedisjonens utfordringer og motstand, og den livsutfoldelsen som Siv sanser og opplever ved hennes natur og kulturomgivelser, skaper hun seg personlig kunnskap og erfaring. Slik fremstår kanskje også informantenes kroppslige sansing, som viktig for erfaringsdannelsen.

Gurholt (2010) fremhever den tause kroppslige sansningen som en forutsetning for all erfaring. Hohr (2009) uttrykker det slik; *”...erfaringens opprinnelse ligger utenfor språket, i organismens samspill med verden”* (s. 76). Dette åpner opp for å se på de meningsdimensjonene som fremtrer

hos informantene, som en endeløs strøm av natur- og kulturforhold. Disse blir metaforisk sett, prentet inn i kroppene deres (Gurholt, 2010), ved den fysiske tilstedeværelsen i den naturen og det landskapet som Grønlandsekspedisjonen foregår i. Å erfare eller å få erfaring fra en Grønlandsekspedisjon, forutsetter så at man faktisk drar på skiekspedisjon til Grønland, og skaffer seg denne selv. Gurholt (2010, s. 184) beskriver dette slik: ”Å erfare eller å få erfaring handler altså om viten, ferdigheter og innsikter en må ut og gjøre eller skaffe seg selv”. For at informantene i denne undersøkelsen skal få erfaring fra Grønlandsisen, ligger det altså et krav til at de faktisk drar på ekspedisjon. Og at de gjennom sin eventyrlyst reiser vekk fra en varm og vårlig hage, og utsetter seg for kulde, snø og is inne på Grønlandsisen, og således utfordrer seg selv ved å utholde det ukjente ved å dra på ekspedisjon og den uforutsigbare naturen de beskriver. Denne erkjennelsen om at man må dra på ekspedisjon, oppsøke utfordrende, spennende og krevende situasjoner for selv å skaffe seg erfaring, er slik implisitt i erfaringsbegrepet (Gurholt, 2010). Også Mullins (2009) argumenterer for at de nye opplevelser og erfaringer som skapes på en reise, hele tiden utvikler fortolkninger og verdier hos den enkelte som er på reisen. Dette understrekes av Ingold’s (2000) konsept om å dvele.

For deltakerne på en Grønlandsekspedisjon, er selve målet klart definert som den motsatte kysten av der ekspedisjonen starter. Dagene underveis på ekspedisjonen, er til gjengjeld åpne for uforutsette hendelser, uforutsigbart vær og dermed føreforhold. Kanskje har de et bilde i hodet sitt på hva som venter dem, fra historier andre har fortalt, historier guiden har fortalt, eller bøker og reiseskildringer de har lest fra før. Allikevel er dette bare fiktive bilder på hva deltakerne antar eller forventer skal møte de underveis. Det som faktisk skjer, kan være totalt forskjellig fra disse bildene deltakerne bærer med seg. Dermed fremstår den spesifikke ekspedisjonen deltakeren er med på som ukjent, og hva som faktisk vil skje underveis ligger som en sitrende spenning i hver enkelt, slik blant annet Ola har beskrevet. Hvordan blir oppstigningen gjennom brefallet, er det mye sprekker, hvordan er bre elvene som skal krysses, må vi vade, blir utstyret mitt vått, klarer jeg å trekke pulken min gjennom konglomeratet av istårn og bresprekker, er jeg i god nok form, har jeg trent nok, vil jeg være til hinder for gruppa, hvem er de andre i gruppa egentlig, tåler kroppen og leddene mine denne belastningen, har jeg med nok klær, hvordan blir været, er guiden en ok fyr, kan han veien? Denne interaksjonen mellom den enkelte og andre i gruppa og naturen, bidrar til at hver enkelt blir preget. De utvikler viten, ferdigheter og innsikt. Å trekke pulk gjennom et brefall uten tidligere erfaring, betyr at pulken lever sitt eget liv første dagen. Den farer fra side til side, og man klarer ikke helt å

forutse den neste bevegelsen. Dagen etter begynner man å kjenne igjen helninger og formasjoner som betyr at pulken får den og den bevegelsen. Man motvirker dette ved å ta noen ekstra skritt i riktig retning, legger tyngden på draget som mothold til pulken, og avgjør således selv hvordan pulken skal bevege seg. Den tredje og kanskje siste dagen i brefallet, skjer dette automatisk, man trenger ikke tenke lenger. Kroppen gjør ubevisst de rette tingene, som å hoppe til siden, trekke i pulkdraget med hånden, henge på stavene som mothold, uten å tenke etter. Kroppen har ubevisst prentet inn i seg ulike motbevegelser for å holde pulken på rett kjøll. Det kroppen har blitt innprentet av fysikkens lover, for å holde styr på pulken som første dagen levde sitt eget liv, har blitt naturlig, noe Pedersen (1999) har påpekt i sin doktoravhandling; *Det har bare vært naturlig*. Det Pedersen (1999) argumenterer for her, er at summen av alt vi engang har lært oss av tidligere ferdsel i naturen, etter hvert bare blir naturlig.

Når jeg spør informantene hvilke erfaringer eller hva de lærte underveis på ekspedisjonen, er svarene delte. Et par av informantene beskriver erfaringer og læring av en ren ytre karakter: *”Jeg gjorde en stor tabbe. Jeg klarte å forfryse leppa. Og det er litt dumt for å si det sånn, for når du skal spise med et slikt sår, så er det en slitsom prosess. Man må prøve å tre maten inn i munnen for å få i seg noe. Så jeg lærte nok å være litt nøyere til neste gang. Være litt føre var”* (Ola). Ola erfarte fysisk på kroppen, at marginene på en ekspedisjon kan være små, og ofte de som må tas hensyn til. Det kan kanskje ikke høres så ille ut å få et lite frostsår på leppa. Men for Ola gjorde dette resten av ekspedisjonen til en *”slitsom prosess”*, nettopp fordi han fikk problemer med å spise på grunn av smertene som oppsto hver gang han beveget munnen eller gapte over skjeen. Også Erik og Arne, beskriver erfaringer og læring som er av ytre karakter. Erik lærte seg å sette opp teltet raskest av alle, mens Arne erfarte at han klarte å spise havregrøten om morgenen, selv om den ikke innbød til det. Siv på sin side, beskriver en erfaringskunnskap som er av mer indre karakter. Hun beskriver at hun lærte mye om seg selv, som hvordan hun håndterer ulike situasjoner og utfordringer, og hva hun fokuserer på og konsentrerer seg om i ulike situasjonene. Hun beskriver også at hun lærte mye om teamwork, hvordan hun skulle forholde seg til de andre menneskene i gruppa. *”Så jeg føler jeg sitter igjen med en erfaringskunnskap som er like stor som en bachelorgrad i teamwork på BI altså. Så jeg har lært ekstremt mye av den kryssinga altså”* (Siv).

Informantene virker å ha vanskelig for å sette ord på indre læring og indre erfaring. Kanskje kan dette være fordi kunnskapen og erfaringen bare har blitt naturlig, slik Pedersen (1999) fremhever,

eller at de ikke har ord og begreper til å beskrive den indre kunnskapen? Min erfaring fra de ekspedisjonene jeg har guidet på Grønlandsisen, er at alle som gjennomfører en Grønlandsekspedisjon, innehar mer kunnskap og erfaring enn vi gjerne klarer å uttrykke med ord. En tolkning av dette kan være at den kroppslige sansingen vi gjør i direkte relasjon med våre natur- og kulturomgivelser på en friluftslivsferd, blir prentet inn i kroppene våre som en taus kroppslig kunnskap (Gurholt, 2010). En annen tolkning kan være at mennesker generelt har lettere for å beskrive estetiske opplevelser (Gurholt, 2010). Et eksempel er Arne sin beskrivelse fra Grønlandsisen: ”*Det å gå på ei snøflate hvor du ser jordens krumning 360 grader rundt deg, det blir som å gå på toppen av ei enorm lyspære*”. Arne beskriver den intense opplevelsen ved å gå på ski midt inne på Grønlandsisen, med et estetisk uttrykk. Den tause kunnskapen han eventuelt tilegnet seg der, virker å være vanskeligere å sette ord på. Dette bringer oss inn på opplevelsens betydning for erfaringsdannelsen.

5.3.1 Opplevelsen av Grønlandsisen som erfaring

Hohr's (2009) tolkning av Dewey (1925/1934/1938) legger vekt på at opplevelsen er en ”*levd erfaring hvor vi er i situasjonen, men ikke i situasjonens vold*” (s. 73). Således er opplevelsen Arne beskriver ved å gå på Grønlandsisens snøflate, tett knyttet til de sterke følelsene hans tilstedeværelse gir han akkurat der, hvor han opplever jordens krumning, men allikevel uten at han overgir seg til følelsen. Han reflekterer rundt den og klarer å sette ord på det han ser rundt seg av storslagent landskap. Opplevelsen Arne får ved jordens krumning er en følelsesladet opplevelse som skjer i øyeblikket. Kanskje akkurat når solen skinner igjennom skyene og åpenbarer denne vide horisonten 360 grader rundt. Likevel gir kanskje opplevelsen Arne nok avstand til at han klarer å sette ord på det han føler akkurat der og da. Han dveler ved opplevelsen, hvorpå følelsen han får gjennom naturopplevelsen er frigjort fra handlingstvang (Gurholt, 2010). Gurholt (2010) fremhever at begrepet opplevelse og naturopplevelse brukes som hverdagsord i dagens moderne samfunn, men at selve meningsinnholdet i ordene, ikke fremstår som like klart. Slik Gurholt (2010) tolker Gadamer (1960/2004), opprinner begrepet fra det tyske *erlebnis*, eller det enda eldre begrepet *erleben*, som bygger på å leve, at noe skjer, og at opplevelsen således viser til noe som er selvopplevd og der igjen knyttet til inntrykk, følelser og stemninger hos personen som opplever (s. 192). Opplevelsen forholder seg til både eventyr, erfaring og livet som helhet i tolkningen av friluftslivsferder som dannende eventyr (Gurholt, 2010). Med dette synet på opplevelse, som en subjektiv erfaring gjennom intense øyeblikk av følt eksistens og tilstedeværelse, kan dette bidra til å

danne meningsfortattede historier og erfaringer om livet som helhet (Gurholt, 2010). Flere av informantene synes å beskrive en slik følelse av eksistensiell tilstedeværelse på ekspedisjonen. Siv uttrykker det slik: ”*Ja jeg mener om man skal snakke om mindfulness da, det å være tilstede her og nå, så er vel det det nærmeste jeg kan komme en sånn total tilstedeværelse*”. Den beskrivelsen Siv gir av det å føle seg tilstede i øyeblikket, i de naturomgivelsene som omgir henne, bidrar til at deltakelsen på en kommersiell Grønlandsekspedisjonen som en dannelsesreise blir tydeligere. Det fremkommer en sammenheng i informantenes historier og beskrivelser, mellom opplevelse som subjektiv erfaring, erfaringsdannelse, og eventyrlige meningsdimensjoner.

De intense øyeblikks opplevelsene deltakerne på en Grønlandsekspedisjon får gjennom interaksjonen med naturen som omgir de, kan sies å være en forutsetning for den erfaringsdannelsen som skjer hos hver enkelt. Gurholt (2010) beskriver opplevelser som en ”*avgrenset form for intens erfaring*” (s. 199). Opplevelsen av storm på Grønlandsisen i et uferdig bardunert telt, bidrar til en erkjennelse om at teltet må barduneres bedre. Man må ut i stormen og sørge for at teltet ikke blåser vekk med både utstyr og folk. Men å gå fra den varme og lune soveposen, til storm og effektive -50 grader, bidrar kanskje også til at man i sin egen forfengeligheit ikke har på seg nok klær når teltet barduneres skikkelig, fordi man skulle fort ut og fort inn igjen. Vinden og kulden gjør at man begynner å fryse og kroppen skjelver ukontrollert etter bare få minutter. Erkjennelsen av at man ikke har beskyttet kroppen godt nok mot vinden, åpenbarer seg, som Ola fortalte om frostska den han fikk på leppa. Gjennom denne opplevelsen, erkjente Ola at han ikke hadde passet godt nok på seg selv i kulda, og slik pådro seg en skade som gjorde resten av ekspedisjonen til en ”*slitsom prosess*” hver gang han skulle spise. Erfaringen Ola har fra tidligere, er således også en forutsetning for denne opplevelsen, slik Høhr (2009) argumenterer for. Uten sin erfaring, ville ikke Ola deltatt på en Grønlandsekspedisjon, og heller ikke opplevd å kjenne frostska den fysisk på kroppen. Gurholt (2010, s. 199) anslår et mulig bidrag til en fortolkning av informantenes beskrivelser, når hun sier at ”*erfaringer i natur er grunnleggende forutsetninger for intense øyeblikks opplevelser i og av natur*”. I tolkningen av en kommersiell Grønlandsekspedisjonen som et mulig dannende eventyr, opptrer dermed opplevelsen og erfaringen i samspill gjennom deltakernes interaksjon med Grønlandsisen, men allikevel også som distinkte begreper.

5.4 "Reisen" underveis

Slik informantene beskriver og forteller sine historier, er det tydelig at de har fått et forhold til den naturen og det landskapet de har beveget seg igjennom i løpet av ekspedisjonen. I flere av informantenes historier, kommer det frem ulike meningsfulle beskrivelser av et landskap og en natur, som er for de både spesiell, men også kanskje en forutsetning for de opplevelser og erfaringer som de skaper seg underveis. Begrepet "sense of landscape", og den tolkningen jeg har lagt til grunn for å forstå begrepet i kapittel 2, kan dermed bidra til en fortolkning og forståelse av deltakernes livsverden på en Grønlandsekspedisjon. Og de meningsdimensjonene som ligger i deres historier og beskrivelser av både det å dra på ekspedisjon, men også hvilken betydning Grønlandsisen har for selve opplevelsen av ekspedisjonen, og dannelsen av erfaring. Det er derfor interessant å se hva begrepet "sense of landscape" kan gi av muligheter i forhold til å fortolke hvordan deltakerne bruker, opplever, erfarer og følelsesmessig relaterer seg til Grønlandsisens natur og landskap. Finnes det steder – tydelige holdepunkt på Grønlandsisen? Eller er det mest et sammenhengende landskap av snø og is? Hva er det som eventuelt definerer steder? Brefallet? Terrengformasjoner? Leirplasser?

Slik jeg har vist i kapittel 2, så er en måte å bruke begrepet "sense of landscape" på, å relatere det til den sansende kroppen, som både føler og fornemmer, men som samtidig er årvåken og erkjennende. Dette fordrer at de umiddelbare påvirkningene fra naturen og landskapet man ferdes i, blir kroppslig registrert både bevisst og ubevisst, gjennom en fysisk sansende kropp og kognitiv refleksjon. Bischoff (2012) anslår at menneskets evne til å føle og fornemme den natur vi relaterer oss til i et gitt øyeblikk, er avhengig av hver enkelt person sin subjektive kroppsliggjorte og ureflekterte kompetanse, eller habitus. Dette kan bidra til at vi opplever og handler forskjellig fra person til person i bestemte situasjoner (Bischoff, 2012). Men dette kan ikke forklare hvorfor flere av informantenes beskrivelser av Grønlandsisen inneholder momenter som er av en viss likhet. Gustavsson (2001) fremhever et sosiologisk perspektiv, når han beskriver at mennesket sosialiseres inn i ulike virksomheter, praksiser, sammenhenger og situasjoner, som gjør at mennesket etter hvert kan lære seg de tradisjoner som finnes innenfor det utøvende feltet. Et slikt perspektiv, kan være med å kaste lys over de historiene informantene forteller, som inneholder visse likheter, selv om historiene fordeler seg på ulike ekspedisjoner. Å sosialiseres inn i ekspedisjonsverden kan bety at deltakerne på en ekspedisjon, på bakgrunn av den kulturtradisjonen en ekspedisjon er en del av, samt de historier og beretninger deltakerne har lest eller blitt fortalt på forhånd, lærer seg hva en

ekspedisjon er og innebærer. Dette kan medføre at deltakerne opplever ekspedisjonen som relativt lik fra person til person. Allikevel, er det variasjoner i historiene som kan tillegges den enkeltes subjektive habitus slik Bischoff (2012) peker på, og som Gustavsson (2001, s. 45) beskriver; ”*det finnes et selvstendig rom*”.

Alle informantene fremhever på hver sin måte storheten ved Grønlandsisens natur. Siv og Arne, er de som tydeligst beskriver dette. Siv beskriver Grønlandsisen som en øde natur, som innehar veldig få variasjoner. Noe hun mener bidrar til at det er få elementer av forstyrrelser, som slik jeg tolker hennes beskrivelser, bidrar til hennes opplevelse av Grønlandsisens storhet. Siv beskriver at hun fikk en følelse av å være totalt overlatt til naturens vold, som kanskje understreker hennes ønske om å være fri fra hverdagens stress og mas: ”*Altså du går inn i evigheten, og det er jo som jeg har sagt at jeg føler på en måte at jeg allerede har vært i himmelen*”. Bildet Siv gir av Grønlandsisens storhet, som en sublim naturopplevelse, kan bidra til å fortolke hennes historier fra en eksotisk og eventyrlig friluftslivsferd, som meningsfull for henne.

Arne beskriver at han fikk følelsen av ”*å være en liten brikke i et enormt univers*”, da han kom opp på selve plataet midt inne på Grønlandsisen, og kunne se ”*jordens krumning 360 grader*” rundt seg. Det synes som også Arne blir bergtatt av storheten ved Grønlandsisens natur og landskap, og sidestiller Grønlandsisen med universet. Han føler seg liten i en stor verden, og sammenligner følelsen med å seile over Atlanteren, noe han tror gir en liknende følelse. Arne vektlegger også følelsen av å være overlatt i naturens vold; ”*...og veldig prisgitt naturkreftene rundt deg*”. Det å kjenne på naturkreftene samtidig som disse er med til å gi Arne en følelse av å være overlatt til krefter utenfor hans egen kontroll, synes å være meningsfullt i seg selv for Arne. Han forteller han blir ydmyk overfor Grønlandsisen, og samtidig føler en enorm mestringsfølelse over å fungere sammen med naturens skiftninger og dynamikk. Mullins (2009) legger vekt på at det å utføre friluftsliv, innebærer eller nødvendiggjør, at man tilknytter seg naturens og landskapets forskjellige aspekter eller forandringer, og således forutsetter de dynamiske omgivelsene både oppmerksomhet og respons. ”*Taking up an outdoor activity necessitates, or implies, an association with particular aspects of the outdoor environment. ...in dynamic environments and demands that participants pay attention and respond*” (s. 243). Oppmerksomheten og responsen både Siv og Arne gir på landskapet- og naturens påvirkning i disse situasjonsbestemte øyeblikkene, er refleksjonen over Grønlandsisens storhet. Det synes som den kroppslige bevisstgjøringen og meningsforståelsen som

Siv og Arne både føler, erfarer og dveler ved i disse beskrivelsene, ilegges et meningsfullt sublimt uttrykk ved nettopp de naturomgivelsene de sanser på kroppen, ved deres fysiske tilstedeværelse. De relaterer seg til Grønlandsisens storhet, gjennom å føle seg som små brikker i omgivelsenes storslagne uttrykk.

Bischoff (2012, s. 139) tydeliggjør relasjonen mellom mennesket og natur, når hun skriver at; ”*egenkroppen formes gjennom den stadige relasjonen med omgivelsene*”. Relasjonen mellom informantene og Grønlandsisen, det samspillet som foregår, er således kontinuerlig med til å utvikle erfaringsdannelsen som skjer hos informantene. Dette bidrar til at Grønlandsisens betydning for informantenes naturopplevelse, ikke er uvesentlig, men snarere kan anses som en forutsetning for deres spesifikke opplevelser og erfaringer (Wattchow & Brown, 2011). Men for at mennesket skal kunne oppdage og skape mening i landskapet, må dette fungere som en inspirasjonskilde eller utfordringsmulighet for og/eller gjennom den aktiviteten vi utfører, slik Ingold (2000) peker på. Dermed er ikke Grønlandsisen utfordrende i seg selv. Først når deltakerne fysisk beveger seg på ski i Grønlandsisens landskap, kan de gjennom sin tilstedeværelse, kjenne på de utfordringene som oppstår gjennom den aktiviteten de utøver. Og gjennom refleksjon rundt deres tilstedeværelse og ekspedisjonens livsverden, blir Grønlandsisen således påført et meningspotensial, slik Siv og Arne virker å gjøre. Med dette bakteppet trer det frem at det kanskje er selve skiekspedisjonen fra kyst til kyst, over den snødekte Grønlandsisen, med de vide horisonter, høye himmel, fantastiske soloppganger og solnedganger, ja, Grønlandsisens majestetiske uttrykk, som virker å være en avgjørende faktor for Siv og Arnes følelse av å være et lite menneske i den store verden. Hvorpå en av meningsdimensjonene hos Siv og Arne kan tolkes gjennom et holistisk syn på mennesket-i-verden, slik Siv og Arne opplever seg som små skiløpere i et tilsynelatende uendelig landskap, billedlig gjort som å ha ”*vært i himmelen*” (Siv).

Grønlandsisens uendelige landskap, slik Siv og Arne beskriver det, er altså avhengig av hva som kan oppleves, og vil således være i forandring etter hvert som landskapet forandrer seg. Slik vil mennesker og forskjellige steder være i en *inter-avhengighet* (Wattchow & Brown, 2011, s. 75). Både mennesker og steder har en fysisk realitet, en identitet, som hele tiden er i utvikling. Denne *inter-avhengigheten* hvor landskapet påvirker mennesket som opplever det, kan også bety at mennesket påvirker landskapet. Enten igjennom en endring av landskapets form, forstått som menneskelig påvirkning, eller gjennom landskapets historiske tilknytning. Ola forteller en historie

fra sin Grønlandsekspedisjon, når de var kommet cirka 120 kilometer inn på isen, og nådde den nedlagte amerikanske radarstasjonen DYE2. Utenom brefallet som Ola syns var spennende, er hans inntrykk at de neste dagene var både fysisk slitsomme, og landskapet ”*ganske kjedelig*”. Ola forteller at de slitsomme dagene rett før DYE2, trolig skyldes at kroppen hans hadde problemer med å tilvenne seg den stadig tynnere luften, etter hvert som ekspedisjonen stiger opp og over 2000 meter, og lufttrykket avtar. Han har tidligere opplevd at kroppen hans tilvenner seg tynn luft svært langsomt, og at det kanskje var dette som gjorde at han opplevde å slite mer fysisk her, enn ved havoverflaten. For Ola sin del, synes DYE2 å bli selve symbolet for disse tunge dagene han opplevde. Slik virker Ola å kontekstualisere DYE2 som både det estetisk lite vakre synet, men også som det fysisk harde slitet han måtte utholde for å klare å gjennomføre ekspedisjonen. Mullins (2009) peker på at mennesker igjennom ulike friluftaktiviteter, kan danne seg både positiv og negativ mening ved ulike stedsnavn, i forhold til hvilke opplevelser man tillegger akkurat dette stedet. Slik ser vi at meningen Ola tillegger DYE2, er preget av en negativ opplevelse, og således for hans del fremstår som den del av ekspedisjonen han danner seg en negativ erfaring ved. Landskapets påvirkning på Ola disse dagene, og hans opplevelse av å se DYE2, blir sammenvevd og får en negativ betoning.

Erik på sin side, forteller at det var akkurat ved DYE2, at hans ekspedisjon opplevde å få whiteout. Dette tåkelignende værphenomenet som oppstår ved kraftig snødrev, som gir et nullsikt-føre hvor man ikke kan skjelve verken opp eller ned, høyre eller venstre. Erik har tidligere beskrevet dette som; ”*å gå inne i en melkekartong*”. For Erik som ønsket å få oppleve dette værphenomenet, fremstår DYE2 med en annen betoning enn i beskrivelsene til Ola. Selv om whiteout`en Erik beskriver, også førte med seg både tung og våt snø som klabbet under skiene, fremstår DYE2 som et sted underveis på ekspedisjonen, som noe som ga han kontraster, og dermed også nye erfaringer og kunnskap om noe han ønsket å oppleve. Således får DYE2 en positiv betont mening for Erik. Det synes som *været* er den meningsfulle faktoren i Erik sin opplevelse av landskapet rundt DYE2, noe Ingold (2000) understreker kan være en avgjørende faktor for dannelsen av mening og meningsfulle historier fra landskapet vi ferdes i og/eller gjennom. Også Mullins (2009) fremhever det dynamiske landskapet og de miljømessige forandringene som skjer, som betydningsfulle i dannelsen av mening ved de naturomgivelser vi ferdes i: ”*Significant places occurred where landscape and/or environmental conditions changed*” (s. 242).

5.4.1 Å dvele i eller ved Grønlandsisens landskap

Alle beskrivelsene informantene gir av Grønlandsisens natur og landskap, er ærlige og nøkterne gjengivelser av deres følelser for landskapet. Men også refleksive betraktninger omkring Grønlandsisens påvirkning på deres opplevelse og erfaringsdannelse. Vold (2000) fremhever Merleau-Ponty's (1994) syn på kroppens evne og rolle for å skape bevissthet om de natur- og kulturomgivelser vi omgir oss med til enhver tid. Den sanseoppfatningen som skjer gjennom den levende kroppen, av omgivelsene og landskapets sanselige inntrykk, kan skape en utvidet forståelse og meningsfortattede historier av nettopp landskapet og omgivelsene. Men det forutsetter at man klarer å kognitivt dvele over det som sanses (Ingold, 2000). Gjennom å dvele ved sin opplevelse av Grønlandsisen, kan således informantene skape seg en relasjon til landskapet, som kontinuerlig bidrar til å utvikle den erfaringsdannelsen som finner sted. Men samtidig kan også informantene tillegge landskapet mening, på bakgrunn av sin levende kropp, som et sansende og levende vesen som er i et dynamisk samspill med sine naturomgivelser, slik Ola og Erik synes å gjøre. Meningen informantene således oppdager eller utvikler, blir altså først mulig gjennom den refleksjonen de gjør av sine egne sanseoppfatninger. Ingold (2000) fremhever at man alltid kan oppdage mening i et landskap, om man bare vet hvordan man skal ivareta den. På bakgrunn av dette kan informantenes refleksive beskrivelser av Grønlandsisens landskap og natur, gjennom deres fysiske opplevelse av naturomgivelsene, bidra til å skape forståelse for kommersielle Grønlandsekspedisjoners livsverden, og informantenes selvforståelse og erkjennelse av å dra på ekspedisjon.

En interessant historie Arne forteller, synes å omhandle hans opplevelse av landskapets monotone uttrykk, og hvilken erfaring og mening han danner seg av landskapets muligheter og utfordringer underveis på ekspedisjonen. Arne forteller at det å ikke ha noe å se på, at det ikke finnes noen ting i horisonten som han kan hvile øynene på eller rette oppmerksomheten mot, gjør at han føler en mye sterkere tilknytning til og samhørighet med naturen og landskapet han beveger seg gjennom. Han sier han selv har reflektert over hvor rart det må høres ut for andre mennesker som ikke har vært på en lignende ekspedisjon, eller lang skitur, at selv om man ikke har sett noe som helst annet enn snø og is, og pulken til personen foran han i sporet, så har han personlig hatt en fantastisk fin dag. Han føler seg mett på inntrykk, selv uten å ha ”sett noe”. Refleksjonen Arne synes å gjøre ved dette monotone men allikevel uttrykksfulle landskapet, er at det kan oppfattes som uforståelig om man ikke selv har opplevd og erfart det på kroppen. Først når Arne virkelig sanser landskapet, ikke som statisk tilskuer, men som et sansende og dvelende vesen gjennom fysisk bevegelse, virker han å

komme i kontakt med den totale følelsen av tilstedeværelse og erkjennelse om at det først er ved å faktisk gjennomføre en Grønlandsekspedisjon, at man virkelig kan forstå hva det vil si å være på Grønlandsekspedisjon. Slik skaper Arne seg både kroppslig og reflektert erfaring, og virker å gjennomgå en dannelsesprosess, forstått som hvordan han utforsker, oppdager, prøver eller utstår ekspedisjonen. Det er gjennom erkjennelsen av at han faktisk må fysisk ut i verden, at han skaper seg kunnskaper, ferdigheter og visdom om både seg selv og hans natur- og kulturomgivelser (Gurholt, 2010). Det er også dette Mullins (2009) forsøker å tydeliggjøre gjennom sin artikkel, nettopp hvordan den fysiske opplevelsen av landskapet og naturomgivelsene, kan føles og erfares gjennom en kroppslig bevisstgjøring og meningsdannelse.

Grønlandsisens kvaliteter og muligheter, innvirker således på informantenes opplevelse og meningsdannelse underveis på ekspedisjonen. Hvilke kvaliteter ved Grønlandsisens landskap informantene vektlegger i sine historier, varierer underveis i intervjusamtalene våre. Fra å være nærmest uutholdelig kjedelig, som når Erik forteller at han falt i søvn en dag og ramlet rett ned på skiene sine. Han følte han ble dysset i søvn av den ensformige skigåingen. Til Arne sin beskrivelse av å plutselig legge merke til små iskrystaller og nyanser i snøen rett rundt skituppene sine, som en kontrast til det følte uendelige landskapet med horisonten som bare forsvinner inn i evigheten. Allikevel for Erik sin del, har han reflektert over hvor spennende han syntes det var å falle i søvn gående på ski. Han mener at siden landskapet nettopp var flatt og kjedelig for hans del, at det var det som ga han en mulighet til å tenke alle de tankene han ikke ønsker eller orker å tenke hjemme i hverdagen. Og det var først når han ikke hadde noe mer å tenke på, og bare henga seg til å sette den ene skien foran den andre, i en endeløs rekke av skritt, at han falt i søvn. At Arne plutselig begynte å legge merke til de små nyansene rett rundt skituppene sine, beskriver han som at han endelig klarte å slippe tanken om å komme frem, og i stedet begynte å vie sin hele og fulle oppmerksomhet til det å være på tur, som et mål i seg selv. Det monotone landskapet slik det fremstilles av både Erik og Arne, virker således å være selve årsaken til den meningsdannelsen de skaper. Og dermed også den erfaringsdannelsen de skaper om hva det kanskje betyr for dem å være på ekspedisjon. Erkjennelsen og selvforståelsen de utvikler gjennom Grønlandsisens kvalitet som monotont og til dels kanskje også kjedelig, blir betydningsfull, nettopp fordi det tillater de å kjenne på helhetsopplevelsen av natur og kultur relasjoner i deres umiddelbare nærhet. Det å dra på og være på ekspedisjon, gir de dermed mening, gjennom denne nærheten til og samspillet med landskapet og naturomgivelsene. De jobber med naturen, ikke mot.

Landskapet informantene kroppslig sanser gjennom sin fysiske tilstedeværelse, og den refleksjonen de gjør av disse sanseoppfatningene, understreker således at Grønlandsisen ikke kun er et abstrakt konsept (Wattchow & Brown, 2011). Men heller er et levende og dynamisk fenomen (Casey, 1996), som informantene hele tiden må relatere seg til i et samspill, for å kunne gjennomføre ekspedisjonen. Perspektivet å dvele, kan dermed på bakgrunn av informantenes samspill med det relasjonelle landskapet, forstås som en kilde til deres dannelse av mening i eller ved Grønlandsisen, eller ved det å dra på ekspedisjon, gjennom deres levende kropper som både et biologisk fenomen og et formbart kulturelt og sosialt fenomen (Bischoff, 2012).

I forhold til landskapets mulighet til å skape erfaring og kunnskap hos de som fysisk sanser og opplever dette, poengterer Mullins (2009) og Ingold (2000) viktigheten av ferdigheter. Ferdighetene deltakerne på en kommersiell Grønlandsekspedisjon innehar, får betydning for hvordan de opplever og skaper seg erfaring fra Grønlandsisens natur og landskap, og er også avgjørende for utfallet ekspedisjonen får. Uten bruk av ski, vil det ikke være mulig å gjennomføre en kryssing av Grønlandsisen. Deltakerne må også ha en solid porsjon erfaring og ferdighet fra vinterfriluftsliv, med både kulde- og snø relasjon, og mer abstrakt som betingelse for liv overhodet (Gurholt, 2010). Fyring av primus, oppsett av telt, påkledning og justering av kroppsvarme, overnatting i sovepose i titalls minusgrader, og så videre. Alle disse praktiske ferdighetene, blir dermed en medfølgende betingelse for ekspedisjonens livsverden, og kan bidra til å skape mening og erfaring gjennom ulike aktiviteter, avhengig av den værmessige lunefulle Grønlandsisen. Erik forteller at han følte seg absolutt best, både fysisk og psykisk, når ekspedisjonen hans var på vei gjennom brefallet. På grunn av stor snøsmelting den våren han deltok, brukte gruppa lengre tid enn normalt på passeringen av brefallet. Det var mange små smelte elver å krysse, flere bresprekker å snirkle seg forbi, og mye blåis å unngå. Dermed ble ekspedisjonen preget av mange rykk og napp i starten, gjerne uten ski. Nettopp fordi gruppa gikk mye uten ski her, noe som ikke var Erik sin sterke side, kunne han benytte seg av sin fysikk, og som han sier; *”løpe tilbake og hente pulker for folk som trengte litt mer hjelp og sånn”*. Når ekspedisjonen kom gjennom brefallet og landskapet åpnet seg opp og skiene ble nødvendig for å vinne fremdrift, beskriver Erik at han følte seg liten, fordi han ikke hadde samme skiteknikk og derfor brukte mer krefter enn de andre i gruppa. Slik fremstår brefallet som den delen av ekspedisjonen som Erik oppfattet som mest meningsfull, siden det ikke var behov for ren skiteknikk, men mer rå styrke. Betydningen Erik tillegger brefallet, av både mestring og en god

følelse av å kunne bidra til fellesskapet, er tydelig på bakgrunn av hans ferdigheter som fysisk sterk. Men da gruppa kom opp på selve plataet og begynte på selve skigåingen, hvor Erik beskriver seg som den med minst skierfaring; ”...*da følte jeg meg litt liten oppi det store og hele*”. Erik forteller videre, at etter hvert som han utviklet sine skiferdigheter steg også opplevelsen av landskapet, og han kunne dvele mer rundt naturomgivelsene, uten å måtte ”...*tenke så mye på måten jeg gikk på ski på*”. De økende skiferdighetene til Erik, som han tilegnet seg gjennom praktisk handling underveis på ekspedisjonen, prøving og feiling, og refleksjon rundt måten han gikk på ski på, illustrerer således hvor viktig ferdigheter, kunnskap, erfaring og refleksjon er for de meningsdimensjonene han skaper seg av landskapet han ferdes i. Og den aktiviteten han utøver, selve skiekspedisjonen.

5.4.2 Forholdet mellom erfaring og ”sense of landscape”

Gjennom alle historiene informantene forteller om Grønlandsisens natur og landskap, kan det synes som det er et forhold mellom de naturomgivelsene informantene ferdes i, den erfaringsdannelsen informantene skaper underveis, og hvilket meningspotensial de ilegger det å dra på ekspedisjon. Slik informantene fremstiller Grønlandsisen, så er den noe nytt og ukjent, en spennende utfordring bestående av forskjellige motstander, som de kontinuerlig møter og må løse underveis på sin ferd over isen. Siv forteller at landskapet, og det å være i dette, med alle de nye og ukjente utfordringene hun møter, gir henne en følelse av å være både nederst og øverst i Maslows behovs pyramide på en og samme tid. Den kroppslige sansingen Sivs historier anslår, og de følelser og refleksjoner hun gjør gjennom sin tilstedeværelse i dette landskapet, gir henne mulighet til å dvele ved hva som gjør henne lykkelig. Det å dra på ekspedisjon, kroppslig sanse Grønlandsisens landskap og kjenne på følelsen av å være tilstede i øyeblikks opplevelsene, gir henne perspektiv på sitt eget hverdagsliv. Hun erfarer at det ikke er de materielle tingene hun eier eller har, som gjør henne lykkelig. Det er heller den totale opplevelsen av å være på ekspedisjon. Det å dra på nysgjerrig ferd inn i det ukjente og uvante, som en uatskillelig del av hva det vil si å leve og bli bevandret gjennom møtet med den dynamiske og utfordrende Grønlandsisen og den ukjente gruppa. Langt fra sivilisasjonens hektiske uttrykk, gir dette henne betydningsfulle opplevelser og erfaringer ved den livsprosessen hun gjennomgår. De meningsdimensjonene Siv skaper gjennom den livsverden hun erfarer på ekspedisjonen, virker å bli til på bakgrunn av Grønlandsisens form, uttrykk og påvirkning, så vel som opplevelsen av å være på ekspedisjon, forstått som å ha tid til seg selv, tid til å tenke, uten å måtte forholde seg til hverdagens stress og mas. Slik blir ekspedisjonen for Siv, med bakgrunn i

Gurholt (2010) sin tolkning av dannelsesreisen, og Mullins (2009) sin beskrivelse av sense of place, en eventyrlig dannende friluftslivsferd. Hvor Siv gjennom oppbruddet med hverdagens rutiner, og den kroppslige sansingen og handlingen underveis på ekspedisjonen, får muligheter til å reflektere over sin meningsfulle livsverden på ekspedisjonen, noe som leder til eller medfører at hun endrer og utvikler sitt syn på sivilisasjonens materielle goder, og hva som gjør henne lykkelig. ”*Jeg gjorde meg i hvert fall noen refleksjoner om at alle disse duppedittene vi har, ja, ikke sant, det betyr jo egentlig ingenting i forhold til, altså hvor lykkelig eller ulykkelig du er da*” (Siv).

Også de andre informantenes beskrivelser av sin livsverden på ekspedisjonen, fremstår med betoning om en form for dannelse. Grønlandsisens landskap kan synes å påvirke informantenes livsprosesser og erfaringsdannelse underveis på ekspedisjonen. Erik forteller at han opplever å ha blitt mer stille. Han kan gå mer i seg selv, uten å ha behov for å prate så mye. Kanskje kan dette også skyldes Erik sin opplevelse av landskapet, som i seg selv også er stille, og ikke innbyr til å prate? Erik beskriver en dag fra ekspedisjonen, hvor han ble gående ved siden av guiden og følte en felles samhørighet uten at det ble vekslet et eneste ord. Solen skinte fra en skyfri himmel, og snøkrystallene glitret i sollyset. Landskapet innbød slik Erik beskriver det heller til stillhet enn samtale. Arne beskriver at han har fått ”*ro i sjela*”, noe som kanskje skyldes det rolige men monotone landskapet Grønlandsisen innehar så mye av. Også han virker å fremheve dette som landskapets meningsfulle betydning for han, og som en årsak til at han har blitt roligere. Ola på sin side beskriver en følelse av indre trygghet etter ekspedisjonen, som også hos han har bidratt til en indre ro. ”*Nei jeg føler det som en ro, eller personlig trygghet eller hva jeg skal kalle det. En deilig følelse egentlig*” (Ola). Jeg tillater meg på bakgrunn av bildet på en eventyrlig dannende friluftslivsferd, gjennom et dynamisk og foranderlig naturlandskap, å foreslå at det er noe dannende ved å gjennomføre en kommersiell Grønlandsekspedisjon. Deltakelsen virker å bidra til å gi informantene et endret eller utvidet bilde av sin egen personlighet og sin egen omverden. Slik kan Grønlandsekspedisjonen tolkes som en bærer av meningsfulle opplevelser og erfaringer, slik den fremstår i seg selv, som et sosiokulturelt uttrykk i et moderne velstandssamfunn.

5.5 Grønlandsekspedisjonens innhold og kommersielle uttrykk

Jeg har tidligere i kapittel 2 vist at friluftsliv må anses som et relasjonelt og kontekstuel begrep, som er dynamisk, mangfoldig og variert, og som beveger seg på tvers av sosiale og kulturelle kontekster og samfunnslag. Dette betyr at friluftsliv, eller forskjellige friluftslivs aktiviteter,

uavhengig av hvordan disse blir presentert, kan bidra til verdifulle opplevelser og erfaringsdannelse hos de som utøver aktivitetene. Så lenge det er til stede elementer som å være ute, oppleve og se natur, føle og kjenne på meninger og erfaringer, læring og kunnskap, stillhet og ro, spenning og eventyr, utfordring og mestring. Men det ligger en forutsetning til grunn i forhold til hvordan man skal eller kan forstå aktiviteten, nemlig den sosiokulturelle konteksten som aktiviteten utøves i eller gjennom. En kommersiell Grønlandsekspedisjon vil dermed, på bakgrunn av hvordan man oppfatter en aktivitet som friluftsliv, kunne gi mening ved å se på konteksten ekspedisjonen er en del av. Flere har påpekt en endring av friluftslivets meningsdimensjoner (Tordsson, 2003; Bischoff & Odden, 2002; Odden, 2008; Gurholt, 2010), hvor friluftslivet slik vi ser det i dag kan virke å være preget av prestasjoner og sensasjoner, som ellers i vårt moderne samfunn. I lys av den fremstillingen vi ser av friluftsliv som drives frem av kommersielle interesser og aktører, så kan det synes slik. Flere og flere firmaer arrangerer friluftslivsturer, ekspedisjoner og spenningsfylte aktiviteter, og medias interesse for disse utfordrende og ofte risiko pregede aktivitetene, underbygger en økende popularitet hos et stadig større publikum. I så fall ligger det til grunn en *sanselig-estetisk vending*, som har gjort vårt overskuddssamfunn om til et opplevelsessamfunn, drevet frem av ulike typer opplevelsesindustri, opplevelsesøkonomi og opplevelsespedagogikk (Gurholt, 2010). Med utgangspunkt i dette bildet av et opplevelsesbasert og industrialisert friluftsliv, blir kontrasten til tidligere tiders nytte og virksomhets bruk av naturen stor. En Grønlandsekspedisjons kommersielle uttrykk som en vare som kan kjøpes for penger, blir således et bilde på det opplevelsessamfunnet som her er skissert, hvor kommersielle aktører omgjør en tradisjonsrik friluftaktivitet som å gå på ski, til en salgbar vare. Med den riktige betoningen av spenning eller utfordring, selges så denne skituren til kunder, hvor utbredt markedsføring og medias dominerende stilling, således bidrar til et jevnt kundegrunnlag. Inspirert av nyere kulturstudier, viser Gurholt (2010, s. 191) at et slikt bilde kan medføre endringer ved friluftslivet, hvor bildet på friluftsliv går fra panorama til arena, fra kulisse til scene, fra selvorganisert deltakelse til kunde. Allikevel presiserer hun at det finnes kritiske innvendinger til dette opplevelsesbaserte friluftslivet. Hun mener man skal være forsiktig med å generalisere på bakgrunn av de kommersielle interessene og de ressurssterke røstene, og påpeker at selv vårt (post)moderne samfunn kan bygge på tradisjoner og kontinuitet.

I forhold til en Grønlandsekspedisjons kommersielle ramme og uttrykk innenfor et opplevelsesbasert samfunn, og positive eller negative forhold ved dette, virker informantene å være

delt i sitt syn. To av informantene fremhever at de opplever å mangle noe ved å delta på en kommersiell ekspedisjon. Nemlig den tilretteleggingen og planleggingen av ekspedisjonen selskapet som selger turen gjør for de, og som deltakerne dermed ikke får ta del i. Dette synes å bidra til at spesielt Siv, føler at hun har ”*juksset litt*”. Dette kan virke bekreftende på tolkningen av en kommersiell Grønlandsekspedisjon som en mulig opplevelsesbasert friluftaktivitet. På den annen side, anser de andre to informantene det ikke som negativt at tilretteleggingen og planleggingen ble gjort for de, og heller ikke at de betalte en viss sum penger for deltakelsen. Dette virker ikke å ha gitt de noen negative opplevelser eller erfaringer. Som Erik sier; ”*Jeg betalte liksom bare noen som kunne hjelpe meg med maten og planlegginga. Det ble liksom ikke noe negativt ut av det*”. Også Arne forteller at han anser tilretteleggingen som ble gjort av selskapet han kjøpte turen av, kun som en form for hjelpemiddel, slik at han kunne dra på ekspedisjon og få oppleve og erfare Grønlandsisen. Både Erik og Arne fremhever at en kommersiell Grønlandsekspedisjon, inneholder mange av de samme opplevelsene og erfaringene, på bakgrunn av at Grønlandsisens natur og landskap er den samme, som om de skulle planlagt og gjennomført ekspedisjonen på egenhånd. Slik jeg fortolker informantenes beskrivelser, synes det ikke som noen av informantene opplever Grønlandsekspedisjonen som en kommersiell friluftaktivitet. Selv om informantene betaler for sin deltakelse, beskriver de at ekspedisjonen har for mye fysisk slit, og det ligger for mye usikkerhet og uforutsigbare utfordringer ved selve gjennomførelsen, til at de anser selve gjennomføringen som kommersiell. Først på direkte spørsmål, reflekterer de rundt ekspedisjonens kommersielle uttrykk. De trekker også frem selve skituren over Grønlandsisen, som noe mer tradisjonsbetont enn rent kommersielt.

Heller ikke guidene, slik informantene fremstiller disse, virker å ha gitt ekspedisjonen et mer kommersielt preg. Det synes som det er en tendens i informantenes beskrivelser, gjennom en underkommunisering av guidens rolle og viktighet for ekspedisjonen, at guiden blir en slags *usynlig ekspedisjonsdeltaker*. Guidene bidro, slik jeg tolker informantene, kun til at sikkerheten ble ivaretatt om noe skulle skje, og til å holde humøret oppe når dagene ble lange og det monotone slitet røynt på både fysisk og psykisk. Slik Arne fremstiller guiden på sin ekspedisjon, så inngikk han som et fullverdig medlem i gruppa, og det ”*hadde vært helt uproblematisk*” å gjennomføre ekspedisjonen på egenhånd. Erik forteller at hans guider var flinke til å involvere deltakerne i rådslagning angående rutevalg gjennom brefallet. Dette bidro til transparente avgjørelser hvor alle fikk bidra med sin kunnskap. For Erik virker dermed guidene og deres transparente måte å lede

gruppa på, å være en berikelse for hans opplevelse av ekspedisjonen. Han ”*fikk lov til å være med og lære og komme med innspill*”, som han forteller. Slik synes dette å øke Erik sitt læringsutbytte og erfaringsdannelse. Tordsson (2003) argumenterer for at det profesjonelle ved en kommersiell friluftsk aktivitet, kan medføre at deltakere ved å betale for en opplevelse, slik fritar seg fra å bygge sin egen trinnvise naturkyndighet. Man overlater kompetansen til guiden, hvor man selv kun trenger å fokusere på opplevelsen. Et slikt bilde på en Grønlandsekspedisjon, kan slik Tordsson (2003) påpeker, ha bidratt til at informantene ikke på forhånd har bygd seg opp den nødvendige naturkyndighet. Kun en av informantene fremstår med solid erfaring fra vinterfriluftsliv, mens de andre anser seg som over middels erfarne. Med riktige forutsetninger som tid, økonomi og venner med samme interesse, er det derfor ikke usannsynlig at informantene kunne gjennomført en Grønlandsekspedisjon på egenhånd. Slik Tordsson (2003) fremhever tid som en økonomisk rasjonalitet, hvor tid kan omsettes i penger, kan dette ha hatt effekt for informantene. Slik jeg tolker informantenes beskrivelser og historier, kan det synes som nettopp manglende tid til å planlegge en ekspedisjon på egenhånd i en ellers hektisk hverdag, var avgjørende for valget om å delta på en tilrettelagt og ferdig planlagt kommersiell Grønlandsekspedisjon, i stedet for å gjøre dette arbeidet selv.

Et annet interessant perspektiv på en Grønlandsekspedisjons kommersielle uttrykk, mener jeg ligger i informantenes manglende beskrivelser av viktigheten ved gruppa, og gruppas betydning for deltakernes faktiske mulighet til å gjennomføre ekspedisjonen. Ingen av informantene beskriver eller forteller om gruppa som viktig for å løse de praktiske utfordringene som ligger i det å være på ekspedisjon. Som muligheten til å fordele fellesutstyret på flere personer innad i gruppa, noe som bidrar til lavere vekt på pulken. Eller at flere personer bidrar til en tryggere passering av bresprekker når man er innbundet i tau. Eller når de trenger hjelp til å sette opp teltet i kraftig vind. Det forundrer meg at informantenes avhengighetsforhold til gruppa, ikke har en større plass i informantenes beskrivelser. Kanskje kan dette tolkes som en måte å fremheve sin egen suksess og sosiale status på, gjennom å være en ekspedisjonsfarer, og ha krysset Grønlandsisen? Tordsson (2003) anslår et forhold til friluftslivets kommersielle preg, hvor det å være ekspedisjonsfarer kan anses som en identitets utprøving hvor man iscenesetter seg selv og sin egen identitets tilhørighet, for å fremheve sosial status. En kommersiell ekspedisjon kan i så fall være et bilde på utfoldelse i natur, hvor naturen har blitt en attraksjon, en opplevelsesintensitet man kan fylle livet med, men som også går på bekostning av relasjonene med gruppa. Dette bidrar i så fall til å fortolke en

kommersiell Grønlandsekspedisjon som en opplevelsesbasert friluftaktivitet, som skiller seg fra tidligere tiders natur bruk, og heller anpasser seg senmodernitetens effektivisering og globalisering.

Men slik informantene synes å beskrive ekspedisjonens livsverden og sine ulike livsprosesser, virker ikke dette å handle om å fremheve sosial status og suksess. Å dra på ekspedisjon fremstår heller som et uttrykk for en personlig indre reise, hvor det å koble av fra hverdagens hektiske tilværelse ved å være på en lang tur anses som viktig. Få tid til å tenke og være seg selv, oppleve natur og mestring gjennom ukjente og spennende utfordringer, som de ikke kan gjennom sitt hverdagslige friluftsliv. ”*Det har aldri vært noen motivasjon for meg å få noen suksess, eller å få den på en CV eller sånt. Det har aldri vært min greie å flagre med den; hør nå her, nå har jeg kryssa Grønlandsisen liksom. Så min motivasjon har nok ligget mye mer på en sånn personlig indre reise*” (Siv). At informantene ikke reflekterer nevneverdig rundt gruppa, kan være som en følge av den sosialiseringprosessen som finner sted (Gustavsson, 2001). Hvor deltakerne på en kommersiell Grønlandsekspedisjon sosialiseres inn i den kulturtradisjonen en slik ekspedisjon er en del av. Historier og beretninger fra andre kommersielle ekspedisjonsfarere eller guider, hvor gruppa er en selvfølgelig del av denne kulturtradisjonen, bidrar til at gruppa ikke blir ilagt nevneverdig viktighet, siden det bare er slik. Det er en kommersiell ekspedisjon sitt særtrekk, at det er en samling av deltakere, med forskjellige bakgrunner og utgangspunkt, som sammen danner en gruppe og som sammen skal gjennomføre ekspedisjonen. Uten denne gruppa av deltakere, ville det heller ikke blitt noen kommersiell Grønlandsekspedisjon å delta på.

Informantenes beskrivelser av en personlig indre reise, som en fristillelse fra hverdagslivets hektiske livssituasjon, virker heller understøttende for den eventyrlige dimensjonen jeg tidligere har belyst. Slik kan ekspedisjonen i et dannelses perspektiv, inneholde elementer av både tradisjon og kontinuitet. Ser vi på det rent innholdsmessige ved en kommersiell Grønlandsekspedisjon, som i all hovedsak bygger på en langvarig norsk tradisjonsrik aktivitet som å gå på ski. Så er det historiske perspektivet på nasjonal polarhistorie viktig. Tuftet på Grønlandsisens historiske betydning for nasjonal polarhistorie, så kan en kommersiell Grønlandsekspedisjon også bygge på tradisjon og kontinuitet, selv om dens kommersielle ramme og uttrykk også inneholder moderne elementer av effektivisering, globalisering og rasjonalisering (Tordsson, 2003). To av informantene fremhever den norske polarhistoriske betydningen med Nansen som krysset Grønlandsisen i 1888, som en av årsakene til nysgjerrigheten som synes å være bakenforliggende for å delta på ekspedisjonen. Det er

også klare tegn å spore i informantenes beskrivelser av sublim naturinntrykk underveis på ekspedisjonen, som har klare likhetstrekk med det som var dominerende i vandrefriluftslivet i den tidlige modernitetens nasjonale dannelse (Gurholt, 2010). Det som kjennetegner det tidligere dannelses vandrefriluftslivet; nysgjerrighet og søken etter nye utsikter og innsikter, etter ny kunnskap om verden. Finnes slik jeg fortolker informantenes opplevelser og erfaringsdannelse, igjen i deres historier og beskrivelser av den livsverden og den livsprosessen som er skapt gjennom deres deltakelse på en kommersiell Grønlandsekspedisjon. Meningsdimensjonene erfaring og dannelse, eventyr og ukjente utfordringer, innsikt til egen utsikt, fremstår dermed i kontrast til senmodernitetens omfavning av den kroppslige leken som vektlegger nærkamp med naturens elementer. I denne handler det mer om å sette sine livskrefter på spill for å vinne berømmelse, ære og udødelighet (Gurholt, 2010). Slik min tidligere erfaring som guide på Grønlandsekspedisjoner tilsier, og mitt datamateriale understøtter, så synes deltakelsen heller å forsøke å omgå naturkreftene. Ved å fremheve utfordringer, motstand og prøvelser, skapes det en vei til sublim naturopplevelser og varige erfaringsdannelser, som kan gi en følelse av naturerkjennelse, heller enn å risikere livet eller utsette seg for en kalkulert risiko. Deltakere på en kommersiell Grønlandsekspedisjon, må arbeide med den dynamiske naturen, ikke mot den, for å nå sitt mål om å krysse Grønlandsisen. Blåser det storm, ligger man værfast og venter til stormen har passert. Alt annet vil være uansvarlig og risikofyllt.

Jeg vil derfor hevde at det finnes et eventyrlig dannelsesteoretisk perspektiv ved å delta på en kommersiell Grønlandsekspedisjon, som kan underbygge en antydning om tradisjon og kontinuitet som ligger i det å krysse Grønlandsisen i Nansens fotspor. I den forstand at ekspedisjonen foregår på sidelinjen av livet. Ekspedisjonen er markert som en avreise fra hverdagslivet, og som en hjemkomst til hverdagslivet. Avreisen er slik jeg tolker den hos informantene preget av en skrekkblandet fryd og spenning ved å tre inn i det eventyrlige, ukjente og spennende. Hjemkomsten er på den annen side preget av å tre ut av det eventyrlige og tilbake til livet, inn igjen i en hverdag som fremstår som uendret. I den forstand at menneskene rundt en i hverdagen kanskje ikke har utviklet seg på samme måte den tiden en har vært borte. Mens man selv kanskje er utviklet gjennom å ha satt sine spor i et jomfruelig og sanselig-estetisk landskap, og vært i stand til å se det vakre i små detaljer og større helheter. Dermed kan man reflektere over hva en har gjort, hva en har sett og hørt, hvem en har møtt og hvordan ferden eventuelt har utviklet eller endret en. Vissheten en har om at man takler de utfordringer en har møtt, og at ting helst vil gå bra, bidrar i så fall til at nye

drømmer og nye eventyr utskiller seg, om nye turer og kanskje nye ekspedisjoner. Dermed skapes erkjennelsen om at en viktig meningsdimensjon ved deltakelsen på en kommersiell Grønlandsekspedisjon ligger i å kaste seg ut i utfordringen, å miste fotfestet og dermed seg selv for en tidsbegrenset periode. Gjennom å dra på ekspedisjon som en eventyrlig dannende friluftslivsferd, blir deltakerne bevandret i verden, både praktisk og romlig, kulturelt og sosialt, gjennom Grønlandsisens kvaliteter og muligheter og sine egne grenser. De utvikler personlig kunnskap på bakgrunn av ekspedisjonen som noe opplevelsesskapende, erfaringsdannende og (selv)dannende.

Når det er sagt, så er det et tegn i tiden at det kommersielle friluftslivet, stadig får flere ben å stå på, og når et større publikum for hvert år som går. Friluftsliv har i en årrekke vært knyttet til både reiseliv- og utstyrbransjen, og har slik sett vært en forretningsvirksomhet lenge (Tordsson, 2003). Kommersialiseringen av friluftslivet, og de markedskreftene som legger sterke føringer på denne, har ekspandert i takt med samfunnets utvikling, og er i dag en av de mest ekspansive bransjene (Tordsson, 2003). Friluftsliv og ulike friluftaktiviteter, er ikke lenger like rotfestet i det lokale og nære, de enkle og lite utstyrskrevene turene i marka, i skogen, på sjøen eller på fjellet. Den økende globaliseringen har bredt sin paraply over deler av friluftslivet, hvor nyheter om snøskred på Everest, skikjøring ned bratte fjellsider i Alaska, padling av ville fossestryk i Patagonia, nordmenn værfast på Grønlandsisen, når oss på et tiendedels sekund, når vi søker rundt etter spennende friluftsnyheter på internett. Nye turer å gjøre, ukjente steder å besøke, tusenvis av mil vekk fra den hverdagen vi kjenner så altfor godt, frister slik de fremstilles av de kommersielle aktørene. De er bare tastetrykk unna, før flybilletten er bestilt, og ryggsekken snart må pakkes. Naturen og opplevelser i naturen har blitt en salgsvare. Og i den økonomiske rasjonaliseringens lys, hvor flere bor i byer og flere har bedre økonomiske betingelser, blir en spektakulær fritid muligjort som en avveksling til hverdagens stress og rutiner. Markedskreftene i samfunnet, både utstyrprodusenter, kommersielle ekspedisjons arrangører, ideelle organisasjoner, magasiner, aviser og så vel folkehøyskoler og høyskoler, påvirker de ulike meningsdimensjonene som ligger i friluftslivet. Velstands samfunnets fokus på både utstyr som ulik fritidsbruk av natur, er med til å skape naturen om til et identitets rom, hvor man kanskje ikke lenger beveger seg som seg selv, men som den man vil være. Tidens trender, tendenser og moter innen friluftslivet, er ikke lenger preget av nøysom bruk av natur som matauk, sanking og høsting, men heller et landskap for iscenesettelse av seg selv, et identitetsskapende rom som er preget av utallige individuelle valg og et mangfold av aktiviteter, så vel en kommersiell Grønlandsekspedisjon.

6. Ekspedisjonsrefleksjoner og ferden videre

Det er flere fellestrekk å spore hos informantene. Alle er glade i natur og fysisk aktivitet, og utøver friluftsliv på fritiden. De er også glade i å reise, å oppleve nye og for de ukjente steder. Alle informantene bor i byer, de har god økonomi, og stabile jobber, men begrenset med tid slik det fremkommer fra informantene selv. To av informantene har voksne barn, en har barn i ungdomsårene, og en har småbarn under skolealder. Kun to av informantene har på tidspunktet for ekspedisjonen, ingen forpliktelser hjemme. Alle beskriver en barndom og oppvekst preget av lek og variert utfoldelse i natur, med fysisk aktivitet. Foruten en, som har tråkket sine barnesko i et helt annet verdenshjørne, og som i voksen alder har funnet liknende glede i friluftsliv som de andre informantene. Tre av informantene i studien er menn. Jeg har med andre ord ikke grunnlag for å si noe om en generell kjønnsfordeling eller hva kjønn betyr på kommersielle Grønlandsekspedisjoner.

Alle informantene har erfaring fra vinterfriluftsliv, hvor en fremstår med mer erfaring enn de andre. De har valgt å betale for å delta på en kommersiell Grønlandsekspedisjon, i stedet for å gjennomføre en på egenhånd. Ingen av informantene har erfaring fra tidligere ekspedisjoner. Kun en av informantene reiste sammen med en venn. Ellers kjente ingen av informantene resten av gruppa på forhånd. Dette bygger opp under og forsterker den sterke betydningen som informantene legger på personlig motivasjon og individuelle erfaringer som drivkrefter for sin deltakelse. Tre av informantene oppgir at de fant seg venner de har kontakt med i ettertid, hvorav en forteller å ha funnet noen av sine beste venner på ekspedisjonen.

Informantene beskriver ulike motivasjoner for deres deltakelse. For det første virker det å handle om å oppsøke et nytt og ukjent miljø, hvor nysgjerrigheten og spenningen som ligger i denne utfordringen, helt klart er en viktig årsak for deltakelsen. Ingen av informantene oppgir å være helt trygge på å klare å gjennomføre ekspedisjonen på forhånd. Det er en viss spenning ved det fysiske slitet de alle har forestilt seg, som derfor virker å ha krevd mye mental forberedelse, og fysisk trening før avreise. Målet som hele tiden har vært klart definert på ekspedisjonen, som å nå den motsatte kysten, forekommer ikke å ha blitt feiret på samme måte som om man hadde besteget en fjelltopp. Det er heller selve turen som har vært målet.

Både guiden og gruppa har blitt omtalt med forskjellige betydninger og i varierende grad. Guiden blir fremstilt av alle som en humørspreder, som både har fungert som en leder i viktige avgjørelser,

men også som et fullverdig mening medlem av ekspedisjonen. Det kan virke som guiden i mange henseender, først og fremst er en slags usynlig ekspedisjonsdeltaker. Siden guidens rolle fremstår som underkommunisert, kan det således være at guiden har vært viktigere for informantene, enn de faktisk forteller og har bevissthet om. Gruppas sin viktighet for selve gjennomføringen, fremkommer heller ikke klart. Gjennom intervjuene ble det skapt et hovedinntrykk om at informantene ikke har tenkt noe videre igjennom gruppas betydning for den enkeltes mulighet til å krysse Grønlandsisen. Dette finner jeg overraskende, da det i min erfaring, i første rekke er gruppa som avgjør om ekspedisjonen blir vellykket eller ikke. I den forstand at man ikke er sterkere enn det svakeste leddet, og alle må bidra på bakgrunn av sine ferdigheter og evner. Fungerer gruppa, fungerer gjerne også ekspedisjonens livsverden. Fremdriften underveis blir mykere i form av færre avbrudd som skader og komplikasjoner, og det blir bedre stemning innad i gruppa og høyere moral generelt. Informantenes manglende bevissthet om eller refleksjoner over gruppas og guidens betydning, er et annet forhold som understreker den sterke vekten de legger på Grønlandsekspedisjonen som en individuell innsats.

Det har fremkommet ulike beskrivelser av ferden over Grønlandsisen. Ord som slitsom, fantastisk, overveldende, storslått, tung, monoton og kjedelig, fysisk og psykisk, ensformig, utfordrende, eventyr, nyanser, tilstedeværelse, opplevelse, erfaring og læring, forekommer opptil flere ganger. Alle ordene inneholder en mening for den av informantene som bruker de, og avstedkommer både glede, humor, lykke og turfølelse. Men også kjedsomhet, hjemlengsel og tristhet. Det er ingen tvil om at informantene i denne undersøkelsen, sitter igjen med inntrykk og erfaringer, bygget på naturopplevelser, som de ikke ville vært foruten. Allikevel har kun en av informantene har vært på en lignende ekspedisjon på Svalbard i ettertid, mens ingen av de andre har gjentatt det å dra på ekspedisjon. Hva dette skyldes, er vanskelig å besvare, da jeg ikke har entydige data på dette. Men det kan ha med familiesituasjon, økonomi og tid å gjøre.

Selve landskapet og Grønlandsisens natur blir ilagt stor betydning i informantenes ulike beskrivelser og historier fra ekspedisjonen. Landskapet ekspedisjonen beveger seg i og gjennom, hvor store deler foregår på en forholdsvis jevn og monoton snøflate, synes dermed å ha hatt stor betydning for de ulike meningsdimensjonene informantene skaper seg gjennom en kommersiell Grønlandsekspedisjon. Dette virker å ha preget alle informantene i forhold til deres opplevelse og erfaring av ekspedisjonens livsverden. Det monotone landskapet virker å ha bidratt til både det mest

fysisk- og psykisk slitsomme ved å gå på ski over Grønlandsisen, og også det sublime naturinntrykket informantene beskriver ved å gå på ski inn i det uendelige, universet. Det virker som informantene har fått en sterkere følelse av tilstedeværelse enn de kanskje hadde forestilt seg på forhånd, nettopp på grunn av Grønlandsisens landskap.

Ved å benytte meg av dannelsesperspektivet og begrepet om ”sense of landscape”, har jeg presentert en fortolkning av informantenes eget perspektiv på fenomenet ”å dra på ekspedisjon”. Slik jeg har fremhevet det eventyrlige ved ”å dra på ekspedisjon”, bygger dette på den tolkningen av *adventure*, eller eventyr, som kommer frem som betydningsfulle meningsdimensjoner i informantenes beskrivelser og historier. Det eventyrlige ved ”å dra på ekspedisjon”, fokuserer på det nysgjerrige og oppsøkende, det ukjente og spennende, ved å begi seg ut på oppdagelsesferd. Denne tolkningen av *adventure* – eventyr, bygger på lange kulturhistoriske tradisjoner og ansporer begrepet om dannelse. Risiko elementet er i et slikt perspektiv ikke drivkraften for det som er *adventurous*, eller eventyrlig og dannende. Det er heller knyttet opp til potensialet om de vide og åpne horisonter, sterke forventninger om uforutsigbare utfordringer som skapes i møte med Grønlandsisens natur og landskap, hvor utfordringene må løses i relasjon til de natur- og kulturomgivelser man befinner seg i. Slik sett blir en kommersiell Grønlandsekspedisjon, ikke en arena for effektive høyintensitetsopplevelser, hvor man kun skal utprøve nye livsstiler og livsholdninger. Men heller en bærer av erfaringsmuligheter, og langsomme og dvelende anskuelser på ekspedisjonens livsverden og deltakernes egen horisont. Erfaringsdannelsen som skjer på en kommersiell Grønlandsekspedisjon, bidrar til en utvidet selvforståelse og selverkjennelse. Dette forutsetter evnen til å dvele ved de sanseintrykk man får underveis av ekspedisjonens natur- og kulturomgivelser. Dette bildet på en kommersiell Grønlandsekspedisjon som noe betydningsfullt, står dermed i kontrast til den meningsendringen friluftslivet virker å gjennomgå i dagens tid. Opplevelsen og erfaringen som skapes gjennom ekspedisjonens livsverden, skiller seg fra hverdagens, og kan således knyttes til (selv)dannelse og til livet selv, gjennom bildet på å vandre, å være på friluftslivsferd, å være underveis i sitt eget liv. En kommersiell Grønlandsekspedisjons eventyrlig dannende uttrykk, må derfor sees som motsatt av høyintensitetsopplevelser, spenning og risiko. Både på grunn av varigheten og tidsdimensjonen ved ekspedisjonen, men også Grønlandsisens storslagne og uendelige landskap, som vedvarende påvirker de som gjennomfører en slik lang friluftslivsferd.

En Grønlandsekspedisjons kommersielle ramme, uttrykk og tendenser, slik denne fremstår gjennom tolkningen av dagens samfunn som et opplevelsessamfunn, kan slik jeg ser det bekrefte en kulturell forandring ved friluftslivet. Men allikevel finnes det noe tradisjonsrikt ved å dra på ekspedisjon, som bygger på kontinuitet, forstått som en dannelsesreise med historisk betydning. Det meningsfulle ved å delta på en kommersiell Grønlandsekspedisjon, trenger derfor ikke å endre seg. Kanskje er den heller påvirket av en endring av livsmønstre, enn av endret verdiorientering? I så fall kan de ulike meningsdimensjonene deltakerne på en kommersiell Grønlandsekspedisjon danner seg, fortsatt fremstå som betydningsfulle. Som en vei til forståelse av sitt eget selv, og en utvikling og endring av sin forståelse av omverden.

I etterkant av denne kvalitative studien, sitter jeg igjen med flere betydningsfulle spørsmål, som jeg mener kan være meningsfulle å forske videre på. Et av spørsmålene dreier seg om hvilken verdi en deltakelse på en kommersiell Grønlandsekspedisjon faktisk innehar for deltakerne? Sosial verdi? Samfunns verdi? Kan deltakelse på en kommersiell Grønlandsekspedisjon anspore muligheter og forhåpninger som anløper mot ens egen utvikling innen arbeidslivet? I en sådan undersøkelse, ville man kunne dykket dypere ned i meningsdimensjonene, og studert nærmere deltakernes hverdagsliv i etterkant av ekspedisjonen. Dermed kunne man kanskje fått et klarere bilde av en kommersiell Grønlandsekspedisjons sosiale, kulturelle og samfunnsmessige ståsted.

Det ville også vært interessant å studere flere forskjellige typer ekspedisjoner, og inkludere et større antall deltakere, private som kommersielle, for å se på mulige forskjeller ved de ulike ekspedisjonene. Kanskje finnes det forskjeller mellom ulike ekspedisjoner, private kontra kommersielle, høye fjell kontra polare skiturer, i forhold til hvilken mening de ulike landskap og naturomgivelser utskiller hos ekspedisjonsdeltakerne? I så fall kunne de meningsdimensjonene som eventuelt utskiller seg, kanskje gitt et klarere bilde av hvilke relasjoner ekspedisjonsdeltakerne utvikler til sine naturomgivelser. Om ekspedisjoner til høye fjell utskiller andre betydningsfulle meninger og erfaringer, enn polare landskap. Ved å følge det eventyrlige perspektivet jeg har anslått i denne studien, ville man kunne fått et bilde på forskjellige ekspedisjoners mulige erfaringsdannelse hos deltakerne. Og dykket dypere ned i fenomenet ”å dra på ekspedisjon”. Således kunne en slik undersøkelse, også kastet et klarere lys over hva som eventuelt bidrar til at noen mennesker kanskje føler en dragning mot høye fjell og tinder, mens andre dras mot de åpne landskap på polare ekspedisjoner.

Referanser

Askildsen, C.M. (2011). *En lang skitur utenfor allfarvei, men hvorfor egentlig?* Masteroppgave, Avdeling for lærerutdanning. Oslo, Høgskolen i Oslo.

Beames, S. (2004). Critical elements of an expedition experience. *Journal of Adventure Education & Outdoor Learning*. 4:2. (s. 145-157). University College Chichester: UK.

Becker, P. (2008). The Unfamiliar is All Around Us – Always. About the Necessity of the Element of Unfamiliarity in the Education Process and its Relationships to Adventure. I: Becker, P. & Schirp, J. (red). *Other ways of learning* (s. 155-180). Marburg: BSJ-Marburg.

Bischoff, A. (2012). *Mellom meg og det andre er der stier... En avhandling om stier, mennesker og naturopplevelse*. Dr. Scient. Avhandling. Institutt for matematiske realfag og teknologi. Ås: Universitetet for miljø- og biovitenskap.

Bischoff, A. & Odden, A. (2002). Nye trender i norsk friluftsliv – utvanning eller forsterkning av gamle mønstre og ideal. I: *Rapport fra forskningskonferansen "Forskning i Friluft": Øyer – 19-20 november 2002*. Lerkelund, H.E. (red.). Friluftslivets fellesorganisasjon (FRIFO), Oslo.

Breivik, G. (2011). Norges Idrettshøgskole. *Forelesning i Vitenskapsteori nr. 2*.

Brekke, A., Blix, A.S., Gjelsvik, T. Og Lønø, O. (red). (1992). *Polarboken 1991-1992*. Oslo: Norsk Polarklubb.

Brekke, A., Blix, A.S., Gjelsvik, T. Og Lønø, O. (red). (1996). *Polarboken 1995-1996*. Oslo: Norsk Polarklubb.

Brekke, A., Blix, A.S., Gjelsvik, T. Og Lønø, O. (red). (2000). *Polarboken 1999-2000*. Oslo: Norsk Polarklubb.

Casey, E. S. (1996). How to get from Space to Place in a Fairly Short Stretch of Time: Phenomenological Prolegomena. I: K. H. Basso & S. Feld (red.). *Senses of Place*. (s. 13-52). Library of Congress: School of American Research Press. 1996.

Dahle, B. (2007). Norwegian Friluftsliv: A lifelong Communal Process. I: Henderson, B & Vikander, N. *Nature First – Outdoor Life the Friluftsliv Way*. (s. 23-36). Toronto: Natural Heritage Books.

Drivenes, E.A., Jølle, H.D., & Zachariassen, K. (2004). *Norsk Polarhistorie*. Oslo: Gyldendal.

Ebbesen, L. & Hauge, O.H. (2004). *Nå er det din tur. 10 fantastiske turer i 5 verdensdeler*. Kagge Forlag, Oslo.

Føllesdal, D. & Walløe, L. (2004). *Argumentasjonsteori, språk og vitenskapsfilosofi*. Universitetsforlaget, Oslo.

- Gurholt, K.P. (2010). Eventyrlig pedagogikk: Friluftsliv som dannelsesferd. I: Steinsholt, K. & Gurholt, K.P. (red.) *Aktive liv. Idrettspedagogiske perspektiver på kropp, bevegelse og dannelse*. (S. 175-203). Trondheim, Tapir Akademisk Forlag.
- Gustavsson, B. (2001). Dannelse som reise og eventyr. I: T. Kvernbekk (Red.). *Pedagogikk og lærerprofesjonalitet*. (s. 31-48). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag. 2001
- Hallandvik, F. (2010). *I trygge hender – på ville veier. Om å være deltaker på føringsturer i høyfjellet*. Masteroppgave, Seksjon for kroppsøving og pedagogikk. Oslo, Norges Idrettshøgskole.
- Hendis, M. (2013). *Mountaineering adventures on the African continent: mountaineering adventures to Africas high summits: why do Norwegian tourists travel to Mt. Kilimanjaro in Tanzania and the Mt. Margherita in Uganda?* Masteroppgave, Seksjon for kroppsøving og pedagogikk. Oslo, Norges Idrettshøgskole.
- Hohr, H. (2009). Å føle, å oppleve, å begripe. En rekonstruksjon av John Deweys erfaringsbegrep. I: Steinsholt, K & Dobson, S. (red.). *Verden satt ut av spill - Postmoderne pedagogiske perspektiver*. (s. 65-77). Trondheim, Tapir Akademisk Forlag.
- Ingold, T. (2000). *The Perception of the Environment. Essays on livelihood, dwelling and skill*. London, Routledge
- Kvale, S. (2002). *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal Akademisk, Oslo.
- Mullins, P.M. (2009). Living Stories of the Landscape: Perception of Place through Canoeing in Canada's North. I: *Tourism Geographies*, Vol. 11(2), (s. 233-255)
- Odden, A. (2008). *Hva skjer med norsk friluftsliv? : en studie av utviklingstrekk i norsk friluftsliv 1970-2000*. Avhandling (ph.d.) – Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Trondheim.
- Pedersen, K. (1999). *"Det har bare vært naturlig!" Friluftsliv, kjønn og kulturelle brytninger*. Doktoravhandling, Institutt for samfunnsvitenskap. Oslo, Norges Idrettshøgskole.
- Rawles, K. (2013). Outdoor adventure in a carbon-light era. I: Pike, C.J. & Beames, S. (red.). *Outdoor adventure and social theory*, (s. 147-159). Routledge, London and New York.
- Thagaard, T. (2010). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Fagbokforlaget, Bergen.
- Tordsson, B. (1999). Om friluftsliv som naturforståelse og om friluftslivets egenart. I: *Har fjellet ansikt? Naturfilosofiske essays*. Hans Kolstad (red.) Innlegg på Naturfilosofisk seminar, Finse, 24-26 september 1999. Naturfilosofisk seminar, Oslo/Skien.
- Tordsson, B. (2003). *Å svare på naturens åpne tiltale. En undersøkelse av meningsdimensjoner i norsk friluftsliv på 1900 – tallet og en drøftelse av friluftsliv som sosiokulturelt fenomen*. Dr. Scient. Avhandling. Institutt for Samfunnsfag. Oslo, Norges Idrettshøgskole.

Turøy, M. (1994). *Hvorfor går vi på ski over Grønland? En kvalitativ studie av norske Grønlandsfareres bakgrunn og drivkrefter*. Cand. Scient. Oppgave. Avdeling for sykepleier-, ingeniør- og lærerutdanning. Størdal, Høgskolen i Nord-Trøndelag.

Vester, H.G. (1987). Adventure as a form of leisure. I. *Leisure Studies*, 6 (3), (s. 237-249).

Vold, T. (2000). *Svalbardturistenes naturforståelse. En studie av hvordan norske turister som kommer til Svalbard for første gang skaper seg en forståelse av den nye og fremmede naturen*. Cand. Scient. Oppgave. Institutt for samfunnsvitenskap. Oslo, Norges Idrettshøgskole.

Wattchow, B. & Brown, M. (2011). *A Pedagogy of Place. Outdoor Education for a Changing World*. Australia, Monash University.

Aarnes, S. Aa. (1984). Nasjonen finner seg selv. I: Semmingen, I., Monsen, N.K., Tschudi-Madsen, S. Og Ustvedt, Y. (red). *Det gjenfødte Norge – Norges kulturhistorie bind 4*, (s. 127-150). Oslo, Aschehoug & Co.

Andre kilder:

Store norske leksikon. *Ekspedisjon*. Lokalisert 07.09.2015.

https://snl.no/ekspedisjon%2Fstørre_reise

Store norske leksikon. *Kommersiell*. Lokalisert 02.09.2015

<https://snl.no/kommersiell>

Store norske leksikon. *Grønland*. Lokalisert 10.05.2015

<https://snl.no/Grønland>

Snåsagutan – verdensrekord over Grønlandsisen. Lokalisert 15.10.2015.

<http://www.snasagutan.com>

Grønlands Hjemmestyre. Epost mottatt 12.02.2015.

Hvitserk. Epost mottatt 21.09.2015.

Ebbesen, L. (1997) Muntlig samtale.

St.meld. nr. 39 (2000-2001). *Friluftsliv – Ein veg til høgare livskvalitet*. Oslo:

Miljøverndepartementet. Lokalisert 01.08.2015.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-39-2000-2001-/id194963/?ch=1&q=>

Vedlegg

Vedlegg 1: Informasjonsskriv til informantene

Vedlegg 2: Samtykkeerklæring

Vedlegg 3: Intervjuguide

Vedlegg 4: Godkjenning fra Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste

Vedlegg 5: Statistikk fra "Administration af rejseaktivitet i Grønland"

Vedlegg 1. Informasjonsskriv til informantene

Du inviteres herved til å delta i mitt mastergradsprosjekt: *"20 dager over isen"* – *Kulturanalyse av skiekspedisjoner over Grønlandsisen.*

Prosjektet er grunnlaget for min avsluttende Mastergrad i Friluftslivsfag ved Norges Idrettshøgskole.

Prosjektet handler om å forstå og analysere deltakelsen på kommersielle skiekspedisjoner over Grønlandsisen som et sosiokulturelt fenomen.

Prosjektet baserer seg på to deler. For det første ønsker jeg å skaffe meg mer kunnskap om fenomenet kommersiell Grønlandsekspedisjon, ved å se på hvilke beveggrunner som er bakenforliggende for deltakelsen, hva slags tur eller ekspedisjon dette er og hva som oppleves, erfares og skjer underveis på ekspedisjonen.

I tillegg tar jeg sikte på å gjøre en kulturanalyse av fenomenet, noe som kan gi økt kunnskap om og forståelse for de sosiale og kulturelle meningsdimensjoner som kan finnes ved fenomenet.

Om intervjuene

- Intervjuene vil foregå som en intervjusamtale hvor jeg vil stille deg spørsmål rundt din skiekspedisjon over Grønlandsisen. Samtalen vil være som en hverdagslig samtale, men med noe mer struktur over seg. Samtalene vil bli tatt opp på bånd og senere transkribert.
- Alle intervjupersoner og eventuelle stedsnavn vil bli anonymisert.
- Tid og sted for intervju gjøres etter nærmere avtale, etter hva som passer best for deg. Intervjusamtalen vil vare i ca. en time.
- Alle opplysninger du gir vil bli oppbevart forskriftsmessig etter nasjonale retningslinjer, uten tilgjengelighet for andre. Prosjektet er meldt til Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste.
- Du kan når som helst trekke deg fra prosjektet, uten nærmere begrunnelse om hvorfor, og forlange dine data slettet.

Når prosjektet er avsluttet, vil alt innsamlet datamateriale med personopplysninger bli slettet.

Prosjektet er veiledet av:

Kirsti Gurholt Pedersen
Professor
Norges Idrettshøgskole
Seksjon for Kroppsøving og Pedagogikk
Postboks 4014, Ullevål Stadion
0806 Oslo
Tlf: 23 26 24 97
e-post: k.p.gurholt@nih.no

Jeg kan nås på mobil: 91761873 eller på epost: hoel.ivar@gmail.com

Med vennlig hilsen

Ivar Mjøvik-Hoel
Masterstudent ved Norges Idrettshøgskole
Seksjon for Kroppsøving og Pedagogikk

Vedlegg 2. Samtykkeerklæring

SAMTYKKEERKLÆRING FOR INNSAMLING OG BRUK AV DATA TIL FORSKNINGSFORMÅL

Masterprosjekt i Friluftsliv ved Norges Idrettshøgskole omkring skiekspedisjoner over Grønlandsisen.

Prosjektet "20 dager over isen" – Kulturanalyse av skiekspedisjoner over Grønlandsisen.

Prosjektleder:

Ivar Mjøvik-Hoel

Prosjektveileder:

Kirsti Gurholt Pedersen
Professor
Norges Idrettshøgskole
Seksjon for Kroppsøving og Pedagogikk
Postboks 4014, Ullevål Stadion
0806 Oslo
Tlf: 23 26 24 97
e-post: k.p.gurholt@nih.no

Jeg bekrefter at jeg har lest informasjonsskrivet og således er informert om hva prosjektet går ut på.

Jeg er også kjent med at min deltakelse i prosjektet er frivillig, og at jeg når som helst kan trekke meg fra prosjektet uten å oppgi nærmere begrunnelse for hvorfor, og be om å få slettet de opplysninger som er registrert om meg.

Jeg er også informert om at de opplysningene jeg gir vil bli anonymisert og ikke kan spores tilbake til meg.

.....

Sted	Dato	Deltaker
------	------	----------

Vedlegg 3. Intervjuguide

Intervjuguide

Introduksjon:

- Gi en kort informasjon om prosjektet og temaet, med evt. fordypninger ved behov.
- Informere informanten om at han/hun ikke trenger å svare på spørsmål dersom han/hun ikke ønsker det.
- Intervjuet vil ha en semi-strukturert form, for å kunne ta opp igjen tråden fra tidligere spørsmål ved behov.
- All informasjon som informanten gir vil være konfidensiell, hvor kun jeg har tilgang til informasjonen. I presentasjoner vil personopplysninger bli anonymisert slik at ingenting av det som sies kan spores tilbake til informanten.
- Informanten kan når som helst forlate intervjuet, eller trekke seg fra prosjektet, uten å gi nærmere begrunnelse for hvorfor.
- Jeg tar notater underveis, samtidig som jeg tar opp intervjuet på diktafon, for siden å transkribere intervjuet.
- Informanten kan deretter, om ønskelig, få det transkriberte intervjuet til gjennomsyn.

Bakgrunns spørsmål

- Når og hvor krysset du Grønlandsisen? Sammen med hvem?
- Alder og bosted?
- Sivilstand og evt. barn?
- Utdanning og yrke?
- Økonomi?
- Oppvekst og foreldres bakgrunn?

Forhold til friluftsliv

- Hva legger du i ordet friluftsliv, og hva betyr friluftsliv for deg?
- Hva slags aktiviteter og turer liker du å gjøre til vanlig? Med hvem, hvor og hvor ofte?
- Hvordan vil du beskrive dine erfaringer og ditt ferdighetsnivå i forhold til friluftsliv?
- Har du deltatt på noen form for formell opplæring i friluftsliv; kurs, studier, eller lignende?

Forhold til ekspedisjon

- Hva legger du i ordet ekspedisjon, og hva betyr ekspedisjon for deg?
- Hvilke ekspedisjoner har du vært på tidligere?
- Hvordan vil du beskrive dine erfaringer og ditt ferdighetsnivå i forhold til å reise på ekspedisjon?
- Har du deltatt på noen form for formell opplæring som har betydning for deg, i forhold til å reise på ekspedisjon?

Hvorfor Grønland – fra drømmer til turdeltakelse

- Hvordan kom ideen om å krysse Grønlandsisen?
- Hva visste du om Grønland før du reiste?
- Hva var din motivasjon for å delta på denne ekspedisjonen?
- Hvilke andre motiv eller drivkrefter var avgjørende for deg? Hvilken drivkraft var sterkest?
- Hadde dine polarhistoriske forkunnskaper betydning for denne ekspedisjonen?
  - Hvilke?
  - Hvorfor?
- Reiste du alene eller sammen med andre? Hva og hvorfor foretrekker du det ene framfor det andre?
- Hvis du ikke hadde reist på denne ekspedisjonen, hadde du reist på en annen? Hvilken, og i så fall hvorfor?
- Kan du kort beskrive hvilke forberedelser og investeringer du gjorde før du reiste?
  - Utstyr? Trening/kurs? Forberedelsesturer? Litteratur?
- Kan du beskrive ditt første møte med guiden? Selskapet du reiste med?
  - Hvilket inntrykk fikk du?

- Hvorfor valgte du dette selskapet?
- Opplevde du tvil eller motforestillinger før ekspedisjonen?
- Hvordan taklet jobb og familie det at du skulle reise på ekspedisjon?
- Kan du kort beskrive hvordan du opplevde avreisen før ekspedisjonen?
- Tror du det er noe spesielt med en skiekspedisjon over Grønlandsisen, i forhold til andre ekspedisjoner?
  - I så fall hva?

Underveis på ekspedisjonen

- Hvilke forventninger hadde du til det å dra på ekspedisjon?
- Hvilke forventninger hadde du til Grønlandsisen?
- Hvordan opplevde du turfølget ditt?
- Hadde du noen forventninger til turfølget? Til guiden?
- Kunne du identifisere deg med andre i turfølget? Med guiden? I så fall på hvilken måte?
- Hvordan opplevde du naturen og landskapet underveis?
- Kan du beskrive ekspedisjonen og hvordan du opplevde den?
- Hvordan opplevde du de forskjellige dagene på ekspedisjonen, i forhold til:
  - Rutiner?
  - Pauser?
  - Været?
  - Vind?
  - Bre- og føre forhold?
  - Skigåing?
  - Tvil eller tro på suksess?
  - Stillhet og ro?
  - Landskapets storhet?
  - Kjedsomhet eller spenning?
  - Ensomhet?
  - Grønlands kultur?
  - Risiko?
  - Eventyrlig?
  - Samhold?
  - Gruppedynamikk?
  - Guidens evner og ferdigheter?
  - Egne evner og ferdigheter?
  - Andre deltakeres evner og ferdigheter?
- Hva slags erfaringer gjorde du deg underveis på ekspedisjonen?
- Lærte du noe i løpet av ekspedisjonen?
- Hva var din beste opplevelse på ekspedisjonen?
- Hva tenkte du på under skiøktene?
- På hvilken måte klarte du å la tankene vandre fritt? Om ikke, hvorfor?

I etterkant av ekspedisjonen

- Hvordan ble dine forventninger til ekspedisjonen innfridd?
  - Hvorfor – hvorfor ikke?
- Er det noen spesielle hendelser eller opplevelser underveis på ekspedisjonen som du har tenkt mye på i etterkant?
- Kan du kort beskrive hvordan du opplevde hjemkomsten etter ekspedisjonen?
- Er det noe annerledes i måten å oppleve natur på ved en ekspedisjon, i forhold til andre friluftslivs aktiviteter?
- Hvordan vil du rangere en skiekspedisjon over Grønlandsisen i forhold til andre ekspedisjoner, turer og friluftslivs aktiviteter?
- Opplevde du turen over isen som noe annet enn en ekspedisjon? Hvorfor?
- Ble du overrasket over noe før, underveis eller i etterkant av ekspedisjonen? For eksempel egne reaksjoner?
- Hvordan opplevde du guiden underveis på turen?
  - Ble sikkerheten godt ivaretatt?

- Følte du deg godt ivaretatt?
- Hvor viktig tror du guiden var for ekspedisjonen?
- Hvor viktig var guiden for deg og din opplevelse?
- Har turfølget ditt hatt en betydning for din opplevelse?
  - På hvilke måter?
- Påvirket naturen eller landskapet deg på noen måte?
  - Hvordan?
  - Hvorfor ikke?
- Hvilket forhold har du nå til det å dra på ekspedisjon? Har denne endret seg noe i løpet av prosessen?
- Kan du kort beskrive hvordan du anser det å ”dra på ekspedisjon”?
- Oppfattet du deltakelsen på ekspedisjonen på noen måter som kommersiell?
- Var dette positivt eller negativt for deg?
- Tror du ekspedisjonen har endret deg personlig på noe vis? I så fall på hvilken måte?
- Hvilket forhold har du til andre friluftslivsaktiviteter etter ekspedisjonen?
- Kunne du tenke deg å reise på ekspedisjon igjen?
  - Hvorfor?
  - Hvorfor ikke?
- Hva syns du om prisen for ekspedisjonen før avreise? Hvor mye ville du betalt for ekspedisjonen nå?
- Hvilket forhold hadde du til turutstyr før ekspedisjonen? Hvilket forhold har du til turutstyr nå?

Avrundning av intervjuet

- Er det andre spørsmål som du mener er viktige som jeg burde tatt med i intervjuet? Noen ting du vil si?
- Nå vil jeg bare sjekke om vi har fått med oss det viktigste i intervjuet.
- Om det er greit, vil jeg gjerne ha muligheten til å kontakte deg igjen, om jeg lurer på noe?
- Jeg har fått mye verdifull informasjon, mange takk for din tålmodighet og bruk av tid på dette prosjektet!

Vedlegg 4. Godkjenning fra Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS

NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 25
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Kirsti Pedersen Gurholt
Seksjon for kroppsøving og pedagogikk
Norges idrettshøgskole
Postboks 4042, Ullevål stadion
0806 OSLO

Vår dato: 14.08.2013

Vår ref:35070 / 3 / LT

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 06.08.2013. Meldingen gjelder prosjektet:

35070	20 dager over isen - Kulturanalyse av skiekspedisjoner over Grønlandsisen
Behandlingsansvarlig	Norges idrettshøgskole, ved institusjonens øverste leder
Daglig ansvarlig	Kirsti Pedersen Gurholt
Student	Ivar Mjøvik-Hoel

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

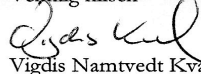
Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i melde skjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 31.07.2014, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Vigdis Namtvedt Kvalheim

Lis Tenold

Lis Tenold tlf: 55 58 33 77

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Ivar Mjøvik-Hoel, Blakstad Hageby 9C, 1392 VETTRE

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no
TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no
TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@svt.uit.no

Ifølge prosjektmeldingen skal det innhentes skriftlig samtykke basert på muntlig og skriftlig informasjon om prosjektet og behandling av personopplysninger. Personvernombudet finner informasjonsskrivet tilfredsstillende utformet i henhold til personopplysningslovens vilkår.

Innsamlede opplysninger registreres på privat pc. Personvernombudet legger til grunn at veileder og student setter seg inn i og etterfølger Norges idrettshøgskole sine interne rutiner for datasikkerhet, spesielt med tanke på bruk av privat pc til oppbevaring av personidentifiserende data.

Prosjektet skal avsluttes 31.07.2014 og innsamlede opplysninger skal da anonymiseres og lydopptak slettes. Anonymisering innebærer at direkte personidentifiserende opplysninger som navn/koblingsnøkkel slettes, og at indirekte personidentifiserende opplysninger (sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. yrke, alder, kjønn) fjernes eller grovkategoriseres slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes i materialet.

Vedlegg 5. Statistik fra Administration af rejseaktivitet i Grønland

Statistik fra Administration af rejseaktivitet i Grønland

Kort om *Bekendtgørelse nr. 138 af 8. februar 2010 om adgang til og vilkår for færdsel i visse dele af Grønland.*

Grønland har pr 1. januar 2010 hjemtaget administrationen af Rejsebekendtgørelsen. Efter bekendtgørelsen kræves der tilladelse til at færdes i en række ikke almindeligt tilgængelige egne i Grønland. Nærmere betegnelse af områder hvor der kræves tilladelse findes i bekendtgørelsen.

Man kan også udover bekendtgørelsen gøre brug af ”Vejledning om adgang til og vilkår for færdsel i visse dele af Grønland.”

Hovedformålet er regulering af ekspeditionsvirksomhed i Grønland særligt med henblik på at begrænse antallet af tilfælde, hvor redningsaktioner må iværksættes samt at lette gennemførelsen af de redningsaktioner, der iværksættes.

Ansøgninger om adgang og færdsel inddeles i tre kategorier: Sportsekspeditioner, videnskabs ekspeditioner og krydstøtsekspeditioner.

Ny krav

I 2012 kom en ny krav til ansøgninger om tilladelse, nemlig bevis for forsikring dækning i form af forsikrings erklæring og en bankgaranti. Det kan have været medvirkende til at antal ansøgninger var forholdsvis mindre i 2012.

Ekspeditionskontoret

Naturafdelingen
Postbox 1614
3900 Nuuk
Email: exp@nanoq.gl
Fax: +299 32 52 86
Tel.: +299 34 67 32
Telefontid: Mandag, tirsdag og torsdag fra kl.
9 til 12; og
Onsdag fra kl.13.00 til kl.15.30
Fredag lukket.

Hjemmesiden hvor du kan hente mere information om regler og vilkår for adgang til øde egne af Grønland er:

www.naalakkersuisut.gl/expeditions

Sportsekspeditioner i 2010

I 2012 var der 58 ansøgninger om tilladelse, indenfor kategorien sportsekspeditioner. Ud af de 58 ansøgninger, blev 46 sportsekspeditioner gennemført. 10 ekspeditioner blev aflyst, på grund af forskellige årsager. En ekspedition behøvede ingen tilladelse.

Tabel 1 Antal sportsekspeditioner i forskellige inddelinger. Og antal deltagere i de forskellige inddelinger.

Antal ansøgte:	Antal gennemførte:	Antal aflyste:	Tilladelse behøvedes ikke:	Afslag:	Færdsel uden tilladelse:
58	46	10	1	0	1
Antal deltagere:	Antal deltagere:	Antal deltagere:	Antal deltagere:	Antal deltagere:	Antal deltagere:
280	231	35	6	0	8
Antal evakueringer:					
5					

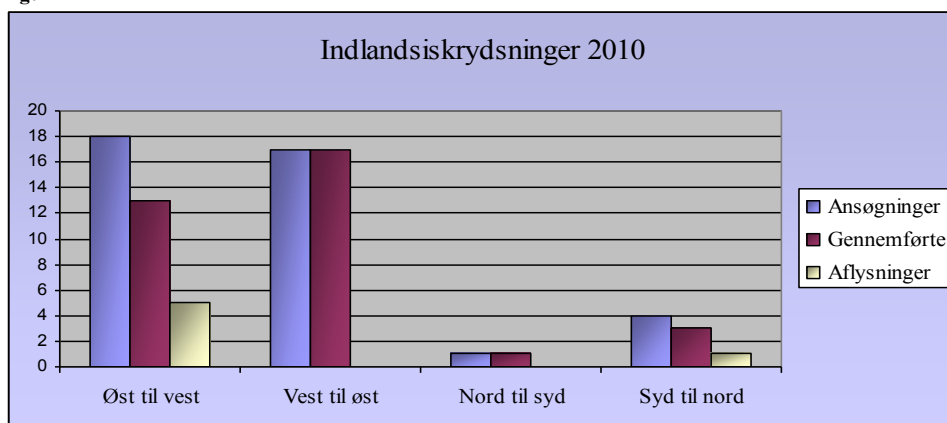
I de 58 ansøgninger var der i alt 280 deltagere. I de 46 gennemførte sportsekspeditioner, var der i alt 231 deltagere. I de 10 aflyste ekspeditioner var der i alt 35 deltagere. I en ekspedition hvor tilladelse ikke behøvedes, var der i alt 6 deltagere. Fra de 47 gennemførte var der 5 evakueringer.

I 2010 var der i alt 40 indlandsiskrydsninger i sportsekspeditioner. I tabel 2 kan du se i hvilken retning krydsningerne er foretaget.

Tabel 2 viser antal ansøgte for indlandsiskrydsninger for 2010.

Indlandsiskrydsninger:	Ansøgninger	Gennemførte	Aflysninger
Øst til vest	18	13	5
Vest til øst	17	17	0
Nord til syd	1	1	0
Syd til nord	4	3	1

Figur 1

Sportsekspeditioner i 2011

I 2011 var der 56 ansøgninger om tilladelse, indenfor kategorien sportsekspeditioner. Ud af de 56 ansøgninger blev 34 sportsekspeditionerne gennemført. 15 ekspeditioner blev aflyst på grund af forskellige årsager, 2 af dem behøvede ikke en tilladelse og 4 af dem fik afslag af deres ansøgning om indlandskrydsning og 1 af dem krydsede indlandsis uden at have en tilladelse.

Tabel 3 Antal sportsekspeditioner i forskellige inddelinger. Og antal deltagere i forskellige inddelinger.

Antal ansøgte: 56	Antal gennemførte: 34	Antal aflyste: 15	Tilladelse behøvedes ikke: 2	Afslag: 4	Færdsel uden tilladelse: 1
Antal deltagere: 281	Antal deltagere: 186	Antal deltagere: 51	Antal deltagere: 6	Antal deltagere: 34	Antal deltagere: 4
Antal evakueringer: 7					

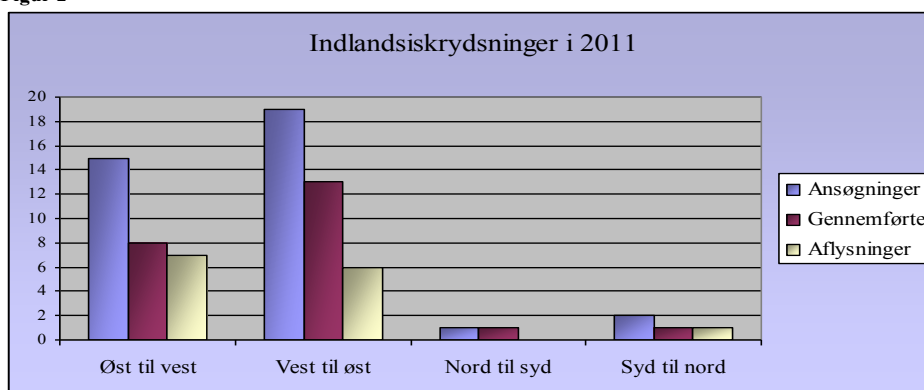
Antal af de ansøgte som er på 56 var der i alt 281 deltagere. Der var 34 gennemførte sportsekspeditioner, med i alt 186 deltagere. Der var 15 aflyste ekspeditioner, med i alt 51 deltagere. To ekspeditioner behøvede ikke en tilladelse, i de to ekspeditioner var der i alt 6 deltagere. Fire ekspeditioner fik afslag, hvor der var i alt 34 deltagere. Der var en færdsel uden tilladelse, med i alt 4 deltagere, som også blev evakueret. Ud af de 34 gennemførte ekspeditioner var der 7 evakueringer.

Der var 37 der ville krydse indlandsisen i sportsekspeditionsansøgningerne i 2011. I tabel 4 kan du se i hvilken retning krydsningerne var planlagt.

Tabel 4 viser antal ansøgte for indlandskrydsninger for 2011.

Indlandskrydsninger:	Ansøgninger	Gennemførte	Aflysninger
Øst til vest	15	8	7
Vest til øst	19	13	6
Nord til syd	1	1	0
Syd til nord	2	1	1

Figur 2

Sportsekspeditioner i 2012

I 2012 var der 47 ansøgninger om tilladelse, indenfor kategorien sportsekspeditioner. Ud af de 47 ansøgninger blev 30 sportsekspeditionerne gennemført. 13 af dem blev aflyste på grund af forskellige årsager. En ansøgning fik afslag. Og der var en ekspedition der blev udført uden tilladelse.

Table 5 Antal sportsekspeditioner i forskellige inddelinger. Og antal deltagere i forskellige inddelinger.

Antal ansøgte: 47	Antal gennemførte: 30	Antal aflyste: 13	Tilladelse behøvedes ikke: 0	Afslag: 1	Færdsel uden tilladelse: 1
Antal deltagere: 200	Antal deltagere: 129	Antal deltagere: 41	Antal deltagere: 0	Antal deltagere: 6	Antal deltagere: 2
Antal evakueringer: 2					

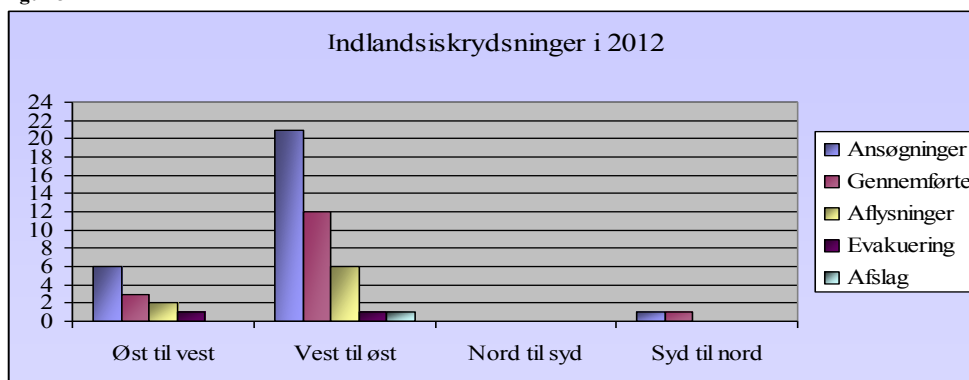
Antal af de ansøgte som er på 47 var der i alt 200 deltagere. I de 30 sportsekspeditioner som gennemførte deres ekspeditioner, var der i alt 129 deltagere. I de 13 aflyste ekspeditioner var der i alt 41 deltagere. I en ekspedition hvor tilladelse ikke behøvedes var der i alt 6 deltagere. I en ekspedition der blev udført uden tilladelse, var der to deltagere. Ud af de 30 gennemførte ekspeditioner var der 2 evakueringer.

Der var 28 der ville krydse indlandsisen i sportsekspeditionsansøgningerne i 2011. I tabel 6 kan du se i hvilken retning krydsningerne var planlagt.

Table 6 viser antal ansøgte for indlandskrydsninger for 2012.

Indlandskrydsninger:	Ansøgninger	Gennemførte	Aflysninger	Afslag	Evakuering
Øst til vest	6	3	2	0	1
Vest til øst	21	12	6	1	1
Nord til syd	0	0	0	0	0
Syd til nord	1	1	0	0	0

Figur 3

Deltagernes nationalitet og antal

Table 9. Deltagernes nationaliteter, indenfor sportsekspeditioner.
Det gælder for alle sportsaktiviteter, indlandsiskrydsninger, kajak mm.

Deltagernes nationalitet og antal			
	2010 Sport	2011 Sport	2012 Sport
Australia	1	1	3
Belgien	1	2	1
Canada	6	1	8
Danmark	11	21	18
Finland	7	1	0
Frankrig	1	10	10
Grønland	11	8	5
Holland	15	2	2
Indien	12	1	0
Island	1	0	5
Italien	5	8	3
Japan	0	0	0
Lituanien	0	3	0
New Zealand	0	0	0
Norge	100	145	72
Polen	0	0	0
Rumænien	5	2	0
Rusland	4	6	0
Schweiz	0	2	0
Skotland	0	3	0
Spanien	0	7	3
Storbritannien	60	23	16
Sverige	2	7	9
Sydafrika	0	0	0
Sydkorea	0	4	0
Tjekkiet	0	1	2
Tyskland	7	19	13
USA	14	4	20
Østrig	11	0	0
Blandet	6	0	2
Ukendt	0	0	4
Deltagere i alt	280	281	196